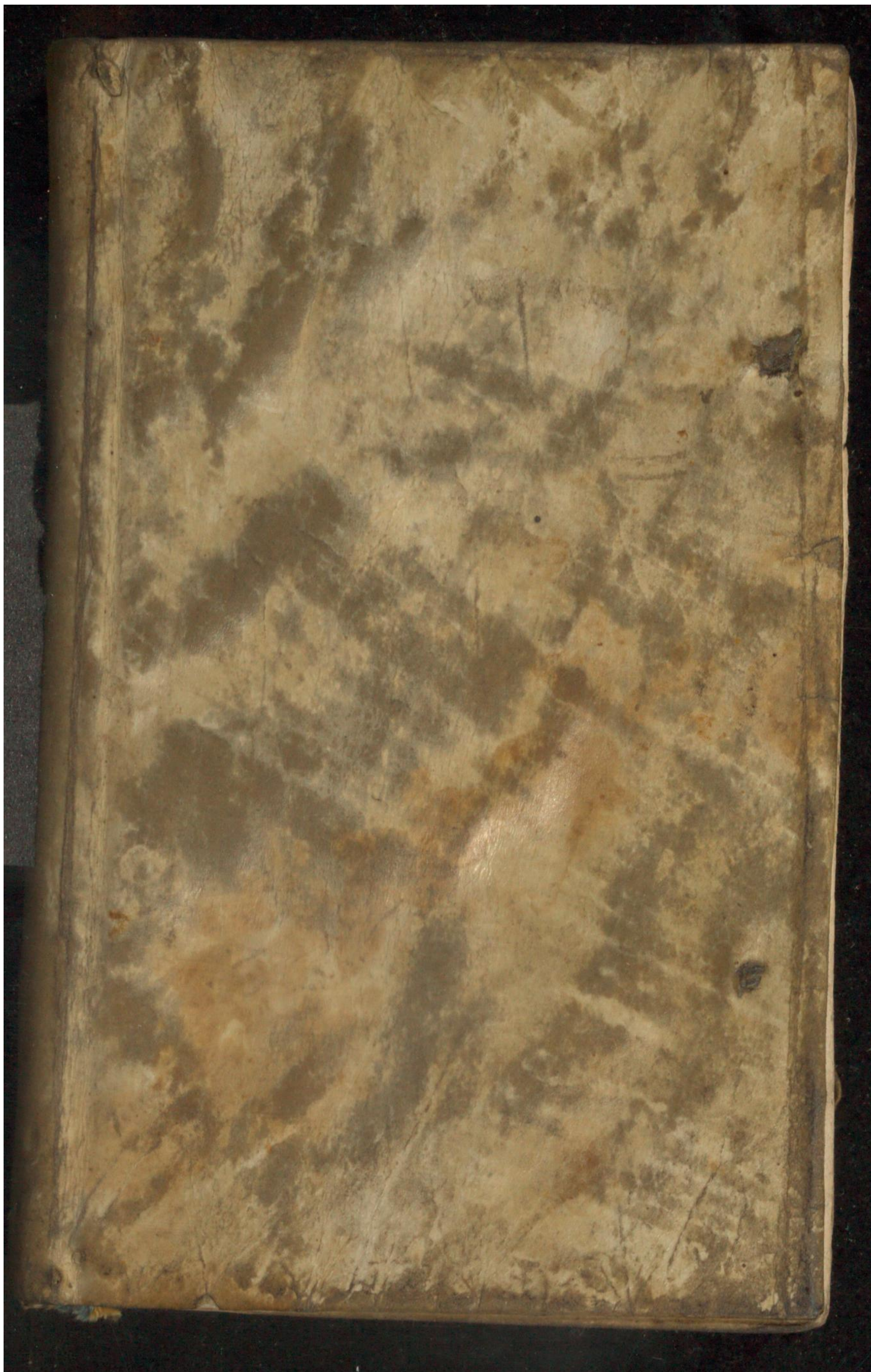
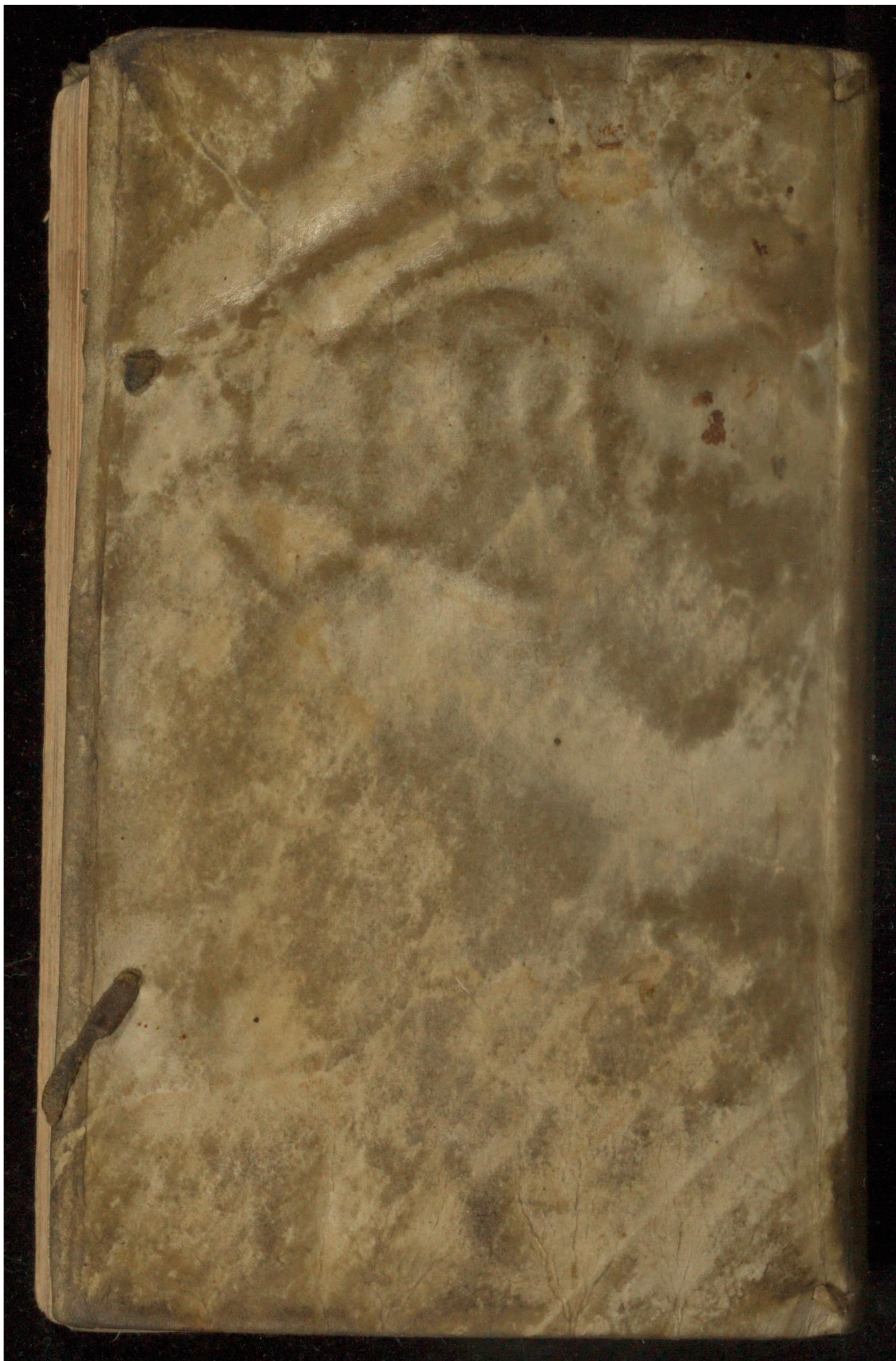

47171 (2)

NOVA METHODVS MEDENDI HIERONYMI CAPIVACCEI PATAVINI, ITALI, MEDICI

& Philosophi excellentissimi, & ordinarij Professoris in primo loco Practicæ in florentissimo Gymnasio Patauino lectionibus publicis explicata, & recens suis locis Capitibus distincta.

FRANCOFVRTI
Apud Ioannem Feyrabendium, impensis Henrici Osthausii Iunioris.

M. D. LXXXXIII.

DE METHODO MEDENDI,

EXCELLENTISSIMI HIEronymi Capiuaccei deputati ad Lecturam ordinariam in primo loco Practicæ in florentissimo Gymnasio Patauino.

LECTIO PRIMA.

VM institutum sit de Methodo Medendi dicere, dubitandum non est, nos suscipere prouinciam & admodum vtilem & sanè difficilem.

Vtilitatẽ, imo verò necessitatẽ ex eo colligere licet, quod cũ ex Galeni primo, de tuenda valetudine capite primo, duæ sint præcipuę partes artis Medicę, inter has enumeretur Methodus medẽdi, siue ars curatrix, prima, quòd reliquæ artis partes in hanc curatricem referantur; nempe Physiologia, Pathologia, & quæ de signis loquitur.

Quo verò ad huius Methodi difficultatem hanc facile haurire licet ex Galeno, quandoquidẽ huius Methodi gratia scripserit libros quatuordecim, quos inscripsit de Methodo Medẽdi, & augetur difficultas, nam licet admodum prolixus fuit, vsq; adeò tamen difficiles sententias proponit, vt fatear me igno-

tare, quinam hucusq; Galenum rectè intellexerit, in tanto igitur negotio tria præstabimus. Primùm quidem versabimur circa nomen Methodi. Secundò huius Methodi essentiam explicabimus, ex qua patebit quotuplex possit esse Methodus medendi. Tertiò, cùm Methodi essentia constituatur ab Indicatione, diligenter etiam loquemur de Indicatione, & fortasse ea cum diligentia, vt omnes Galeni autoritates, quæ sibi inuicem videntur aduersari facillimæ nobis reddantur, & perspicuè appareant omnes in vnicam veritatem conspirare. Rem igitur aggrediar.

De nomine methodi.

4. M. 4. Quoad Nomen ex Galeni 4. Meth. 4. per Methodum oportet intelligere viam vniuersalem, quæ particularium est cõmunis, hoc est, viam vniuersalem quæ cuilibet indiuiduo est applicabilis, hoc est, viam vniuersalem, quam dum eritis apud ægrotantes scietis applicare: Hinc sequitur, quòd via nihil aliud sit, quàm transitus ab vno ad aliud, sed nõ dicatis more quorundam, opus esse intelligere viam quã quilibet sibi parat, propterea quòd etiam asinus iter adiens à vico in alium vicum sibi parat viam, quæ tamen non est Methodus, & ideo per viam intelligatis transitum ab vno ad aliud cum ordine: & in hoc Medici dogmatici à reliquis distinguuntur. Hæc veritas fuit proposita à Galeno pri-
1. M. 4. mo Methodi capite quarto, vbi ait Methodo inuenire non est fortuitò inuenire, sed ordi-

ne quo-

ne quodam;& magis explicans Galenus loco citato ordinē hunc, ſubdit, vt aliquod ſit primum, aliquod ſecundum, aliquod tertium: ſignificans eſſe progrediendum à genere generaliſſimo ad genera ſubalterna, & à generib. ſubalternis ad ſpecies: verbi gratia: Si febricitet Socrates, ita eſt progrediendū, vt primò perpēdamus Socratem febre affectū, eſſe correptum morbo, ecce genus generaliſſimū; deinde verò in hac via progredimur dicentes, febrem eſſe morbum calidum: & magis adhuc deſcendimus dicentes, eſſe morbū calidū vt duo: ecce eſt via à genere ad ſpecies, quē progreſſum ſignificat Galenus 2.M. 7. dum ait, auſpicandum eſſe à primis indicationibus, hoc eſt genericis, & eſſe progrediendum ad ſpecificas: & ob id nō eſt quælibet via, ſed via ordinata à primo indicante ad ſecundum, ad tertium, à generico ad ſpecificū. *2.M 7.*
Sed fortaſſe quæret iunior, quænam hæc via eſt? Galenus 2.Meth.2. ſtatuit hanc viam eſſe reſolutiuam, in via reſolutiua progreſſus ex neceſſitate eſt à fine ad ea quæ ſunt propter finē, cuiuſmodi eſt via in hac Methodo, propterea quod nos progredimur ab indicante ad indicatum, rectè intelligatis, quia non omnes intellexerūt hanc veritatem, dum progredimur ab indicāte ad indicatum, eſt progreſſus à fine ad ea, virtute quorum finē conſequimur: do exemplum, dum adeſt febris, dicimus eſt morbus calidus, ergo erit indicatio refrigerandi: morbus calidus eſt finis in- *2.M.2.*

dicans, præsidium refrigerans est indicatum, est illud quod dirigitur in finem, respicit finem, indicans morbum calidum, qui remouet morbum calidum. Est igitur hæc via, via ordinata, & est via resolutiua, cui tamen famulatur diuisio. hāc sententiam proposuit Galenus (volo præstare quod sum pollicitus) primo ad Glaucum 1. quod caput nescio ego à quo intelligitur, hoc vnum certò scio fieri non posse, vt qui rectè assequitur hoc caput, imaginetur asserere venæ sectionem indicari à morbo magno, vnà cum sanguine siue plenitudine: Declaro, Galenus loco citato dicit, ille Medicus qui scit haurire indicationes omnes per diuisionē inuentas, hic solus quantum humanis permittitur viribus, medendo non errabit; ecce hoc in loco euidentissime Galenus patefecit Diuisionem famulari Methodo medendi, quia oportet haurire Indicationes, quæ inueniuntur per Diuisionem: ecce Diuisio famulatur; & tanti Galenus fecit hanc Diuisionem vt asseruerit hanc solam, quantum humanis permittitur viribus, medendo non errare, quare qui non calluit hāc Indicationum per Diuisionem inuētionem, dubio procul errabit, & infelices ægrotantes manebunt, vnde diuinissime Galenus loco citato, ne in tanti momēti prouincia deficeret, proponit tres errores, qui ab imprudentibus facile possent committi.

Primvs error.

Primus error esse potest, quando Medicus diui-

diuidens vt inueniat Indicationes, non pertransit genus, quo fit vt inueniat tantum per diuisionem indicationem genericã, quæ nobis manifestat indicatum genericum, quod non sufficit pro curatione, & ideo qui ita diuidunt sunt diminuti.

SECVNDVS ERROR.

Secundus error est quo diuidétes progrediuntur à genere generalissimo ad subalterna, in quibus persistunt, non vltra progrediuntur, quo fit vt & isti sint diminuti, quia per Diuisionem inueniunt indicationem genericam subalternam, & hinc indicatum genericum subalternum, sed dimittunt specificum, quare in curatione aberrant, exempli gratia, si homo febricitat, febris vt morbus, indicat remouens, vt morbus calidus, frigidum, sed hoc non sufficit, sed oportet descendere ad speciem specificam, vt si verbi gratia, febris est morbus calidus vt duo, indicat remedium specificum, & frigidum vt duo.

TERTIVS ERROR.

Tertius error est, quo Medicus vitiosam seu prauam facit Diuisionem. Quid oportet intelligere per vitiosam, prauã diuisionem? Diminutum locuti fuimus, Galenus loco citato primo ad Glaucum primo, seipsum non declarauit, quia cognouit hoc pertinere ad logicum, sed Galenus omnia ferme cognoscens, applicat veram doctrinam suo proposito, vt interpretemur Galenum per eũdemmet Galenum, dicemus 9.M.14. tria esse quæ *9.M.14.*

primam curationem indicant:sed in præsentia nolo explicare quid velit Galenus per hęc verba, quo dixit tria sunt quæ primam curationem indicant, quia licet hęc verba sint difficillima vt explicatione egeant, non licet tamen vt in præsentia à nobis explicentur, sed suo loco, sed solum in præsentia ad nos pertinet intelligere, id quod attinet ad diuisioné. Inquit igitur Galenus, tria sunt quæ primam curationem indicant, Morbus, Temperatura, & Aër: subdit autem Galenus morbũ diuidi in differẽtias, sed nõ in causas. Temperaturam autem & aërem diuidi non in differentias, sed in causas: ego vellem, vt qui asserunt venę sectionem indicari à magnitudine morbi vnà cum sanguine, explicarent hunc locũ; quia vbi intelligerent, nequaquam in absurdum vsq; adeo insigne inciderent. locus huiusmodi hunc in modum est interpretandus: Galenus loco citato, hoc est, 9. Method. 14. loquitur de Indicatione tantùm curatiua, de indicante tantùm curatiuo, quod sit verum, dicit tria sunt quæ primam curationem indicãt, quod curationem indicat & verè indicat, est tantùm morbus, & hoc pro nunc supponatis, indicãs curationem esse tantùm morbum, hinc fit vt morbus sit diuidendus in differentias, species, non in causas, ná licet morbus habet causas, hoc tamen loco non potest diuidi in causas, ratio est, quia hoc loco sermo fit tantùm de indicatione curatiua, non de præseruatiua, quia indicatio præseruatiua sumi-

Cõtra illos qui dicũt sectionem venæ à morbo magno vna cũ sanguine indicari.

ſumitur à cauſa curatiua à morbo, ſpecie morbi, à morbo, à morbo calido, vt duo, ſi hic morbus fiat à ſanguine, à ſanguine ſumitur indicatio præſeruatiua, ſic Galenus loquitur de indicatione curatiua tantum, quare nõ poteſt non debet morbus diuidi in cauſas, quia nos cõfunderemus indicationes curatiuas cũ præſeruatiuis, & ob id dicit Galenus primo ad Glauc.1. illos errare qui vitiosè diuidunt, hoc eſt qui confundunt indicationes curatiuas cum præſeruatiuis, qui diuidũt morbum in differentias & in cauſas, veluti illi faciunt, qui dicunt venæ ſectionem indicari à morbo magno vna cum ſanguine, miſcẽt morbum cum cauſa, id eſt, ſanguine, qui eſt cauſa morbi.

LECTIO SECVNDA.

DVm loquimur de voce Methodi, dicimus opus eſſe intelligere per Methodum viam quandam ordinatam, cui famulatur Diuiſio. vt diuiſio ea eſſe detur, quæ ſit perfecta, & nequaquam vitioſa, & proponit ita eſſe procedendum, vt beneficio diuiſionis hauriantur in primis indicationes genericæ, deinde ſubalternę, & tandem ſpecificæ, & in hac via ac diuiſione hoc eſſe ſeruandum, vt non ſit vitioſa prauaq; Diuiſio, hoc eſt, dum ſermo ſit de Indicatione curatiua, vt nõ confundatur cum præſeruatiua, & ob id vt Diuiſio quæ reſpicit morbum, non com-

 plecta-

plectatur causas: Diuisio quæ respicit causas, non complectatur morbũ, non oportet confundere, & suo loco dum loquemur de Methodo intelligetis quomodo procedendum sit in quocunq; indicante. Hactenus constitutum sit vt asserit Galenus 9. Meth. ca. vlt. in hac Methodo in hac via hauriendas esse Indicationes in primis primas, hoc est, genericas, deinde secundas, id est, subalternas, vltimo specificas. vt verbi gratia, si respiciamus ad sanguinem, & proinde ad indicans præseruatorium, sanguis vt quid morbificum præter naturam indicat auxilium remouens; descendamus, si verbi gratia, sanguis peccat, & peccatum sit vehemens, indicat auxilium remouens sanguinem, sed non ita genericum, sed vehemens, quia peccatum est vehemens, & si verbi gratia, sanguinis peccatum vehemens fuerit secũdum motum, indicat remedium adhuc magis determinatum, imo specificum, quod est remediũ vehemens, sed reuulsoriũ. Et hæc dicta fiat generice, quia suo loco diligenter de his loquemur; cùm igitur per Methodum oportet intelligere viam ordinatam, cui famulatur Diuisio, notetur quo ad vocem, nos in præsentia non modò versari circa Methodum, verum etiam circa Methodum medendi, ad differentiam Methodi tuendæ sanitatis, vt hęc vox, id est, Methodus medendi, significet artem medendi, vt idem sit inscribere libros quatuordecim de Methodo medendi, & idem de arte curãdi, idem

9. M. vlt.

De venæ sectione.

est

est asserere Methodum medēdi & artem curatricem, & hæc dicta sint de voce. Aggrediamur huius Methodi medendi essentiam, quam consequi licet beneficio definitionis. Hæc igitur sit Methodi medendi definitio.

DEFINITIO.

METHODUS medendi est ars, qua per Indicationem inueniūtur iuuantia, vt deperdita sanitas hominis reparetur. Necessarium est vt vos cogitetis, an hæc Definitio sit vel bona vel mala, quomodo cogitatis recte hoc intelligatis, vt ex vobismet ipsis citra præceptores sciatis tradere definitiones, & iudicare, an definitiones ab alijs traditæ sint comprobandæ.

Perfecta Definitio, in se claudet formam, substantiam, efficiens & finem, quare inquirere oportet an hæ causæ, & qua ratione claudantur in proposita definitione.

CAVSA FORMALIS.

QVantum attinet ad causam formalem, dictum fuit esse artē. Namq; cum Medica facultas sit ars, & Medica facultas tū alias partes in se cōtineat, tū potissimum Methodum tuendæ sanitatis & curationes, necessariū est vt fateamur Methodū curatiuā esse artē: cum sit ars nō est instrumentū Methodus medēdi, sed est habitus principalis potentialis, nō scientia quidē, non prudentia, non intellectus, nullus deniq; habitus potentialis nisi ars, & cum sit ars, & proinde habitus intellectus,

dum proponitur hęc forma, patet etiam subiectum, quod est habitus potētialis non corporis sed animi intellectus.

Cavsa Efficiens.

QVo verò attinet ad causam efficientem, hæc fuit proposita in Definitione, quando dictum fuit (qua per Indicationes) namq; Indicatio est causa efficiēs, namq; Indicatio, vt suo loco explicabimus, est instrumentum, Methodus medendi non est instrumentum, sed habitus potentialis effectiuus, id est, ars: sed causa efficiens huius habitus potentialis, est Indicatio; quia Indicatio est instrumentū; instrumentum reducitur ad causam efficientem, vt omnes sciunt, & quia omne instrumentum beneficio cuius comparatur habitus principalis ex necessitate, est instrumentum logicum, vt suo loco demonstrabimus, dum loquemur de Indicatione, indicationē esse instrumentum logicum, instrumentum inuentum à logico, per hanc autem efficientem causam Methodus medendi distrahitur ab ea curatione quæ non pertinet ad dogmaticum, quia nō inuenitur per Indicationem, non comparatur per indicationē, sed vel per experientiam, vel analogismo, vel alio instrumento ab Indicatione. Vnde Galenus, vt omnia etiam cum Galeno confirmemus 12. M. 5. dicit, si alteratio in spiritu fiat, vel ab aliquo venefico, vel à quolibet alio veneno, esse negocium extra Methodū medendi. Quare est nego-

Explicatio. 12. M. 5.

negocium extra Methodum medendi? quia non poteſt comparari Indicatione, ſed alio inſtrumẽto, vnde Galenus primo Meth. c. 4. *1. M. 4.* dicit inſtitutũ eius eſſe, ſermonem habere de remedijs quę nõ empirice, ſed Methodo ſed per indicationes inueniuntur: conſtitutũ igit̃ ſit efficientem cauſam medendi methodi eſſe per Indicationẽ; quid aũt ſit Indicatio ſuo loco docebimus, & ſumma cum diligentia.

CAVSA FINALIS.

QVo vero attinet ad cauſam finalem dictum fuit in definitione, (qua per indicationes inueniuntur iuuantia vt deperdita ſanitas hominis reparetur) in quibus verbis vt manibus hanc veritatem tangatis, continetur duplex finis, vt alter poſſit vocari internus, reliquus externus, licet qui externus vocatur vna ratione, alia ratione poſſit vocari internus. Declaro, alter finis & internus eſt, quando dictum fuit, inueniuntur iuuantia, nam inuentio iuuantium eſt finis internus indicatiuus: Alter finis eſt dum dictum fuit, vt deperdita ſanitas hominis reparetur, qui finis poteſt vocari externus ſi reſpiciamus ad indicationem, poteſt autem vocari internus, quotieſcunque reſpicis ad totam hanc Methodum medendi: vtrunque finem magis atque magis explico, & in primis quantum attinet ad finem indicationis, qui erat inuentio iuuantium; Hunc finem propoſuit Galenus 5. Method. 9. vbi voluit *5. M. 9.*

perti-

pertinere ad Methodum Medendi tradere inuẽtionem præſidiorum: & hoc loco quæſo admoneantur iuniores cur potius in hac definitione dictum ſit, vt inueniantur iuuantia, quam vt inueniantur indicata.

Cur iuuantia & non indicata in definitione poſita ſunt.

Ratio huius fuit, quia quod ſolemus quãdoque dicere, eſt dolor lateris, eſt tuſſis, eſt difficultas anhelitus, ergo inflammatio, pleuris: nos beneficio iſtorum ſignorum deducimur in inuentionem indicati, ſignati, hoc eſt pleuritidis, ſed pleuritis nõ eſt iuuãs, imò nocet, eſt quidẽ indicatum, ſed nõ eſt indicatũ de quo in pręſentia eſt ſermo, & ob id vt ab hoc indicato, vt ab inuẽtione huius indicati diſtingueret illud quod inuenitur per Methodũ, per indicationes, rationabiliter in definitione dictum eſt, inueniuntur iuuãtia, per iuuantia autem intelligimus id omne quod inuenitur per indicationem, quod duplex eſt præſidium, eſt præſidium, & eſt recta adminiſtratio materiæ præſidij.

Duplex Indicatum in Methodo Medendi.

Recte percipiatis: Hoc iuuans eſt duplex: eſt præſidium & eſt recta adminiſtratio materiæ præſidij, propter iuniores declaro; exempli gratia in Febri præſidium eſt frigidum, frigidum vt duo: ſi forte febris ſit calida vt duo, præſidium igitur eſt frigidum vt duo, huius præſidij materia verbi gratia eſt lactu-

lactuca, circa quam materiam præsidij frigidi perpẽdimus vsum, rectam administrationem hoc est quantitatem lactucæ, modum administrandæ lactucæ, tempus quo est administranda lactuca, & locum cui est administrãda, vt iuuans in se claudat quid agendum, quantũ, quãdo, quomodo, & vbi, vt neq; sint plura neq; pauciora. Confirmatur hæc veritas Galeni dictis 6.M.1. vbi voluit ad Methodum pertinere inuenire remedia & scire etiam inuentis recte vti: Inuẽtis recte vtimur, quãdo nullus fit error, vel in dosi vel in modo vel in tempore, vel etiam in loco; docet etiam idem Galenus 6. Method. 2. Methodum & auxilia inuenire & inuenire etiam vsum inuentorum: sed notẽt iuniores ad confirmationẽ huius veritatis dixisse Galenum primo ad Glaucum primo, Methodum medendi perfici & qualitate & quantitate auxiliorum tum vsus & temporis occasione. Proposui hanc authoritatem quia fui vobis pollicitus declarare omnes ferme auctoritates ad Methodum medendi spectantes, & profecto quia ego nescio à quo intelligãtur: hunc locum ita ego explico, dum dixit Galenus 1. ad Glaucum 1. Methodum medẽdi perfici qualitate & quantitate auxiliorum, per hoc nihil aliud intelligit nisi quid agendum, non rectam administrationem, quia loquitur de quantitate & qualitate præsidiorum, non materiarum remedij, explicant omnes, per qualitatem oportere intelligere quid agendum

6.M.1. *6.M.2.* *Ad Glauc. 1.* *Optima explicatio*

gendum, per quantitatem quantitatũ agendum, hoc eſt falſiſſimum & ratio eſt, quia loquitur non de materia auxilij, ſed de auxilio, exempli gratia, ſi ſermo fiat de febri, loquitur de auxilio refrigerante, non de lactuca, non de materia frigidi. Quid agendum non aliud eſt quam auxilium, recta adminiſtratio reſpicit materiam auxilij nõ auxilium; Galenus hoc loco dicit Methodum perfici qualitate & quãtitate auxiliorum, do exemplum propter iuniores, ſi verbi gratia ratione febris indicatur auxilium frigidum, tunc inuenta eſt qualitas quid agendum, id eſt remedium frigidum, hoc remedium frigidum poteſt eſſe frigidum vel in hoc vel in illo gradu primo, ſecundo, tertio, & hoc eſt quid agendum ſpecificum, remedium magis determinatum, & hoc eſt quod ſignificat Galenus quando propoſuit quantitatem, quia gradum auxilij exprimit per quantitatem, quia non ita ſollicitus fuit de vocibus, ſæpe vero confundit quantitatem cum qualitate, quemadmodum dicere ſolemus, febris magna, cum tamen ſit dictio impropria quia febris proprietas dici debet vehemens potius quam magna, ita etiam Galenus per quantitatem intelligit quid agendum ſpecificum.

Quid agendum.

LECTIO TERTIA.

PRopoſuit Galenus quid agendum genericum dum proponit qualitatem; quid ſpecificum dum quantitatem.

De

DE RECTA ADMINI-stratione.

QVo verò attinet ad rectam administrationem, proposuit Galenus loco citato modum vsus, intelligens rectam administrationem hoc est quantum, quomodo & vbi, & quia recta administratio in se claudit etiam quando agendum, hoc non diuisit, cum in medium affert temporis occasionem, & quia fui vobis pollicitus declarare authoritates, debent iuniores animaduertere, quia aliquis posset obijcere cum quando agẽdum pertinet ad rectam administrationem, cur Galenus per modum vsus non intelligit etiam quando agendum. Distinguit nec citra artificium, Galenus modum vsus, hoc est, quantum, quomodo & vbi, à quando, à tempore agendi distinguit quando agendum à reliquis tribus propter difficultatem, nam vt exprimit Galenus, nancisci temporis occasionem difficilimum est: & ideo respiciens ad hanc difficultatem, quam etiam proponit, separat quando agendum à reliquis tribus. Sed adhuc dubitabit iunior, quia quandoque dixit Galenus quantitatem nec verbo exprimi nec scribi posse nec mente etiam concipi, quare videtur esse maior difficultas circa quantum agendum, quam circa quando agendum. Oportet recte intelligere Galenum dum loquimur de quantitate, duplex põt esse sermo, alter de quãtitate, vt significet

quid agendum ſpecificum. Quid agendum ſpecificum, vt ſuo loco intelligetis indicatur à gradu determinato indicâtis, exempli gratia auxilium frigidum vt duo in prima manſione indicatur à morbo calido vt duo in prima manſione, quem gradum, quem Galenus quandoque quantitatem vocat, ſolus Deus poteſt cogitare, vnde fatebatur Galenus, ſe poſſe fateri ſimilem Eſculapio qui gradum determinatum cogitaret, & ideo difficultas eſt in quantitate vt reſpicit quid agendum, at ſi alio modo capiatur, vt pertinet ad rectã adminiſtrationem, multo difficilius eſt aſſequi quando agendum, quàm quantum, quia occaſio eſt præceps, patet igitur quomodo hæc authoritas ſit intelligenda. Præterea idem Galenus in arte Medicinali cap. 89. dicit ad Methodum pertinere inuenire qualitatẽ materiæ hoc eſt quid agendum. Præterea quantitatem per hanc ſignificans quantum agendum tempus oportunum, & modum vſus, hoc eſt quomodo & vbi: & ex his verbis pariter colligere licet illa duo hoc eſt quid agendum & rectam adminiſtrationem: Explicatus igitur eſt finis & finis internus indicationum qui finis eſt inuenire remedia iuuantia & vſum.

Ad Glau. 1.

In arte Medicinali cap. 89.

Finis totius Methodi Medendi, totius artis curatricis.

QVo vero ſpectat ad finem totius Methodi medendi totius artis curatricis, hic finis

nis eſt propoſitus, dum dictum eſt, vt deperdita hominis ſanitas reparetur, propterea eſt ſanitas hominis deperdita, ad differentiam brutorum, dictum aũt fuit, vt ſanitas deperdita reparetur, vt hæc Methodus distinguatur à Methodo tuendæ ſanitatis, etenim & Methodus tuendæ ſanitatis eſt ars, quæ per indicationes inueniuntur iuuantia, vt adhuc nullum appareat diſcrimen inter artem, Methodum tuendæ ſanitatis & Methodum medendi, quare diſtinguitur per particulam vltimo loco propoſitam, quam particulã propoſuit Galenus 1. Meth 5. dicens propoſitum eſſe in Methodo medendi morbum remouere vt ſanitas reparetur, 9. M. 3. dicit ad Methodum medendi ſpectare inuenire auxilia, quibus æger ſanetur, ecce reſpicit ad ſanitatem deperditam recuperandam ad differentiam tuendæ ſanitatis. Præterea idem Galenus 9. M. 5. ait, ſanatio ſeu curatio eſt patientis in corpore vitioſi affectus in naturalem habitum mutatio, quo loco quæſo diligẽter aduertatis, quænã ſit definitio hæc curationis, per curationem intelligit Galenus artẽ curatricẽ, Methodũ medendi, iſta ſunt ſynonyma, vnde idem eſt ac ſi dixiſſet, Methodus medendi ars curatrix, eſt patientis in corpore vitioſi affectus in naturalem habitũ mutatio. Quæ definitio eſt iſta. Eſt definitio tradita à Galeno, quare bona, ſed eſt definitio tradita per cauſam finalem, nec redarguenda definitio, cum artes per finem diſtinguan-

1. M. 5.

9. M. 3.

Definitio curationis.

tur, vt cũ finis huius artis ſit remotio morbi, ſit vitioſi affectus in naturalem habitum mutatio. Hęc eſt definitio tradita per cauſã finalẽ, vt ex his patet, cur dixerimus in definitione Methodum medendi eſſe artem qua per indicationes inueniuntur iuuantia, vt ſanitas deperdita hominis reparetur. Ex explicata definitione facile intelligere licet, quemadmodum Methodus medendi multiplex eſſe poſſit, vt aliquo modo differentias haurire licet à forma & à fine.

METHODI DIFFERENTIA à forma.

4. Meth. 4. A Forma vt ſit ars, ſit habitus vniuerſalis, ſit etiam habitus ſpecificus, & hoc colligere licet ex Galeno 4. Method. capit. 4. vbi dicit auſpicandum eſſe ſemper ab effectu ſiue in vniuerſali, ſiue in particulari ſiue in genere ſiue in ſpecie, vt dixerit quarto Methodi primo, tot eſſe Methodi ſpecies quot ſunt ſpecies morborum, exẽpli gratia in febribus hæc ſeruatur Methodus: Eſt morbus calidus ideò refrigerandum, morbus calidus vt duo ideo refrigerãdum vt duo. ad eundem modũ in hydrope eſt morbus frigidus, quare calefaciendum, eſt frigidus vt duo, quare calfaciendus vt duo, vt merito dixerit Galenus, tot eſſe Methodi ſpecies quot ſunt morborum ſpecies, ſemel tamen eadem via, eodem ordine progredimur, progredimur inquam ab indicatione generica ad ſpecificã.

Sed

Sed dubitabit iunior, quia Galenus 5. M. 9. (videatis illud caput) dicit se tradere Methodos quæ præsidiorum genus tãtum indicant, si hoc est verum, quomodo hæc Methodus vt superius dictum fuit, progreditur ab indicationibus genericis ad specificas. & ideo dixi esse necessarium interpretari & explicare Galeni authoritates. *Dubitatio 5.M.9.*

SOLVTIO AVTORIS.

DIcerem ego per genus præsidiorum intelligere præsidium genericum, hoc est commune & huic & illi materiæ: Declaro, Galenus ibi proponit præsidium ad differẽtiam materiæ præsidij, vt verbi gratia ratione morbi frigidi, indicatur præsidium calidum cuius materia potest esse multiplex, potest esse petroselinum, potest esse piper, potest esse anisum, vt præsidium calidum & calidum in tali gradu, licet sit præsidium specificum si conferatur cum præsidio generico, potest tamen vocari præsidium genericũ si conferatur cum materia præsidij, quia hæc materia vt audiuistis multiplex esse potest, vnde Galenus hoc in loco accipit genus præsidij comparans cum materia præsidij, quod sit verũ proponit diaspermatõ, materias medicinales, ita igitur debetis illũ locũ intelligere, secus sibimet contradiceret. cõfert genus p̃sidij ad materias medicinales & recte, dicit Gale. eo in loco. 5.M.9. Methodũ inuenire tãtùm genus præsidij nequaquam materias, *5.M.9.*

nam inuentio materiarum pertinet ad librũ de alimentis, de ſimplicibus medicamentis, ad librum de compoſitione medicamentorum, illi libri ſunt extra hanc Methodum, neque obſtat licèt Galenus in libro de Methodo Medēdi ſæpenumero proponit materias, nam hoc facit & gratia exempli, & præterea vt nos doceat in virtute illorum exemplorum rectam adminiſtrationem. Si capiatur Diuiſio à fine, hanc diuiſionem inſinuauit

4.M.4. Galenus 4.M.4. vbi ait, ſi cauſa morbifica deſinit, non adeſt, locum habeat Methodus, de

3.Meth. qua in tertio libro Methodi medendi, ſi autem cauſa morbifica nondum ceſſauit, adhuc perſeueret, oportet vti Methodo de qua in quarto libro, quare duplex eſt Methodus,

Duplex Methodus medendi. duplex eſt ars Curatrix, vna de qua in tertio libro, alia de qua in quarto. Quomodo ergo intelligendus Galenus, vnica eſt Methodus ars Curatrix, ratione finis tamen diui-

Ratione finis. ſionem aliquam admittit. Quomodo ratione finis? finis methodi eſt morbi ſublatio, finis methodi quandoq; etiam eſt cauſæ ſublatio, vt in arte Curandi locum habet ratione morbi, ratione ſublationis morbi indicatio curatiua, ratione cauſæ efficientis indicatio præſeruatiua, & ratione vtriuſque eadem via progrediendum à genere in ſpeciem ſpecialiſſimam vt propterea Methodus Curatiua, ars hæc Curatrix quandoque ſit ſimplex, quandoque compoſita.

Metho-

Methodus Medendi duplex.

SImplex si non adest causa, composita ex necessitate, si adest causa, & ob id Galenus respiciens ad Methodum simplicem hāc proposuit in tertio libro, nam ibi proponit Methodum ratione morbi tantum, respiciens autem ad Methodum compositam, hanc proposuit in quarto libro, nam ibi versatur non solum circa remotionem morbi, verum etiam circa remotionem causæ. *Met. simplex. libr. 3. Compos. Metho. 4. lib.*

LECTIO QVARTA.

DE INDICATIONE.

CVM Methodus Medendi seu cognitio iuuātium, quam cognitionem tāquam per instrumentum, ac proinde per causam efficientem, cōsequimur per Indicationem, idcirco diligēter de Indicatione loquemur, & tria sunt exponenda, in primis quidē vox, secundò essentia, tertiò diuisio.

DE NOMINE.

QVo ad Nomen, ex sententia Galeni 2. M. cap. 7. INDICATIO nihil aliud significat quàm ipsam sequentis seu agendi, hoc est iuuantis insinuationem, vt illud quod inuenitur quasi in præcedenti aliquo sit designatū, hoc est in Indicante, vt cum hac voce nobis significetur id quod designatum est in Indicante seu præcedente. Sed iunior animaduertat, à Galeno triplicem proponi diffe- *2. M. 7.*

rentiam INDICATIONIS, & ego propono has tres definitiones, vt ſciatis intelligere Galenũ, vt licet diuerſæ videãtur eſſe Definitiones, cognoſcatis tamen vnã eſſentiã eſſe, ac vnicam definitionem: Galenus igitur ſecundo Metho.7.inquit:

2.M.7.

DEFINITIO PRIMA.

INDICATIO eſt Inuentio eius quod ſequitur ex rei natura: vnde ſciant iuniores, Indicatum id, quod inuenitur per Indicationem, non ſolùm eſſe quid agendum, ſed etiam quantum, quomodo, quando, & vbi; inter quæ hoc eſt diſcrimen, quoniam quid agendum indicatur tantum ab eſſentia Indicãtis, reliqua quatuor nequaquam, nam recta adminiſtratio vt ſuo loco dicemus, id eſt, quando, quantum, quomodo, & vbi, hæc ſunt indicata, non tamen indicãtur à natura indicantis, non indicantur ab eſſentia indicantis, ſed ab eo quod conſequitur eſſentiam. Eſt differentia inter eſſentiam & illud quod conſequitur eſſentiam. Quare Galenus, vt dixi, reſpiciens tantum ad quid agendum verè dixit, Indicationem eſſe inuentionem eius, quod ſequens eſt ex rei natura.

DEFINITIO SECVNDA.

Ad Thraſyb.2.

SEcunda definitio proponitur à Galeno libro ad Thraſybulum, cap.2. vbi dicit: Indicatio eſt comprehenſio iuuãtis ſimul cum natura nocentis, quo loco reſpicit ad quid agen-

gendum, & non ad omne quid agendum, ſed tantum ad quid agēdum curatorium, & quid agendum præſeruatorium. Declaro Galenum reſpicere tantum ad quid agendum: ex eo colligitur, quia proponit naturam Indicantis, quæ natura indicat quid agendum, non autem vſum, rectam adminiſtrationem: Galenum præterea proponere tantum Indicatum curatorium & præſeruatorium, ex eo colligimus, quia proponit naturam nocentis, quia inquit, Indicatio eſt comprehenſio iuuantis ſimul cum natura nocentis, id quod nocet, neceſſariò eſt præter naturam, ſiue ſit morbus, ſiue cauſa, ſiue ſit ſymptoma, vt nocens in ratione morbi ſit indicans curatorium, nocens in ratione cauſæ & ſymptomatis, vt ſymptoma habet rationem cauſæ, eſt indicans præſeruatorium; quare hoc loco Galenus dimittit indicans vitale, & indicatum vitale, id eſt, quid agēdum vitale, nam indicatum non eſt nocens, non eſt præter naturam, eſt quid vtile, & vt ſuo loco demōſtrabimus, nil aliud eſt quàm virtus, quare hanc definitionem ita intelligatis, vt claudat quid agendum curatorium & prę-ſeruatorium.

TERTIA DEFINITIO.

COgnitis ad quod reſpexerit Galenus, dum tradidit duas definitiones Indicationis, in præſentia proponitur tertia definitio ab eodem Galeno, propterea inquit;

Galenus libro ad Thrasybulum cap. 2. Indicationem esse, quando rebus percipiendis perceptis simul & quod confert percipitur citra experientiam & Analogismum. Et puto ego hanc definitionem Indicationis absolutissimam esse, propterea quod ad differentiam definitionis primo loco proposite, in se claudit non modo quid agendum, verumetiam rectam administrationem materiarum iuuantium. Propterea hæc tertia definitio ad differentiã definitionis secundo loco propositæ in se continet non modo indicans curatorium & præseruatorium, verùm etiam vitale, vt vsque adeo generalis sit hæc definitio indicationis, vt nisi aliquod addatur, conueniat Indicationi & in Methodo Medendi, & in arte tuẽdæ sanitatis, vt ad nos pertineat particulam addere, cuius beneficio indicatio de qua loquimur, distinguatur ab Indicatione quæ pertinet ad Methodum tuendæ sanitatis. Hæc omnia declaro, vt recte possitis intelligere Galenum: primum igitur dum ait Galenus, Indicationem esse, quando percipiuntur res percipiende, hoc est, quando cognoscunt res cognoscende, dũ proponit pcipienda non proponit nocentia, quéadmodũ in secũda definitione, sed proponit percipiéda in genere non cõtractè: & si in genere igit & nocentia & iuuãtia, quare Galenus in hac definitione proponit quæq; indicantia, hoc est curatoria, præseruatoria & vitalia, quæ sunt iuuantia non nocentia, dũ verò Galenus dicit,

dicit indicationem esse, quia iuuans percipitur, dum percipiuntur percipienda, dum cognoscuntur cognoscenda dum proponit hãc particulã, cognitis, perceptis ꝓponit ad differentiã primæ definitionis, quã proposuit 2. M.7. proponit cognitionẽ in genere, in cõmuni, vt respicit & essẽtiam & id quod consequitur essentiam, vt meritò hæc tertia Definitio distinguatur à prima, quia in prima, quæ est proposita 2. M.7. continetur tantum quid agendũ, quod à nullo alio indicatur quã à natura seu essentia indicantis. In hac autem tertia definitione dũ proponit cognitionem in genere, & proinde essentiam indicantis, & id quod consequitur essentiam facile cõstat hanc esse absolutam definitionem, quia tradit essentiam indicationis virtute cuius inuenimus iuuãs, quod non modò est quid agendum; verum etiam est recta administratio, est rectus vsus materiarum iuuantium, hoc est vt alibi intellexistis, quando, quomodo quantũ & vbi: Constat igitur quomodo hæc definitio sit distincta à reliquis duabus definitionibus, & quomodo Galenus ad varia respiciens nunquàm fuit deceptus, vt cum hæc sit generalis & absoluta definitio, diligenter sit sed breuiter à nobis explicanda; & vt cognoscatis quænam debeat esse definitio Indicationis circa quam versamur, hoc est quæ pertinet ad Methodum medendi ad differentiam Methodi sanandæ sanitatis, hunc in modum Indicationis definitionem tradere libet. 2.M.7.

Definitio indicationis Methodi medendi.

VT Indicatio quæ ſcilicet pertinet ad Methodum medendi ſit comprehenſio iuuantis in ſimul cum comprehenſione indicantis citra experientiam & analogiſmum, gratia ſanitatis deperditæ reparandæ: Declaro hanc definitionem & iuniores hoc loco admoneantur, hanc non eſſe definitionem formalem, vt licet à Galeno triplex ſit propoſita indicationis definitio, nulla tamen fuit formalis, Nam indicatio formaliter eſt inſtrumentum logicum, imperfectus ſyllogiſmus, vnde vt inſtrumētū habet rationē cauſæ efficientis, beneficio cuius conſequimur inuentionem iuuantiū conſequimur habitum principalem, & cum inſtrumenta quemadmodum etiam artes potiſſimum per finem diſtinguantur vt finis maxime pertinere videtur ad eſſentiam inſtrumentorū, non ſine arte Galenus ōnes indicationis definitiones per cauſam finalem diſtribuit, quēadmodū etiam intellexiſtis Galenum quandoque artem curatricem ſeu Methodum medendi definiuiſſe per cauſam finalem, quādo dixit, Curatrix eſt vitioſi affectus in naturalem habitum mutatio; eſt definitio tradita per cauſam finalem, ad eūdem modum; dum inquit Galenus, Indicatio eſt comprehēſio iuuantis, hæc definitio traditur per cauſam finalem, vt quemadmodū dicere ſolemus demonſtrationis finem eſſe ſcire per cauſam, ſiquidem demonſtratio eſt inſtrumētum logicum,

Nota.

gicum, sed tradēs cognitionem per causam, vt cognitio rei per causam sit finis demōstrationis, à simili finis Indicationis, id est, huius instrumenti logici, quo vtitur Medicus dogmaticus, sic inquam finis nihil aliud est quā comprehensio, & proinde est functio pertinens non ad sensum, sed ad intellectum, est igitur Indicatio comprehensio iuuantis seu cōferētis, dicatis vt vultis, siue sit quid agendum, siue vsus, seu recta administratio. Notetur autem ex sententia Galeni in libro artis Medicinalis capit. 89. Galenum per iuuans præsidium quandoque accipere causam salubrem, vt præsidium possimus vocare iuuans, conferens, causam salubrem, remedium, alimentum, hæ omnes voces pertinere solent ad quid agendum, per vsum autē semper intelligimus illa quatuor, id est, quātum, quando, quomodo, & vbi. Vt finis internus Indicationis nihil aliud sit, quàm cognoscere, inuenire, comprehendere, & quid agendum & rectam administrationem materiei, siquidem iuniores hoc assequi debent, & memoriæ mādare, vbi exquisite loquimur differentiam esse inter auxilia & materias auxiliorū, quemadmodum colligere licet passim, & præsertim 14. Meth. 1. vbi ait se tradere Methodū curandarum inflammationū, non aūt se tradere methodum inueniendarū materierū, auxiliorum. Exēpli gratia, si ratione inflammationis indicatur remedium frigidum, cuius materia sit lactuca, versatur Galenus

Ars Med. cap. 89.

Finis internus Indicationis

14. M. 1.

lenus circa inuentionem remedij, nõ autem circa inuentionẽ materiæ lactucæ, & si quando materias proponit Galenus, proponit solum genera exempli, sed animaduertatur ex
2.M.1. Galeno 2. Met. 1. eundem Galenum vocibus minime addictum quandoq; confundere voces, vt quandoque materias nuncupet auxilia, quemadmodum facit 2.M.1. Sed dum exquisite loqui est institutum, differentia maxima est inter auxilia & auxiliorum materias. Cæterum cum indicatio sit comprehensio iuuantis insimul cum cognitione indicantis, per cognitionem intellectus, cum Galeno in tertia definitione tradita & cognitionem essentiæ, & cognitionem illius, quod consequitur, illud autem quod consequitur, vt suo loco oculis conspicietis, nihil aliud est quàm actio, passio, pręsentia, & subsistentia, & hæc consequuntur essentiam indicantis. Dictum autem fuit, sine obseruatione, sine experientia & analogismo: Nam Indicatio est instrumentum satis diuersum & ab experientia & analogismo. Fuit autem necessarium addere gratia sanitatis deperditæ reparandæ, vt per hunc Indicationis finem sed externum distinguatur hæc Indicatio ab indicatione quæ locum habet in Methodo tuendæ sanitatis. Vnde pro exactissima huius definitionis intelligentia tria sunt intelligenda: Primùm quid intelligere oportet per res percipiendas perceptas: Secundò quid intelligere oporet per experien-

rientiam: Tertiò quod pauci cognouerunt, quod intelligere oportet per Analogiſmum, & quomodo diſtinguatur Analogiſmus, quo vtuntur Dogmatici, & quo vtuntur Methodici.

Res percipiendæ perceptæ. 1.

QVo ad primum per res percipiēdas perceptas intelligimus in primis rei naturam, quam veritatem propoſuit Galenus 2. 2.M.2.
Meth. 2. vbi vocauit etiam quid agendum, quæ rei natura debet eſſe cognita euidens intellectui, & occulta ſenſui. Quid autem intelligere oportet per id quod conſequitur, iam patet, quia ſunt illa quatuor, quantum, quando, quomodo, & vbi, ſed aduertendum quæ percipiuntur non modo eſſe res præter naturam, ſed etiam eſſe res ſecundum naturam, vt non modo ſit morbus, cauſa, verùm etiam virtus, vt horum gratia indicatio requirat quatuor conditiones, quæ conditiones ſunt fundamenta huius doctrinæ, vt mirandum non ſit, ſi doctiores viri has negligētes conditiones & in venæ ſectione, & in tota Methodo, fuerunt maxime hallucinati.

Prima conditio eſt, vt Indicans ſit notum per intellectum.

Secunda conditio, vt vnum nō niſi vnum indicet.

Tertia conditio, vt indicans ex neceſſitate ſit præſens, non præteritum, non futurum.

Quarta

Quarta & vltima conditio eſt, vt Indicans reperiatur in homine, in corpore, & ex hoc ſuo loco cognoſcetis ſatis puerile eſſe à cauſa externa ſumi indicationes, vt ab aere, &c. ſunt nugæ, puerilia. Oſtendo cum Galeno has omnes conditiones. Quo ad primam di-
1.M.5. cit Galenus 1.Met.5. Quoniam omnis morbi
I. Conditio. curationem inuenire propoſitum eſt, neceſſarium eſt morbi naturam prius ſcire: quomodo tenet hęc conſequentia? quoniam omnis morbi curationem inuenire propoſitũ eſt, quia propoſitũ inuenire cuiuſlibet morbi curationẽ, ideo neceſſarium eſt prius ſcire morbi naturam: ecce ergo quomodo tota cognitio & curatio pẽdet ex cognitione naturæ, & proinde eſſentiæ morbi, indicantis;
2.M.6. præterea idem Galenus 2.M.6.dicit, tot ſunt medendi rationes, quot morborũ ideæ, quare ab idea, quare ab eſſentia capitur indicatio; præterea eodem capite, id eſt 2.M. 6. dicit, prima via eſt cognitio morbi, naturę mor-
4.M.4. bi, ad hæc 4. M. 4. dicit, opus eſſe vt qui Methodũ aſſequi optat, vt habeat cognitionem ſimilis & diſſimilis, oportet cogitare eſſentiã
Ad Thraſ. 8. indicantis. Prętereа lib.ad Thraſyb.cap.8.dicit: Venena non pertinere ad methodũ: Venena non cognoſci per Indicationes, vt ad medicum pertineat cognoſcere cauſas & cognoſcere eſſentiam; non eſt autẽ cognita eſſentia, naturaq́; veneni; Ideo conſtitutum ſit hanc eſſe primam Indicantis conditionem, vt cognoſcatur ab intelligentia.

LECTIO QVINTA.

VT recte Methodum Medendi assequi valeatis cœpimus explicare, quænam conditiones locum habent in indicando, & statutum fuit necessarium esse, vt natura, vt essentia indicantis esset nota intellectui, vt propterea Galenus 13.M.6. à methodo excludat, quę à tota substantia sunt aduersaria, propterea quod horum essentia nō potest esse nota intellectui. Sed dubitatio est, quę oritur ex Galeno 2.ad Glauc.4. vbi ait, de tumoribus dictū est indicatiuè, sed nondum manifestè, si sermo per indicationes ꝓcedit, à nota essentia Indicātis, cur dixit Galenus de tumorib. dictum est indicatiue sed nondum manifeste, quia si indicatiue, si per indicationes, igitur manifeste, dicendū ita esse locutū Galenū eo loco, quia fui pollicitus explicare autoritates Galeni, ita est intelligendus, vt dū ait, de tumoribus dictum esse indicatiue, hoc est per indicationes, Galenū respicere ad qd agendum, dum aūt subdit, nondum manifeste, non respicit ad quid agendū, sed ad vsum materierum, ad rectam administrationē materierum, quod sit verum Galenus eo in loco subdit præsidiorum materias. Constitutum igitur sit, necessarium esse, vt indicātis essentia nota sit intellectui. 2.ad Glau. 4.

SECVNDA CONDITIO.

SEcunda conditio quæ necessaria est in Indicante, est vt vnum Indicans non nisi

vnum

vnum indicet, vnum nequaquã plura poteſt indicare: Hanc veritatem propoſuit Galenus 9. M. 12. Vbi habet conferentis indicatum ſemper eſſe vnum. Quoniam inquit Galenus vnum vnam habet tantum naturam. Vnum admoneantur hoc loco inprimis iuniores, Galenus 9. M. inquit vnum vel eſſe ſimplex vel compoſitum, vt verbi gratia febris eſt vnum indicans, ſed morbus calidus & ſiccus, quare duo indicat quia eſt effectus compoſitus, quemadmodum ſimplex, ſimplicem indicationem facit. Secundo notet, vnum obtinere naturam genericam, obtinere naturam ſpecificam, vt per naturam genericam genericum indicetur præſidium, per ſpecificam ſpecificum, vt licet ſit vnum duo tamen indicet non per eãdem naturam, ſed per genericam vnum, per ſpecificũ aliud ſed quælibet natura vt vna vnum indicat, vnde Galenus 2. M. cap. 13. dicit vnã ſemper dari ex quaque re indicationẽ, vt ſi vnum plura indicet id fiat per plures eſſentias, do exemplum, bilis vt copioſa indicat auxilium minuẽs, vt calida frigidum, & ſic de reliquis, quare vnum indicans ſecundum vnicam eſſentiam nõ niſi vnum indicare poteſt, vnde idem Galenus in libello ad Thraſybulum cap. 44. dicit abſurdum eſſe dicere idẽ diuerſa indicare, & quia Galenus rationem huius veritatis cognouit, dixit eodem libro ad Thraſybulum cap. 40. vnum tantùm indicari quoniam vnum vni tãtùm aduerſatur, vt verbi gratia, calidum indi-

Ad Thraſ. 44.

Abſurdũ.

indicat tantũ frigidũ quia frigidum solũ calido aduersatur. Sed dubitatio est ex dictis Ga. lib. ad Thras. ca. 23. dũ inquit neq; vnũ semper idẽ indicare: Si vnũ tãtum vnũ indicat, Ergo semper idẽ indicat, quomodo ergo intelligẽdus Gal.? Dicatis ita esse intelligendũ Galenũ vt vnum nõ semper idẽ indicet per plures essentias, quia vnum in genere, vnum per plures essentias plura indicare potest, declaratur hoc exemplo proposito à Galeno loco citato, vt verbi gratia, vrinæ suppressio est vnum sed non semper vnum indicat, quia si fiat à calculo vnum indicabit, si à grumo sanguinis aliud, si à pituita aliud: ita igitur est intelligendus Galenus: vt vnũ non nisi vnum indicet, vnicum genus indicet vnicum præsidium genericũ, vnica species indicet vnicum remedium specificum, quia vnum nõ est nisi vni contrarium; Ego non possum non maxime mirari, quomodo aliqui solis authoritatibus addicti, spreta ratione, spreta rei natura asserunt morbum magnum, morbum vehementem esse quid commune ad venæ sectionem & pharmacum: Nam morbus vehemens est vnum indicans & est indicans curatorium, vnum indicans curatorium ad differentiam morbi debilis quia proponitur morbus magnus, hoc vnum indicans curatorium ego nescio quomodo possit indicare duo, hoc est venæ sectionem & pharmacum. Præterea in his dictis innumera sunt absurda, quia hæc duo sunt præseruatoria, illud

solutio.

indicans eſt curatorium, indicans vnum, indicata duo.

Tertia Conditio.

PRæterea eſt tertia conditio, quæ in hoc conſiſtit, vt indicans ſit præſens, nō præteritum non futurum, ratio, & ni fallor demonſtratio hæc eſt, quia indicatum refertur tantum in indicans: Declaro, in intemperie frigidiori ventriculi remedium calidum, quod eſt indicatum, refertur in indicans, refertur in intemperiem ventriculi, vnde Galenus 3. M. 1. ait abſurdum eſſe aſſerere aliud eſſe quod indicat & aliud quod curatur, quod indicat, quod eſt indicans eſt illud quod curatur, quod curatur neceſſariò eſt præſens, hoc euidēs eſt, præterea Galenus 4. M. 3. dicit à nullo eorum, quæ adhuc nō permanent indicatio ſumitur remedij ex vſu: ex quibus Galeni dictis duo colligatis, primùm, dari indicans ex vſu & non ex vſu: Secundò Indicationem quæ ſit ex vſu tantum ſumi à præſenti, & præterea cùm nec præteritum nec futurum permanent, à nullo horum ſumi indicationem; Nam vt audiuiſtis dixit Galenus à nullo eorum quæ adhuc non permanēt ſumi indicationem, præteritum nō permanet, futurum quis eſt ille ignarus qui dicat permanere? quare cum non permaneat futurum neq; præteritum à nullo horum ſumitur indicatio, vnde valeant boni illi viri, qui dicunt morbum magnum indicare venæ ſectio-

3. M. 1.

4. M. 3.

sectionem cum Hippocrate: quia Hipp. 4. de ratione vict. 19. ego non subterfugiam autoritates, dicit, secandam esse venã si morbus est vehemens, ergo à morbo vehementi indicatur venæ sectio: Galenus in eo commentario nos admonet, inquiens per morbũ vehementem opus esse intelligere morbum vehementem non solum præsentem sed etiam futurum, quia Hippocrates eo in loco intelligit per morbum vehemẽtem intellexit morbum vehementem & præsentem & futurum; si intelligit morbum vehementem & præsentẽ & futurum, igitur à morbo vehementi & præsenti, & vt cogantur infelices homines asserere & à futuro indicabitur venæ sectio: venæ sectio est materia auxilij remedij ex vsu, & ideò indicatio vtilis capietur etiam à futuro, futurum non permanet ideò non potest indicare. Statutum igitur sit necessarium esse vt indicãs sit præsens: Sed forte iunior interrogabit. Quomodo est intelligendus Hippocrates eo in loco, quomodo conuertatur morbus vehemens ad venæ sectionem, nolo hanc doctrinam confundere, suo loco explicabimus, quando loquemur de materia de causa morbifica indicante: Sed admoneantur iuniores cũ indicatio sẽper sumat à præsenti euenire posse vt illud indicãs p̃sens quandoq; efficiat morbum, quandoq; possit efficere, & licet morbus nõ sit pręsẽs, illa tamẽ materia quæ potest morbũ efficere illa est p̃sens, quia nisi esset præsens, nequa-

quam possit indicare, vt verbi gratia est aliquis, qui singulis annis solet corripi pleuritide, antequã fiat pleuritis secatur vena, secatũ aũt vena vt sit materia remedij indicati à sanguine præsenti qui tamẽ sanguis præsens nõ

Dubitatio actu efficit morbum, sed potest efficere. Dubitatio est quia Gale. 4. M. 3. inquit, præsen-

4. M. 3. tis est curatio, futuri autem est prouidentia, at indicatio sumitur à futuro, dicatis in his verbis Galenus in præseruatione respicit ad futurum, à quo tamen non sumitur Indicatio, quia vt diximus indicatio sumitur à præsenti sed vt potest lædere, quare Medicus vt in curatione vt ad finem respicit ad morbum præsentẽ vt remoueat, & indicationẽ sumit à p̃senti, in pręseruatione respicit ad futurũ, vt hominem præseruet à morbo imminenti, sed indicationem sumit à præsenti, vt potest morbum efficere, & postremò sciatis necessarium esse, vt indicans reperiatur in corpore humano, & ratio est, quia materia remediorũ, materia iuuãtiũ administratur corpo-

4. M. 3. ri: Hãc veritatẽ ꝓposuit Ga. 4. M. 3. vbi habet nullam extrinsecam causam indicare, non capitur Indicatio à causa externa.

Dubitatio Sed aliquis dubitabit: Galenus igitur loco citato inquit si causa recessit ab hac non sumitur indicatio, igitur si nõ recessit causa sed remaneat ab hac poterit sumi indicatio, dici-

Solutio. mus nequaquã à causa externa à causa extra corpus esse sumẽdã indicationẽ, licet etiã permaneat: ad Galeni aũt authoritatẽ dicimus

loco

loco citato, dum ait si causa abscessit, abijt, ab hac non sumi indicationē, per hanc causam intelligere causam internam, causam in corpore existentem; quod sit verum, videatis locum, ibi enim loquitur de causa putredinis, de causa inflammationis: sed iunior replicabit, non aer alteratur, vt verbi gratia in febri existente aere calidiori alterat aerē aqua rosacea, quæ aqua rosacea respicit aerem, adhibetur aeri non corpori, quare aqua rosacea videtur esse materia remedij frigidi indicati ab aere calido, quare ab indicante extra corpus, & apud aliquos & viros doctos tanti fuit hæc dubitatio, vt dixerint ab aere sumi indicationem, quod falsissimum est, in præsentia igitur dicimus hoc esse verum in febre existente aere calidiori, aqua rosacea refrigerari aerem, sed hoc negocium non pertinet ad Methodum medēdi, sed hoc negocium est extra Methodū. Præterea quod nos egemus materia frigida, quæ est aer, aer refrigeratus ab aqua rosacea, pertinet ad materiam, materia est extra Methodum.

LECTIO SEXTA.

DE EXPERIENTIA.

Cum sint explicatæ Indicantis conditiones modo quod secundo loco explicandum fuit præstabimus.

Erat autē declarare quid intelligere oportet per experientiā vt pateret, quomodo Indicatio distinguitur ab Experiētia ex sentētia

Galeni in lib. ad Thrasybulum 2. Experientiæ seu obseruationis cognitio pertinet potius ad sensum verbi gratia. Cõprehendimus cognitione Socraté esse affectum pleuritide, qm̃ in Socrate obseruamus symptómata quæ conspeximus in plerisq;, vt verbi grã, dolor pungitiuus tussis & reliqua, quẽadmodum ẽt pro dẽtium stupore, vtimur portulaca, quoniam vt empirici obseruauimus, dũ homines essent stupore affecti secundũ dentes, portulaca adimi, vt merito concludat Galenus in cap. 2. experientiam esse comprehensionem eius, quod sæpe & eodem modo visum est, vt hinc facile pateat Indicationem maxime distingui ab Experientia.

De Analogismo.

III. Analogismvs.

QVare accedentes ad tertiũ propositum & difficilius videamus quidnã sit Analogismus, vt pariter pateat Indicationẽ esse instrumentũ diuersum ab Analogismo: Ex Galeno igitur ad Thrasy. 2. Analogismus est comprehensio iuuãtis per similitudinem. Analogismus non est cõprehensio iuuantis ex natura Indicantis, sed est comprehensio iuuãtis per similitudinem. Quare fit hæc comprehensio potius per similitudinẽ, quàm ex natura Indicantis. Ratio colligitur ex Galeni loco citato, quia causa est recõdita, quia rei natura latet, ad differentiã Indicationis, in Indicatione mentio fit iuuantis ex cognita natura Indicantis, quandoq; latet, vt non possit locum habere indicatio, vnde cum nõ habet locum

Ad Thrasyb. 2.

expe-

experientia, obseruantia confugiendũ ad Analogismum, quia cum oportet inuenire iuuans, non licet p indicationem, non licet per obseruationẽ, expedit cõfugere ad Analogismũ. Sed contrà Galenus lib. de subfiguratione Empirica cap. 2. voluit in Analogismo inueniri iuuans, per transitũ de simili ad simile. Quid intelligere oportet p transitũ, per similitudinẽ de simili ad simile? intelligere oportet hãc similitudinẽ cum Galeno locis citatis vel in mẽbris, vel in affectib. vel in materiis. Declaro propter iuniores, in membris, verbi grã, vt si conferamus manũ cum pede in affectibus, si conferamus fluxũ sanguinis narium cum fluxu alui; In materiis si cõferamus mespilũ cum cydonio: sed animaduertendum in p̃sentia transitũ esse faciendũ à simili ad simile, vel in membris, vel in affectib. non aũt in materiis, qa materię non pertinẽt ad Methodum curatricem, ad iuuãtia, ad inuẽtionẽ iuuantiũ, sed ad librũ de Medicamentis, de alimentis. Cæterũ cum Analogismus sit instrumentum & Empiricorũ & Dogmaticorum, recte intelligere oportet quomodo inuicem differant Analogismus Empiricorũ, ab Analogismo Dogmaticorũ. Principale propositũ hoc est, quomodo Analogismus dogmaticorum distinguatur ab Indicatione.

Analogismus Empiricorum & Dogmaticorum.

GAlenus ad Thrasy. 18. dicit, Analogismũ esse perceptionem, comprehensionem *Ad Thras. 18.*

iuuantium per similitudinē, ea tamen conditione seruata ab Empiricis, vt confuso quodam modo concursum symptomatum obseruent, namque Empirici nesciunt distinguere vtilia symptomata ab inutilibus. Declaro cum Galeno loco citato, datur symptoma causæ, symptoma loci affecti, symptoma facultatis, symptoma patientis. Declaro magis; Symptoma quod significat causam esse mineram non vaporem: Datur Symptoma lotij, vt verbi gratia, difficilis spiratio significat thoracem esse læsum. Datur symptoma facultatis, vt verbi gratia, animi defectus vt hoc symptoma virtutem, facultatem debilem significet.

Datur postremo symptoma patientis, vt dum Socrates conuellitur, patitur conuulsionem vel æqualiter, vt in tetano, vel inæqualiter, vt in opistotano in emprostotano, nolo has voces explicare, cum igitur sint hæc symptomata, empirici nesciunt distinguere, vtilia ab inutilibus, at Rationalis scit distinguere, & cognoscit quandoque licèt sit dissimilis concursus symptomatum eandem conuenire curationem, vt verbi gratia in tetano, in emprostotano, in opistotano sunt diuersa symptomata, est tamen eadem curatio ac conuenit, quia symptomata patientis sunt inutilia, contra quandoque est similitudo in concursu symptomatum, curatio tamen est diuersa, in sputo sanguinis ex fractura, apertione & erosione potest esse similis tussis san-

ſanguinis eodem modo ſe habens, ecce eſt ſimilis concurſus ſymptomatum, at diuerſa eſt curatio, quia alia eſt adhibenda cura in fractura, alia in apertione, alia in eroſione; & hoc non cognoſcunt Empirici, ſed Rationales, qui in Analogiſmo faciunt tranſitum à ſimili ad ſimile diſtinguendo inutilia ab vtilibus, & hoc eſt neceſſarium, ſiquidem ex Galeno ad Thraſybulum capit. decimonono, vtilia ſymptomata manifeſtant propoſitum vtile indicans, hoc eſt, vtilia ſymptomata ſunt ſigna non indicantia, ſed ſigna dico manifeſtantia propoſitum indicans vtile, hoc Indicans triplex eſt, materia, locus, & facultas, vt loco citato Galenus excludat ſymptoma patientis, quia ſymptoma patientis eſt ſymptoma, quod non ſignificat indicans, ad differentiam ſymptomatum vtilium, quæ ſymptomata ſunt ſymptomata cauſæ, loci & facultatis, hæc ſunt ſymptomata vtilia, quia ſignificant indicans, quod triplex eſt, cauſa, locus, & facultas. Sed admoneantur iuniores vt intelligant autoritates ſatis difficiles, vt ego ignorem à quo recte intelligantur; Ergo Galenus loco citato ad Thraſybu. 19. cum tria ſint propoſita, hoc eſt cauſa, locus, & facultas, addit à cauſa indicari auxilij genus, à loco indicari vtendi modũ, à facultate menſuram. Quid voluit per hæc Galenus intelligere? dicam quod ſentio, vos poſtea iudicate, licèt hæc veritas à nobis modo proponenda in progreſſu huius doctrinæ

Ad Thraſ. 19.

Ad Thraſ. 19.

magis atq; magis conſpicua euadet. Dico igitur à cauſa indicari genus auxilij, hoc eſt genericum auxilium, hoc eſt, quid agẽdum genericũ, vt verbi gratia, ſi eſt materia morbifica, indicat præſidium genericum, indicat ſui remotionem, à cauſa igitur indicatur genericum præſidium. Cum verò addit à loco indicari vtendi modum, non explicatis Hebraice, vt verba ſonant, quia locus non poteſt indicare modum agendi, per modum igitur vtendi licet intelligere quid agendum ſpecificum vt locus non indicet, ſed per viam ſigni ſignificet determinatum peccatum, à quo determinato peccato poſtea indicatur quid agendum ſpecificum. Declaro verbi gratia, bilis indicat auxilium remouens bilem, quod eſt genericũ. Si bilis, verbi gratia, afficiat veſicã, veſicæ locus affectus nobis ſignificat bilem lædere veſicam, vnde hęc lęſio determinata bilis, hoc peccatum determinatum, indicabit remedium vacuans bilem, ſed determinatum hoc eſt diureticum, vt clariſſime intelligetis quando loquemur de materia, de cauſa indicante. Locus igitur affectus cum Galeno hoc in loco confert ad inuẽtionem modi vtendi ſpecifici remedij, vt ſignificat determinatum peccatum, cauſam determinati peccati ac ſpecifici. Propterea à facultate indicatur menſura, non credatis facultatem indicare quantum agendum, quia hoc falſum eſt, quia hoc loco Galenus per facultatem intelligit facultatem vel permittentẽ,
vel

vel prohibenté:vt dum Rationalis cognoſcit vim facultatis, virtutis, cognoſcat etiam mẽſuram, hoc eſt, cognoſcat quomodo permittat, quomodo perhibeat quod indicatur à cauſa. Sed dubitabit iunior cum in Analogiſmo cognoſcantur ſymptomata cauſæ, loci & facultatis, id eſt, ſymptomata vtilia, cognoſcantur etiam in Indicatione, quæ differentia erit inter Indicationem & Analogiſmum. Dogmaticus ex cognitione cauſæ & reliquorum, loci & facultatis, deuenit in cognitionem iuuantis, hoc pertinet ad Dogmaticum, & in Indicatione & in Analogiſmo; & augetur dubitatio, quia Galenus ad Thraſybulum 2. dicit, tranſitum eſſe à ſimili ad ſimile in empiricis, vt reſpiciunt ſenſata. Si Rationalis in Analogiſmo procedit à cauſa rei Indicantis, ego neſcio quomodo diſtinguitur Analogiſmus ab Indicatione. Galenus naturam rei in Analogiſmo proponit, vt diſtinguat Analogiſmum Dogmaticorum ab Analogiſmo Empiricorum: dicendum Dogmaticum diſtinguere Analogiſmum ab Indicatione. Nam in Analogiſmo fit tranſitus à ſimili noto rationi, intellectui, non ſenſui, ad differentiam Empiricorum, ſed dum in Analogiſmo fit tranſitus à ſimili intellectui noto, fit poſtea tranſitus ad ſimile, quod ſimile non eſt notum, ſiue ratiocinio ſiue diſcurſu. Nam hoc non eſt notum ita intellectui quẽadmodũ in indicatione recte intelligatis.

Dubitatio

Solutio.

In

In Analogiſmo bis proponitur ſimile, quorum alterum eſt ratione notum, illud prius, ſed illud poſterius quod indicatur eſt notum per ſimilitudinem, per ratiocinium ad differentiam indicationis.

LECTIO SEPTIMA.

DIFFICVLTAS fuit propoſita circa Analogiſmum, quomodo diſtinguitur ab Indicatione: Cum ex Galeno etiam Analogiſmus proueniat ex rei natura, dicimus, quemadmodum aliqua ex parte dictum fuit, cum Analogiſmus ſit tranſitus de ſimili ad ſimile, illud prius ſimile eſt ſecundum eſſentiam, ſecundum naturam notum, aliud autem ſimile à quo poſtea inuenitur iuuans, hoc ſimile non eſt ſecundum eſſentiam notum, ſed ſolum per illud primum in Analogiſmo, id quod inuenit iuuans non eſſe ſecundum naturam notum, ſed per ſimilitudinem, ex qua fit notio ſigni, vt in Indicatione id quod indicat iuuans, hoc eſt, natura notum ad differentiam Analogiſmi. Conſtat igitur, ſicut indicatio eſt comprehenſio iuuantium cum cognitione Indicantis citra experientiam,& Analogiſmum. Poſtremò in Definitione dictum fuit, gratia ſanitatis deperditæ reparandæ, vt Galeni inſtitutum diſtinguitur ab indicatione, qua vtitur medicus in arte tuendæ ſanitatis. Hæc differentia vt de eſſentia Indicationis. Ideo diuiſio capi debet à propoſitis in definitione,

ne, quare à comprehenſione, ab indicante, ſeu iuuante. In principio ab Indicante. Quo ad primum, vt Indicatio eſt comprehenſio, eſt comprehenſio vel generica, vel ſpecifica. Hæc Diuiſio colligitur ex Galeni 6. Meth. 1. vbi dicit, Indicationum cauſam deſumi ab effectibus, à partibus autem, hoc eſt à partibus affectis, deſumi aliam & alias indicationes, ecce proponit communem indicationem, quare genericam; dum proponit aliam & alias indicationes, inſinuat determinatas, ſpecificas Indicationes. Sed iunior quæret, quid voluit Galenus, quando dicit cauſam indicationis ſumi ab effectu, à morbo, aliam autem & alias, hoc eſt ſpecificas deſumi à partibus affectis. Iunior ita quærens pro nunc quieſcat, quia ſuo loco vbi loquimur de Indicantibus, hæc veritas confirmatur, & quilibet cognoſcere poteſt, cum Galenus docuerit genericam indicationem deſumi ab effectu, ſpecificas à partibus affectis, vt ſit in præſentia cognoſcere dari indicationē & genericam, & ſpecificam, proinde hæc eadem veritas confirmatur cum Galeno 2. Metho. 6. & 7. 8. Methodi primo, & videatis illud caput, nunquam dicit à primis febrium differentiis eſſe incipiendum, cum ab his ſumantur indicationes, verum non eſſe deſumendas indicationes à particularibus, & dantur indicationes genericæ, & dantur ſpecificæ. Dubitabit fortaſſis aliquis ex Galeni 10. Method. ſecundo, vbi dicit, cum

6. M. 1.

Dubitatio
10. M. 2.

cum inuẽti sunt generaliter modi, trãseundũ ad præsidia specifica, & particularia. Galenus non modo proponit præsidia generica, non modo specifica, sed etiam indiuidua, particularia. Sed Methodus cum sit habitus potentialis, habitus intellectus, cum descendis ad particularia, hoc pertinere ad exercitationem, & ideo dicetis, Galenum proponere præsidia generica, communia, deinde specifica, postremo particularia, non propterea significans dari indicationes indiuiduales, sed vt significaret hæc præsidia generica ac specifica esse applicanda particu-
1. M. 2. laribus, ita intelligatis; Vnde Galenus 1. Method. 2. dicat, opus esse intelligere specificas, quia non licet desumere infra specificas, modo specifica sint, quæ non admittant diuisionem, præterea quod illico inueniuntur materiæ, verbi gratia, dum ego cognosco morbum esse calidum, vt dico, & descendo ad hoc determinatum, ad hoc specificum, statim habeo esse inueniendam materiam, vt licet verbi gratia vti lactuca, ecce non deprehendimus applicandas, dum
3. M. 3. inuenitur materia. Præterea Galenus 3. Method. tertio, dicit duas esse Indicationes proximas intelligens genericas, quia vt audiuistis in Methodo hæc seruanda est via, vt progrediamur ab eo, quod est primum, ad secundum & tertium. Et si primum verbi gratia est generale, igitur genus. Quomodo igitur, vt intelligatis authoritates, dictum est, sunt

ſunt indicationes duæ primæ, primæ ſtatim ſunt generales, vna ſpectat ad res pter naturá, alia ad res ſecúdú naturam, vt duplicatú ſit ꝙ indicat generica. Galenus tantú verſatur circa res ſecundú naturá, & circa res præter naturá, vnde obiter hęc colligatis. Cognoſcatis hanc doctrinam eſſe veram, quia ſeparatim conſentiunt cum dictis cum præcedentibus. Recte dixit Galenus, duas eſſe tm̄ genericas indicationes, quia deſumuntur tm̄ à rebus p ter naturam, & ſecundum naturá, nequaquá à non naturalib. Sed ad rem datur generica, datur materia ſpecifica, & ob id 1. M. quinto voluit indicationem genericam indicare cótrarium, Indicationem ſpecificam indicare contrarium determinatum, ſed hoc loco admoneantur iuniores, Galenum 2. Met. 12. admonere, ſe non proponere contrarietatem, ita vt potius ſit oppoſitio. Sed voluit cum Platone, poſſe etiam medicum quandoque abuti vocibus, & ideo appelletis oppoſitionem. Conſtitutam igitur ſit dari indicationem genericam, dari ſpecificam; & quo ad genericam, poteſt eſſe generaliſſima, poteſt eſſe prima, poteſt eſſe ſecunda, & licet eam nominem ſubalternam, vt videtur hic indicatio generica ſubalterna & ſpecifica, differentiam eſſe inter has indicationes, vt generica neq; artificioſa, neq; vtilis, ſubalterna vtilis eſſe poſſit, non ex neceſſitate, ſed non artificioſa. Sed ſpecifica & vtilis eſt & artificioſa, quæ veritas non ita facile colligi poteſt

Differunt præter naturam & non naturalia.

1. M. 5.

2. M. 12.

ex Galeno, & ideo à nobis explicãda, & præsertim quia nescio à quo hactenus hæc veritas fuerit explicata. Inprimis autem scire oportet, quid modo colligere expediat per Indicationem vtilem & inutilem, artificiosam & non artificiosam.

De indicatione vtili, artificiosa, inutili, inartificiosa.

I. INVTILIS INDICATIO.

QVo ad primum per inutilem indicationẽ intelligimus indicationem quæ indicat præsidium cuius essentia est materia, quare vtilis indicatio erit quę indicat pręsidiũ cuius reperitur materia. Declaro exemplo proposito à Galeno arte Medicinali cap. 4. vbi proponit ophthalmiã quæ sit secundum materiam, quo ad obstructionem obstructio, indicatur auxilium aperiens cuius non reperitur materia, & ideo etiam indicatio inutilis, dum autem fit à materia, si materia crassa, hæc materia crassa indicat attenuandum, cuius præsidij reperitur materia, vt verbi gratia, agrimonia quæ habet vim attenuandi. Constat igitur quid intelligere oportet per indicationẽ & vtilẽ & inutilem, vt quotiescunq; est indicatum quod non habet permanentiam nisi momentaneam, cuiusmodi est obstructio, dicatis hãc indicationem esse inutilem. Et vos cogitetis, & si obstructio non sit morbus affectus pro genere generalissimo, sed potius pro genere subalterno,

terno, fiet vt indicatio nõ modò generica ſed etiam ſubalterna, ſit inutilis, nequaquã ſpecifica. Præterea quod ſemper reperitur materia.

II. INDICATIO ARTIFICIOſA INARTIFICIOſA.

Quo verò attinet ad indicationem vt eſt vel artificioſa, vel non artificioſa: per artificioſam intelligere oportet, quæ non eſt vulgo communis, vnde dicit Galenus 6. M.2. *Flokius.* Scire quid ſcire oportet magna res non eſt, ſed quibus rationibus illud efficiendum ſcire artificioſum eſt. vt Indicatio ſpecifica nõ modo eſt vtilis, ſed etiã eſt artificioſa: Generica inutilis & inartificioſa. verbi gratia, febris vt præter naturam indicat remouens, cuius non reperitur materia, quare eſt inutilis indicatio, eſt etiã inartificioſa, præterea quod etiam vulgo patet: & ob id idem Galenus 3. Meth.1. dicit, Indicationẽ à morbo acceptam eſſe tantum principium & carcerem, vnde medendi methodus proueniat, vt magna ſit prorſus artis portio. Sed dubito, quod generica Indicatio contineatur in Methodo medendi, quia inſtituitur à generica Indicatione, quia pars artis, ergo continetur in arte ſi methodus eſt ars, & in methodo progredi oportet à genere ad ſpeciem, à primo ad ſecundum, nõ modo licet derelinquere primum, ergo pertinet ad artem, ergo indicatio generica artificioſa eſt, quia clauditur in Me- *Dubitatio*

Solutio. thodo, ideo dicatis indicationẽ posse accipi dupliciter, Altero modo posse dupliciter, altero modo, quia cõmunis plebi vel nõ communis vulgariter, secundum hanc rationem potest esse non artificiosa, vt generica, potest esse, vt artificiosa vt specifica, si modo capiatur vt est necessaria ad præsidium. Secundum hanc autem rationem est artificiosa, & ideò cũ Galeno 3. Meth. 1. dicit in Methodo quãuis est via à genere ad species, quare indicatio generica vno modo dici potest inartificiosa, alio modo artificiosa. Subalterna autem quãdoque est inutilis vt obstructio, quãdoque vtilis vt febris vt est morbus calidus, quia indicat frigidum cuius reperitur materia subalterna. Præterea potest esse inartificiosa, quia eius comprehensio potest esse etiã brutis communis. verbi gratia, bruta dum sentiũt incendium sese in frigidis emergunt. Est autẽ artificiosa, vt est via à subalterna ad specificã: tãdem specifica vtilis est, quia reperitur materia. verbi gratia. Si est febris calida vt vnũ, indicat frigidum vt vnum, cuius materia verbi gratia est endiuia. Specifica igitur vtilis quę etiam est artificiosa, est artificiosa, quia pertinet solum ad artificem, vnde Galenus 3. M. 1. ait, cui facultas est inuenire illa quibus perfici poterit, quoad primũ hoc genericum ab indicatione suggeritur, & hoc fit indicatione & methodo, hoc est, via à genere ad speciem, hic inquit Galenus Dogmaticus est.

3. M. 1.

Dogmaticus.

LE-

LECTIO OCTAVA.

DIfficile eſt cognoſcere, quonam modo ſpecifica indicatio ſit magis artificioſa quàm ſubalterna, quàm generica. Conuenit autem omnes indicationes vt ſint artificioſæ, quia progredimur ab vna indicatione ad aliam ad genericam ad ſpecificã, vt cum hæc via pertinet ad artẽ, ad Methodum, omnis Indicatio ſecundum hanc rationem fit artificioſa. Sed quoniam ſpecifica eſt magis artificioſa, dum verbi gratia aſſerimus febris eſt quid præter naturã, indicat ſui remotionẽ, dũ deſcẽdimus ad ſubalternam indicationẽ, & dicimus febris eſt morbus calidus, oritur Indicatio refrigerandi, oritur indicatio in virtute contrarietatis, quatenus eſt morbus calidus. Ergo non cognoſco maiorẽ artem, maius artificium in hac indicatione ſubalterna, quam in generica; eadem videtur eſſe ratio, ſi deſcendimus ad ſpecificam, eſt morbus calidus vt duo, ergo oritur Indicatio refrigerandi vt duo, modò pẽdet in contrarietate ſed in contrarietate determinata, ergo cõtrarium determinatũ quoniã calidũ vt duo, quare eſt eadem ars idẽ artificium in generica, in ſubalterna, & in ſpecifica.

Sed forte aliquis reſpondebit, inquiẽs artificium locũ habere potius in indicatione, quæ indicat vſum quæ oſtendit rectã adminiſtrationem quam in indicatione quæ indicat quid agendum. Hæc ratio potius nulla

est, modo verbi gratia consideramus quantum agendum, volo scire quæ dosis Rhabarbari sit administranda, hoc habeo ex actione materiæ biliosæ, si verbi gratia biliosa materia actio sit summa, igitur summa dosis est exhibenda rhabarbari, vnde neq; in hac indicatione est ars. Recte intelligatis, dico non esse artem, sapientiam in Indicatione generica. Ergo ni decipior ita dicendum, dictum fuisse specificam indicationé esse minus artificiosam, quemadmodum esset etiam indicatio quæ indicat agendum quæ indicat rectam administrationem est magis artificiosa; sed hoc artificium non consistit in progressu ab indicatione ex indicante ad indicatum, nequaquam, quia intellexistis, simile est artificium in qualibet indicatione, siue sit generica siue specifica, Artificium ipsum in hoc potissimum est, vt medicus cognoscat naturam indicantis, Cognoscere autem indicans secúdum essentiam genericam facile est, sed cognoscere secundum essentiam specificam hoc opus hic labor est. Ad eundem modum cognoscere indicata, rectam administrationem, hoc omne sat difficile est, vt opus sit magno artificio, vt ad medicum dogmaticū ad verū artificé pertineat vt sit supra modum versatus in parte Physiologica, in Pathologica, in parte de signis, vt merito hæ partes referantur in Methodum medendi, in artem quæ per Indicationes comparatur.

Hæc dicta sint de diuisione Indicationis.

DIVI-

DIVISIO INDICANTIS.

QVantum ad diuiſionem Indicantis, Indicatum duplex eſt: hoc eſt quid agēdum & vſus, quia in indicante duo perpendimus, hoc eſt eſſentiam & id quod conſequitur eſſentiam. Quid agendum poteſt eſſe genericum, poteſt eſſe ſubalternum, poteſt etiā eſſe ſpecificum, Genericum verbi gratia in febri remouens ſubalternum in febri frigidū ſpecificum, verbi gratia in febri frigidū vt duo, in primo, & hanc veritatem propoſuit Galenus 3.M.3. ibi namq; euidēter proponit indicatum genericum & ſpecificum, vnde reſpiciens eo in loco ad Indicatum ſpecificum, inquit, neq; dici, neq; ſcribi, neq; mente accuratè percipi poſſe. Eſt autem, vt inquit ibi Galenus, in qualibet re quantitas, ſubintelligatis agendum, quid ſpecificum, & nihil aliud eſt quam agendum determinatum, quā gradus determinatus: quare admodum difficile inuenire, vnde ſubdit ibi Galenus vbi mēſura ex copia & defectu colligitur, intelligit caput an magis vel minus ſiccandum, vnde ego deſideraui, vt iſti qui per qualitatē ſemper intelligunt quantum agendum hanc authoritatem explicarent. Menſura quantitas in hoc conſiſtit vt ſiccemus, at magis vel minus ſiccandum eſt ſermo de gradu ſiccitatis. Eſt ſermo de ſiccitate vel magis vel minus intenſa, id eſt quid agendum, non modo quātitas, & declaro propter iuniores, ſi ver- *3.M.3.*

bi gratia, in febri ego volo ſcire, an ſit corpus refrigerandum, vel vt vnum, vel vt duo, vel magis, vel minus, hoc eſt quid agendum. Præterea quod ſumitur à gradu caliditatis, dum poſtea ego cognoſco, opus eſſe frigidum, vt duo, & in libro de Medicamentis, inuenio lactucam, dum in lactuca volo cognoſcere doſin, quantitatem, hoc pertinet ad quantum agendum. Statutum igitur ſit Indicatum vt diſtinguitur ab vſu, eſſe vel genericum vel ſpecificũ, cum ſpectat ad vſum, vel rectam adminiſtrationem.

VSVS QVADRVPLEX.

HIc vſus eſt quadruplex, vt in Methodo nil aliud ſit perpendẽdum, vt vos cognoſcatis hanc Methodum eſſe breuiſſimam, ſumus breuiſſimi. Vſus eſt quadruplex, hoc eſt, Quantum, Quando, Quomodo, & Vbi. Huius numeri hæc eſt inuentio & neceſſitas, quæ ſi vobis non placebit, aliam inuenire licet. Veriſſima namque eſt & à Galeno paſſim colliguntur hæc quatuor. Quoniam huius numeri recta adminiſtratio pendet non ex eſſentia indicantis, ſed ab eo quod conſequitur eſſentiam indicantis, & hoc quod conſequitur eſſentiam Indicantis ſit quadruplex, igitur & vſus quadruplex, namque quotuplex eſt indicans, totuplex etiam eſt indicatum, quod igitur conſequitur eſſentiam indicantis, eſt actio, paſſio, præſentia & ſubſiſtentia, propter iuniores libet dare ex-

re exemplum: In bile si feruidior fuerit huius bilis, consimilis erit actio, si bilis fuerit crassa, difficilis erit passio; si appareat bilis in corpore, est præsens, quia non præteriit, non est generanda, sed iam est genita, est præsens. Præterea si bilis excitet Erisipelatem in brachio, subsistit ad subsistentiam in brachio. Ecce igitur quemadmodũ quatuor sunt quæ pertinent ad id quod consequitur essentiam Indicantis.

LECTIO NONA.

DICTVM fuit, rectam administrationẽ materierum iuuãtium quadruplicem esse, præterea etiam quatuor sunt quæ consequuntur essentiam indicantis. Est vel actio vel passio, vel præsentia vel subsistentia, quomodo quatuor hæc? potest esse ratio: namq; dum perpendimus essentiam, hanc solemus conferre, vel cum qualitate vel cum quantitate, vt hæc absoluta non sint perpendenda, propter quod id quod agit siue sit nocens siue iuuans, non sine medio agere solet, hinc fit, vt si essentia Indicãtis coniungatur cum qualitate, vim habet agendi, vnde prodit actio, & quemadmodum id quod agit, etiam repatitur, hinc etiam fit vt locum habeat passio, vt passio consequatur essentiã. Si aũt coniungatur cum quantitate, iam ad quantitatem pertinet tempus, pertinet locus, pertinet vbi, vt meritò temporis locum habeat præsentia, meritò loci, meritò vbi subsistẽtia. Constat ergo quomodo hæc Indicata 4. sunt.

DVBITATIO.

SEd dubitatio quę originem ducit ex Hippocrate, in libro de officina Medic. tit. 6. vbicunque proponit ægrotantem, aſſidentes miniſtros, machinamenta, lumen, vbi, quando, quomodo, quantum, quibus repetit quomodo, quando, corpus, inſtrumenta, tempus, modum, & locum. Ecce igitur quẽadmodum Hippocrates non proponit tantum quatuor, ſed multò plura. Facile eſt huic dubitationi ſatisfacere, namque Hippocrates plura proponit, quia non ſolùm reſpicit ad ſolam adminiſtrationem materierum, ſed etiam ad illa quæ ſpectant ad ægrotantem, ad medicum, ad miniſtrum, quo fit vt quomodo non ſemel, ſed iterum atq; iterum proponatur, nos autem in præſentia verſamur circa Methodum medendi, ad quam Methodũ tantum pertinet per indicationes inuenire iuuantia, hoc eſt, quid agendum, & rectam adminiſtrationem.

Dubitatio

DIVISIO INDICANTIS.

QVantum ad Diuiſionem Indicantis, quæ eſt præcipua pars huius artis, virtute cuius hæc Methodus intelligitur, & ex huius ignoratione viri doctiſſimi maxime fuere decepti. Indicantis igitur diuiſio ſumitur ab ipſo fine, & indicans conſtituitur per finem. Finis autem eſt duplex, alter communis, alter non communis, ſed potius determinatus. Finis communis vt dictum in definitione,

ne, & dicit etiam Galenus libro ad Thrasybulum 5. est deperditæ sanitatis reparatio, per quem finem distinguitur Methodus medendi ab arte tuendæ sanitatis, vt per hunc finem constituatur Indicans, quod vocatur Curatorium, vt ratione finis communis in Methodo medendi omne Indicans sit & dicatur curatorium, siue capiatur à morbo, siue à causa, siue à virtute, quomodocunq; ratione finis communis. *Indicans Curatorium.*

Quo verò ad finem determinatum duplex est, & loquor nunc de fine in Methodo medendi, in qua sicuti finis communis est reparatio deperditę sanitatis, & vnicus est finis, ita finis non communis duplex est, alter est remotio rerum pręter naturam, reliquus autem est custodia rerum secundum naturam. Hanc veritatem cognoscens Galenus 1. ad Glauc. 1. asserit illum optimum esse medicũ, vt quantũ permittitur humanis viribus non possit errare, qui omnia & secundum naturam & præter naturam ad Methodum reducit: cum igitur sit duplex finis, vt alter sit remotior rerum præter naturam, reliquus rerum secundum naturam. Quantum attinet ad remotiorem rerum præter naturam, hic subdiuiditur, quoniam id quod est pręter naturam, vel est morbus, vel est causa, nihil aliud, admoneantur iuniores nos postponere symptomata, licet sint præter naturam, quoniam, vt suo loco cognoscetis, symptomata nequaquam indicant, nisi vt habẽt rationem

causæ, cum igitur id quod est pręter naturam sit duplex, hoc est, morbus & causa: Hinc oritur duplex finis determinatus, alter est remotio morbi, reliquus remotio causæ, quo fit vt morbus sit indicãs curatorium, vt morbus sibi vendicet nomen communis indicãtis, vnde dicitur indicans curatorium. Causa autẽ ratione cuius indicatur remotio causæ, causa inquam est indicans curatorium, in arte tamen curandi, causa potest vocari indicãs curatoriũ, ratione finis cõmunis, at rõne finis determinati est indicans præseruatiuũ, est aũt aliud indicans ab indicante præseruatorio in tuenda sanitate, quia in arte tuendæ sanitatis finis conseruatio sanitatis. Nam Sophistæ confundunt finem communem cum determinato, ratione rerum secundum naturam, ratione alterius finis, quia erat custodia rerum secundum naturam. Hic finis non subdiuiditur, quemadmodum remotio rerum prærer naturam, quia cum natura patiatur diuisionem, ratione huius constituit indicans vitale, quod ita etiam nuncupa-
9. M. 13. uit Galenus 9. Method. 13. vt propterea, dicant alij quicquid velint, Methodus medendi breuissima sit, vt contineat tria tantum indicantia, non plura, non pauciora. Cum Ga-
10. M. 2. lenus 10. Metho. 2. voluit tria tantum locum habere in putridis febribus. Et si tantum tria locum habent in putridis febrib. igitur impossibile est plura quàm tria imaginari, quoniam putrida febris non est morbus sine cau-

sa, ad

sa, ad differentiam ethicæ febris, præterea putrida febris vires solet prosternere ad differentiam Ephemeræ, & ob id dictum est ab eodem Galeno 10. M. 1. in putridis febribus *10. M. 1.* indicationes sumi à febribus, à causa & à vi naturali, vt febris sit indicans curatoriũ, causa præseruatorium, vis naturalis vitale. Sed *Dubitatio* forte iuuenis dixerit, dixisse Galenum 2. Me- *2. M. in fi.* thodi in fine, opus esse in corpore ægrotante perpendere affectum, actiones, passiones, quæ sunt secundũ naturam, quæ præter naturam, vt ab omnibus sumãtur indicationes. Dicatis licet, hæc sunt plura, omnia tamen *Solutio.* reduci ad illa tria, ad morbum, ad causam, & ad virtutem. Vnde fuit Galeni sententia libro artis Medicinalis cap. 89. intemperiem indicare solam alterationem, nam causa per euacuationem tollitur, significans ab intemperie, à morbo sumi tantum indicationem curatiuam: vt si intemperies habeat coniunctam materiam, hæc sit causa, quæ indicat curationem, & proinde sit indicans præseruatorium. Sed forte aliquis dicere posset ex *Dubitatio* Galeno tertio Method. 3. vbi ait, vlceris & *3. M. 3.* cauitatis curationem non perfici eadem methodo quæ capitur à loco affecto, & à facultate medicamentorum. Indicatio capitur à loco affecto, & à facultate medicamentorum, igitur non tantum à morbo, causa, & virtute, quia 3. M. 3. voluit Galenus in vlcere *3. M. 5.* cauo, indicationem sumi à loco affecto, & à facultate medicamentorum. Non dicatis *Solutio.* indi-

Indicationem ſumi à re præter naturam, & ratione vlceris & ratione cauitatis, ſed perpetuo indicatio ſumitur ab eſſentia Indicantis. Sermo fit de quid agendum, & ego oſtendam ſuo loco, quare dum proponit locum affectum, dum proponit facultatem medicamentorum, non proponit vt hæc indicantia, ſed in ratione ſigni, vt verbi gratia, locus affectus indicat gradum morbi, vt decla-
9.M.14. rabo cum explicabo; Galen. 9. M. 14. ſimiliter dum proponit facultatem medicamentorum, proponit vt ſigna, non vt indicantia, quis eſt ille qui aſſerat indicata ſumi à facultate medicamentorum? propterea accipit facultatem medicamentorum in ratione ſigni, quemadmodum quandoq; dixit Hippocrates, morbum indicari à curatione, & ideo curatio, hoc eſt, facultas medicamentorum nobis oſtendit morbum, nobis ſignificat eſſentiam Indicantis.

LECTIO DECIMA.

CVM dictum fuerit indicantia eſſe tantum tria, vt ſit indicans curatorium, præſeruatorium, & vitale: vt hanc veritatem apertam haberetis, cepimus dubitare circa indicationem curatiuam. Aliquę dubitationes fuere propoſitæ & ſolutæ, aliquæ ſunt proponendæ. Dubitatio igitur eſt quæ
3.M.7. colligitur ex Galeno 3. Meth. 7. vbi ait, in curatione eſſe tria perpendenda, ægrotãtis naturam, hominis propriam curationẽ, & na-

turæ

turæ proprietatem ineffabilẽ, hæc ſunt verba formalia Galeni, vt indicatio curatiua ex Galeni loco citato videatur deſumi à natura ægrotantis, à propria hominis curatione & à naturæ proprietate ineffabili: quomodo ergo indicatio curatiua ſumitur tantum à morbo, quoniam morbus tantũ eſt indicans contrariũ. Dicendum iuuans ſubalternãs, ſeu genericũ ſumi à natura ægri, vt à natura ægrotantis, vt tẽperies ægrotantis nobis ſignificet naturam morbi, vt verbi gratia, in febre ſi ægri natura eſt frigida, eſt ſignum vehementis febris, verbi gratia, in ſene febris ardens eſt vehementior, febris ardens eſt cum maiori receſſu in corpore frigido quã calido. Dum Galenus proponit hominis propriam curationem, inſinuauit quid agendum ſpecificũ, vt quia nos cognoſcimus hominem non modo eſſe calidum, ſed eſſe calidum in primo, tunc hæc caliditas in primo, hæc propria hominis temperatura nobis ſignificat determinatum gradum, receſſum determinatum febris, à quo determinato receſſu, gradu, tanquam ab indicante curatorio indicatur quid agendum ſpecificum. Dum deniq; Galenus ꝓponit proprietatem ineffabilem, ego vellem vt iſti interpretarentur has autoritates Galeni, vt iuniores cognoſcerent veritatem, loquitur de Indicatione curatiua, & voluit eſſe deſumendam à proprietate ineffabili, ſi eſt ꝓprietas ineffabilis quomodo poteſt eſſe Indicans curatorium, quare ego ita inter-

preta-

pretarer Galenum, vt per hæc verba insinuaret quid agendum specificum; non modo specificum, hoc est verbi gratia, in febri, frigidum in secundo, verumetiam vt insinuaret quid agendum specificum in tali, & tali mansione. Exempli gratia, vbi est febris calida in secundo & in prima mansione indicat nobis frigidum in secundo, & in prima mansione, vt quemadmodum ex Galeni sententia in opere de Medicamentis, reponantur medicamenta calida in tali gradu, & in tali gradu, & in tali mansione, necessarium sit fateri hæc medicamenta esse materiem remedij, exempli gratia, calidi vel frigidi, in tali gradu & in tali mansione. Significat autem mansio gradus temperaturæ à proprietate ineffabili, vt significaret vix fieri posse, vt gradus in determinata mansione cognoscatur, per cõiecturam progredi oportet, quare hũc in modum est intelligenda illa autoritas.

DVBITATIO.

3. M. 9. DVbitatio etiam proponitur ex Galeni 3. M. 9. vbi ait, primam indicationem sumi à solo affectu, remedia autem inde inueniri non posse, nisi naturale temperamentum totius & partis pernoscatur, vna cum aere, quare Indicatio ex Galeno loco citato sumitur ab vlcere à temperatura, & ab aere, quomodo igitur à solo morbo. Proponitur autẽ aer non vt habet rationem Indicantis, sed proponit aerem vt signum, vt si, verbi grã, in

vlcere aer fuerit humidior, ita facit vlcus, vt opus sit medicamento magis siccante, quàm si aer nõ esset humidior. Vnde aer nõ indicat, sed est signũ intensioris humiditatis, à qua fit indicatio; quo verò ad temperaturá, quia vt audiuistis Galenus dicit, nõ modo aerẽ, sed ẽt temperaturã. Quid intelligit per tẽperaturã?

DE TEMPERATVRA.

PEr temperaturã significat nobis indicans iuuans, non accipit hoc loco temperaturam in ratione signi, sed indicantis: hanc veritatẽ debetis recte intelligere, qa Galenus vt suis locis cognoscetis accipit temperaturã quandoq; in rõne signi, vt 9. M. 14. quandoq; 9. M. 14. in ratione indicãtis, vt hoc loco hoc est 3. M. 3. M. 9. 9. declarat, hoc in loco ꝓponit curationem vlceris, quemadmodũ 9. M. 14. respicit potius ad curationẽ febris. In curatione vlceris tẽperatura naturalis partis, cõplexio naturalis partis habet rõnem indicantis, in febre tẽperatura totius habet rõnem signi. Declaro, si verbi gratia, vlcus est in parte sicciori, oportet magis siccare, quàm si pars fuerit minus sicca, & ratio est, quia pars siccior debet talis cõseruari, qa complexio secundum naturam ẽtsi à tẽpore recedat est cõseruãda, indicat sui conseruationẽ, indicat simile, pars siccior vt talis cõseruetᷣ indicat simile siccũ, & ob id recte dictũ est hoc in loco 3. M 9. Temperaturã 3. M. 9. habere rõnẽ non signi, sed indicãtis. Pro nũc aũt supponatis, temperaturam ita acceptam

in ra-

in ratione indicãtis esse indicans vitale non curatorium, non præseruatorium, hoc pro nunc supponatis, quemadmodũ etiã supponendũ est indicãs vitale nil aliud esse quã virtutẽ, quomodo aũt tẽperatura sit virtus suo in loco oculis conspicietis, vt si sermo fiat de febri, nõ de vlceris curatione, vt colligere li-
9.M.14. cet, ex Galeno 9.M.14. tẽperatura habet rationẽ signi, non indicãtis, verbi gratia, sit febris in corpore calido, cũ Galeno loco citato vtimur frigido, frigidũ non potest indicari à cõplexione calida secundũ naturã, quia quod est secundũ naturã, indicatur simile, calidum indicat calidum, tamẽ sermo est de frigido: de frigido quod indicatur à febre, quæ febris significatur à tẽperatura calida, Vnde ex di-
3.M.9. ctis colligatis, & potissimũ ex 3.M.9. primam indicationẽ hoc est genericã sumi à solo effectu id est morbo, reliqua autẽ vel habere rationẽ signi vel si sunt indicantia nequaquam esse possunt curatoria, quia indicans curatorium à solo morbo indicatur vt Gal. loco citato ꝑ remedia intelligat indicata specifica, quę sane indicãtur ab essentia specifica vt suo loco clarius dicemus. Pręterea ex eodẽ loco colligere licet, si vlcus fuerit in loco, in parte tẽperata, in med. nil innouãdũ: Hãc veritatẽ recte percipiatis, vt sciatis curare vlcera, si in parte temperata, dicit Galenus, vlcus erit, in med. nil innouas, si autem locus intemperatus sit, med. mutare oportet, quantum corpus ad naturalem intemperiem est versum,
vt in-

vt inferat Galenus remedia non indicari à tẽperatura, ſed ab intemperie, intemperies indicat, temperatura eſt non indicans. Et ſermo eſt de intemperie naturali, non de morboſa, quorum dictorum hæc eſt ratio, cum vlcus indicet ſiccum in primo, cum refringatur ab humiditate vlcus, non poteſt locus temperatus mutari, non poteſt locus temperatus pati à medicamento ſicco in primo, nõ poteſt pars temperata mutari à medicamento ſicco in primo, ſed ſi pars fuerit intemperata, & nos vtamur ratione vlceris medicamento ſicco in primo, refringetur ab humiditate vlceris, vt ſicca intemperies non conſeruetur, ſed immutetur, cum autem expediat vt naturalis intemperies conſeruetur, imo ſit neceſſarium in curatione vlceris, vt intẽperies naturalis conſeruetur, quia ſi mutabitur, nunquam locus conſolidabitur, inquit igitur vt ſit opus ſiccari, medicamento magis ſicco, quàm indicatur ab vlcere. Ecce igitur quemadmodum temperies non indicat, intemperies indicat in vlcere, dicit autẽ Galenus 4. M.3. curationis indicationem ab effectu ſumi, particulatim autem agenda, ab eo quod prima indicatio dictat, atque præterea à natura partis, ab aere, & cognatis. Galenus hoc in loco proponit indicationem curatiuam, & tamen inter indicantia proponit morbum affectũ, verùm etiam illud quod dictitat prima indicatio. Illud quod dictat prima indicatio eſt primum indicatum, qua- 4.M.3.

re cum Galeno à primo indicato ſumitur prima indicatio curatiua, quod puer non diceret, ita tamen loquitur Galenus, proinde proponit partis naturam, aerem, ætatem, conſuetudinem, cognata. Deinde igitur intelligit Galenus indicationem curatiuam ſumi ab effectu præter naturã, id eſt, à morbo, vbi p curationis indicationẽ 4. M. 3. intelligit indicationem genericam: Dum verò ſubdit particulatim agenda, nil aliud intelligit, quã quid agendum ſpecificum, quod quid agendum ſpecificum inuenitur in virtute indicationis generica, verbi gratia, ſi à febri indicatur frigidum, nunquam eſt deſiſtendum à frigido, & hoc eſt quod dictat prima indicatio, quod oſtendit indicatio generica, vt præſidium genericum, eſt frigidum in febri, ſpecificum, verbi gratia, eſt remedium in primo, ſed frigidum in prima manſione, & nunquam recedimus à frigido, ab eo quod dictat prima indicatio, ſed non propterea eſt dicendum primum indicatum habere rationem indicantis. Reliqua à Galeno ibi propoſita habent rationem ſigni. Vnde admoneantur iuniores, differentiam eſſe inter ſigna & indicantia: nam ſignum nobis ſignificat indicans, indicans autem eſt illud à quo ſumitur indicatio, quam veritatem vtinam omnes cognouiſſent: quia nos non ita laboraremus. Obſecro videre Galenum 9. M. 14. vbi affert indicationem ſpecificã ſumi ab ætate, à conſuetudine, ab aere; ſed quomodo? reſpicit

4. M. 3.

Differẽtia inter Signa & Indicantia.

ſpicit Galenus vt mutant temperaturã, ſunt indicantia vt mutant temperaturã, ergo ſunt vere indicantia, ego neſcio quis hoc dicat, & ideo ita intelligatis eſſe indicantia in ratione ſigni, quia talis aer, conſuetudo, indicium eſt talis temperaturæ.

LECTIO VNDECIMA.

CEpimus dicere quandoq; Galenum vocare indicãtia illa quæ ſunt ſigna, vt vocib. abutatur, quia vocib. non fuit addictus, & vt hoc euidenter pernoſcatis, videatis Galen. 9. M. 15. vbi ait, noſcere oportet tẽperaturã ex ætate, anteacta vita, & aere, voluit Gale. ab ætate, aere, capi indicationẽ, non q̃a vellet hæc eſſe indicantia, ſed ſigna, quod ſit verũ, cognoſcitur temperatura ex ætate, aere, &c. quare ſunt ſigna. Vnde cum Galenus dicit 2. M. 1. Indicationẽ ſumi ab ætate, à vitæ inſtituto, à conſuetudine, &c. accipit ea vt ſigna nõ vt indicantia, eſſet ſatis imprudens q̃ diceret, indicationem ſumi ab ætate, neque obſtat licet dicit Hippocrates 4. de rõne vict. 19. ſecandam eſſe venam, quãdo ætas eſt florens, vt ætas videtur habere rationem indicantis, quod eſt falſum, ætas non indicat, ſed eſt ſignũ virtutis vel prohibentis vel permittẽtis. Præterea dum Galenus 13. M. 16. inquit, Coindicantia ſunt virtus, natura, ætas, aer, conſuetudo, & reliqua, per virtutem intelligit virtutem permittentem, per reliqua omnia intelligit ſigna: & ideo quãdo Galenus

9. M. 15.

2. M. 1.

4 de rõne victus

13. M. 16. Coindicantia.

ait, indicationem ſumi ab ætate & reliquis, accipiatis hæc vt ſigna. Patet igitur, quemadmodum Indicatio curatiua ſumitur tantum à morbo.

DVBITATIO.

Dubitatio DVbitare autem licet merito indicationis præſeruatiuæ, quam dictum fuit indicari
4.M.6. à cauſa morbifica, Galenus 4. Met. 6. videtur quædam verba proponere, quæ difficultatem faciunt, dum ait, morbi magnitudinem primum indicare vel ſanguinis detractionem vel purgationem, ſi ergo morbi magnitudo, ſi morbus vehemens, indicat ſanguinis detractionem, purgationem; hæc ſunt Indicata præſeruatoria. Sanguinis detractio purgatio tamen cum Galeno indicantur à morbo vehementi, Soluatis, quia oportet ſoluere autoritates, & dicatis Galenum morbũ vehementem non accipere in ratione indicantis, quia nõ fuiſſet Galenus, ſed homo imprudentiſſimus, quia morbus vehemens, vt ſuo loco cognoſcetis, eſt indicans tantum curatorium, & non poteſt indicare remediũ præſeruatorium, quare accipit morbum vehementem in ratione ſigni, nam materia morbifica eſt illa, quæ indicat, & duo ſunt indica-
4.M.6. ta, vt Galenus dicit loco citato, id eſt remedi-
4. de ratione vict. 19. um vacuans ſanguinem, & remediũ purgans, ſunt duo indicata, quia & indicãs eſt duplex, eſt ſanguis, & eſt materia recedens à natura ſanguinis, eſt materia alia à natura ſanguinis,

quæ

quæ indicat purgationem sanguinis sectionem.] Morbi autē magnitudo habet rationē signi, & hoc signum est morbus vehemens, quod signum potest duo significare, recte iuniores intelligant; Absurdum est asserere, vnum esse indicans, & duo esse indicata, est absurdum, vt suo loco demonstrabimus.

Non est autem absurdum dicere, vnicum signum posse referri ad duo significata: vnicum signum potest duo significare: ob id Galenus accipiens morbum vehementem pro signo, non pro indicante, dicit morbi magnitudinem indicare vel sanguinis detractionem vel purgationem, est ergo signum quod duo significabat. Vt iuniores acquiescant, & hanc veritatem absolute consequantur, scire debent, morbum vehementem duo significare, quorum vtrunque est vere indicans præseruatorium, quod nihil aliud esse potest quàm causa morbifica, hoc est, vel sanguis, vel humor recedens à natura sanguinis, & quia hæc duo indicantia præseruatoria quandoque sunt debilia, quandoque sunt vehementia, morbus vehemens est signum indicantis præseruatorij, sed vehementis. Verbi gratia, vbi est febris synocha continens, febris hæc vehemens est signum sanguinis, vt est affectus peccato vehementi, id est, sanguinis vehementer peccantis, ita de reliquis, verbi gratia, febris ardens exquisita est febris vehemens & est signum materiæ biliosæ vehementer peccan-

tis, quia ab his materiebus vehementer peccantibus indicatur validum auxilium præseruatorium, siue huius materiæ sit venæ sectio, vt in sanguine peccante, siue huius materiæ sit scammonium, vt quãdo peccat bilis, quare Galenus 4. M. 6. loco citato dum proponit morbi magnitudinem, non accipit in ratione indicantis, sed in ratione signi, quod signũ nobis significat indicantis præseruatorium, confirmatur, & bene, quia Galenus eodem loco 4. M. 6. quod caput plerique habent pro demonstratione aduersus veritatem à nobis ꝓpositam, Gale. ibi ait missionem sanguinis admittendam esse vel propter eius abundantiam, vel propter morbi magnitudinẽ, ita & purgatio, ecce sanguinis missio est vnicũ indicatum, purgatio est vnicum indicatum, sed duo respiciunt, sanguinem causam morbificam, respiciunt morbi vehementiã, quare ex his duobus vnum tantũ debet esse indicans, quia vnum ab vno tãtum indicatur. Indicata sunt præseruatiua, quare etiam indicantia præseruatoria, quare quod indicatur est sanguis & bilis, est cacochimia, quod habet rationẽ signi & morbi vehementiæ. Ego nescio quomodo teneat illa consequentia, morbus est vehemens, virtus est valida, ergo secanda vena, ego nescio, quia potest esse morbus vehemens, qui non fiat à sanguine, & virtus erit valida, quia sustinet scammonium, tolerat elaterium, potest perferre antimonium, & tamen non est secanda vena, ad hæc addatis

4. M. 6.

tis

tis indicationem nequaquam indicari vel desumi vel à tempore, vel ab ætate, vel consuetudine, vel ab aere, præterea quod non dantur plura indicãria, quàm tria, vt reliqua habent rationem signi, vnde iuniores vt cognoscant & facile, quod versantur in errore, quo ad tempus, videant Galenum 3. Meth. vlt. vbi proponit recens vetusque vlcus, hoc est, nouum vel antiquum vlcus, nihil indicare, vt fallantur, decipiantur, qui credunt, in victu viuendi rationem aliam esse principij, aliam augmenti, aliam status, aliam declinationis, siquidem ex Galen. 4. Method. 4. Indicatio non sumitur à tempore, & addit Galenus vt doceat tempus, dierum numerum, non autem indicet, dixit autem Galenus: Tempus non indicare per se, quia ex accidenti. Præterea quod consequitur vt signum: Ideo subdit: esto quod conferat tempus ad agnitionem, cognitionem, quare habet rationem signi, non tamen indicatio sumitur à tempore. quid clarius? tempus igitur habet rationẽ signi non indicantis. Vnde idem Galenus 4. Metho. 5. ait, in vlcere diuturno inueniri iuuans non ex tempore, non ex diuturnitate vlceris, sed ex vitio succi, quare succus indicat tempus nequaquam. Præterea Galenus libro ad Thrasybulum capit. 39. dicit, cum morbi sunt in vigore, statu, victu tenuissimo vbi oportet. Hęc fuit Hippocratis sententia, sed addit loco citato Gale. tẽpus, id est, vigor morbi, status, nõ accipitur ab Hippocrate vt

4.M.4.

4.M.5.

Ad Thras. cap. 39.

Tēpus medicum est facultas dimensa. indicans, sed vt metitur facultatem, vt est signum facultatis virtutis, quia alia est virtus in statu, alia in aliis temporibus, vnde in cap. 40. eiusdem libri dicit, inter initia si quid videtur mouendum moue, initium hoc tempus accipit vt signum, quod significat vires inter initia perferre motionem, euacuationē. Præterea in cap. 44. inquit Galenus, quod est indicans indicat, aut sui custodiam, aut sui ablationem. Tempus dicit Galenus neq; sui custodiā, neq; sui ablationē indicat, ergo non potest esse indicans, sed iuniores notent, dixisse Galenum 9. Metho. 14. opus fuisse inueniri ex tempore, tempus oportunum admonendæ materiæ inueniri, indicari ex quatuor temporibus. Quare indicatio sumitur à tempore, quare ita intelligatis vt tempus accipiatur non vt indicans, sed vt habet rationem signi. Galenus etiam 10. Method. 2. inquit, virtutem robustam auxiliorum vsum non morari, non prohibere, sunt autem vires, dicit Galenus, imbecilles, vel propter alias causas, vel propter senium, ex quo loco colligatis ætatem non habere rationem indicātis, & proinde nec prohibentis nec permittentis, quia cum tria tantum sunt indicantia, tria tantum sunt permittentia, tria tantum prohibentia, vt hæc Methodus sit breuissima. Quare cum inquit Galenus: Virtutem robustam non morari auxiliorum vsum, & subdit, virtutem esse debilem propter senium, propter ætatem senilem, per

Ad Thras. cap. 40.

Ad Thras. cap. 44.

9. M. 4.

10. M. 2.

Aetas non indicat.

Nota, Tria indicātia, tria permitētia, tria prohibentia.

per senium non intelligatis ætatem in ratione prohibentis, sed in ratione signi, vt ætas senilis sit signum virtutis debilis, quæ est prohibens, quare Galenus 2.M.3. dum inquit Indicationē sumi ab ætate non præterita, sed præsenti, accipit ætatem vt signum, non vt habet rationem indicantis, quia ætas nequaquā indicat, accipit autē ætatē præsentē. Ego pōdero omnia dicta, ne aliquis vestrum turbetur ab alijs; accepit ætatem præsentem quia est signum præsentis temperaturæ, fuit admirabilis Galenus, proponit ætatem præsentem non præteritā, quia ætas præsens est signū præsentis temperaturæ, ætas præterita est signum præteritæ tēperaturæ. Ætas præsens est signum præsentis tēperaturæ, Indicatio sumitur à præsenti, Indicatio sumitur à temperatura præsenti, non à præterita, cuius signum est temperatura præsens, & ob id 2. M.13. inquit ad indicantia cognoscenda conferre ætatem & consuetudinem. 2.M.3.

LECTIO DVODECIMA.

VT pateret non esse plura quam tria indicantia necessarium fuit proponere Galeni authoritates, vt quilibet pspiceret Galenū indicantia sæpenumero pro signis accipere, & præter propositas autoritates, quantum spectat ad ætatē 2.M.15. ait saluberrimum esse in febrib. mittere sanguinē, si nec ætas nec virtus prohibeāt, cum autem vnicum tantum sit quod prohibet nēpe vir- 2.M.15.

tus, dum proposuit Galenus ætatem, non intelligatis ætatem prohibentem, quare cum ætas non sit indicans, nec potest esse prohibens, & ideo loco citato 2. M. 15. per ætaté accipit ætatem non prohibenté sed ætaté quæ est signum prohibentis, est signum téperaturæ, vt verbi gratia, puerilis ætas significat nobis temperaturam humidam & calidam ratione cuius virtus dissoluitur, dissipatur virtus, non potest perferre venæ sectionem, accipit ætatem in ratione signi: præterea 9. M.
9. M. 16. 16. inquit ætatem indicare curationem & videatis locũ quæso quomodo subdit Galenus per intercidentem corporis naturã. quid clarius? si ætas indicat curationem per intercedentem corporis naturam per intermediam corporis temperaturam, igitur est signum ætas, non indicans, est signum intermediæ naturæ, temperaturæ, quæ téperatura & ipsa est signum, vt hoc loco dicimus: quare quando Galenum videbitis dicentem indicationẽ sumi ab ætate, intelligatis in ratione signi, nõ indicantis: Hæc de ætate.

De consuetudine quomodo indicat.

9. M. 16. QVantum ad consuetudinem dicit Galenus 9. M. 16. consuetudinem non parum cõferre ad remediorum inuentionem, intelligatis cõsuetudinem cõferre vt signũ, neq; in ratione indicantis, vnde subdit Galenus cõsuetudiné summã vim habere. Quare habet summam vim? subdit consuetudiné summam vim habere in inuentione remedio-

rum,

rum, Si ergo consuetudo maxime confert ad inuentionē remediorum, quoniā significat corporis naturam, ergo in ratione signi si confert ad inuentionem remediorum, vt est signum corporis temperaturæ, ergo etiam lapis molaris cognoscitur cōcurrere in ratione signi non indicantis. Præterea Galenus 2. M. 3. dicit in ægris seruandam esse tēperaturam etiam vitiosam. Quare est seruanda? dicit Galenus ea ratione, qua maxima est indicatio, quæ sumitur à consuetudine, à consuetudine non solum sumitur indicatio, sed maxima, tamen consuetudo nequaquam indicat, quia sunt tantum tria indicantia, quod sit verum, dicit Galenus maximā indicationem sumi à consuetudine, subdit vt temperaturā vel seruat, vel inducit; Quare maxima est indicatio quæ sumitur à consuetudine? vt consuetudo est signum temperaturæ, quæ temperatura etiam vitiosa indicat simile in corpore ægrotante, indicat simile & est conseruanda, quia consuetudo habet rationem signi. Præterea Gal. 9. M. vlt. imo 8. M. vlt. ꝓponit quædam dicta de ætate & cōsuetudine simul, quæ dicta non ita facile ab omnib. intelliguntur. Dicit igitur Gal. ex cōsuetudine est sumenda Indicatio si multo tempore intemperatæ naturæ victu contrario sunt vsæ, Rō est quia consuetudo atq; etiam ætas sunt signa temperaturæ, nam temperatura asscititia producitur ab ætate, producitur à consuetudine, siquidem ætas mutat tempe- *2.M.3.*

ratu-

raturam, alia eſt temperies in pueritia alia in iuuentute, Conſuetudo & ipſa ſi multo tempore perſeueret mutat temperiem. Hoc pro nunc ſupponatis. Capiatur à temperatura vt temperatura eſt eſsẽtia virtutis nõ ſecus; quia indicans vitale nil aliud eſt quam virtus & ſola virtutis eſſentia eſt indicãs vitale, & vt dixi pro nunc ſupponatis, temperaturã vt eſt eſſentia virtutis, indicare p̃ſidiũ vitale de quo

8.M.vlt. Gale. 8. M. vlt. Vt ætas & conſuetudo proponatur à Galeno in ratione ſigni non autem quia ſunt indicantia. Sed cum conſuetudo ſit ſignum, non quælibet tamen conſuetudo, ſed conſuetudo, quæ multo tempore perdurat, Ob id loco citato ſubdit Galenus indicationem ſumi ab ætate & natura hoc eſt temperatura: nõ abſolute dicit Galenus, ſed cum conſuetudine ſcilicet antiqua, vt magis poſſit cõſuetudo quam poſſit ætas, præterea quod conſuetudo quæ perdurat, mutat temperaturam, quæ producitur ab ætate. Si verbi gratia iuuenis ratione ætatis iuuenilis calidus ſit, ex conſuetudine antiqua quæ longo tempore perduret ciborum frigidorum, erit iuuenis tandem frigidus; & ideo Galenus dicit Indicationem ſumi ab ætate & temperatura non abſolute, ſed cum conſuetudine, ſemper tamen vt ætatem & conſuetudinem ſumat in ratione ſigni; admoneantur iuuenes

Nota librũ de aſſuetudinibus. Galenum compoſuiſſe librum quem inſcribit de aſſuetudinibus, quem librũ ex vobiſmet ipſis poteritis legere, & intelligere, ſi ſolum

lũ admonuero iuniores eo in loco Galenum nõ respicere ad iuuãtia sed ad materias iuuãtium, vt sit negocium quod non pertineat ad Methodum medendi.

De aere, quomodo aer indicet.

TAndem quãtum ad aerem spectat cuius etiam gratia sunt aliquæ proponendæ authoritates, ne iuniorum mentes confundantur, Galenus 3. M. 8. ait in Methodo medendi inspicere conuenit aeris temperaturam, nam vbi immoderata est temperatura nam vbi aer intemperatus est, sanationem moratur, quare inquit Galenus dando operam vt medicamentis aeris excessui occurramus: Ecce quemadmodum medicamẽta referuntur in aerem: & propterea dicit Galenus & Hippocrates, in calidiori aere vti debemus frigidioribus, in frigidiori aere calidioribus. hanc authoritatem ita intelligatis vt dum aer immoderatus corrigitur, id fit vt euadat materia remedij quemadmodum etiam vt dum vtimur ptisana, & ptisanæ frigiditatem veremur, eam corrigimus, cum pipere, piper respicit ptisanam & indicatur à ptisana. Sed hoc non pertinet ad Methodum medendi, pertinet ad compositionem ciborum, est negocium extra Methodum, dũ autem inquit Galenus ex mente Hippocratis in aere calidiori opus esse vti frigidioribus, in frigidiori calidioribus, hæc frigidiora, hæc calidiora adhibentur corpori ægrotanti, & ideo pertinent ad methodum, non sunt ex-

3. M. 8.

tra

tra methodum, nō adhibentur aeri, sed corpori ægrotanti, quomodo aer cōcurrit? concurrit vt signum, quia in Methodo medendi nullo modo potest esse indicans, Dicant alij quicquid velint, & poteritis videre virū doctū qui scribit de indicatione & sustinet aerem indicare, sed errat, concurrit in ratione signi: Declaro si verbi gratia fuerit febris & aer calidior, oportet vti frigidioribus, præterea quod aer calidior fouet febrem reddit febrē magis intensam: Si aer calidior reddit febrem magis intēsam, ergo intensius refrigerare oportet: sed hoc magis frigidum indicatur à febris vehemētia, indicatur ab intensitate febris, à gradu febris, quem gradum, vt signum nobis significat aer, quare aer habet rationem signi; & ex vobismetipsis poteritis intelligere Galen. 8. M. vltimo vbi loquitur de victu medicinali in febribus ephemeris, & voluit indicationem desumendam esse ab aere, vt si aer dicit Galenus temperatus sit, similium sit indicatio: si autē intemperatus, indicatio sit contrariorum: verbi gratia in hyeme cibus debet esse calidus & siccus, in æstate frigidus & humidus, & licet dixerim vos ex propositis autoritatibus hanc authoritatem intelligere, quia tamen dubito, ne iuniores fortasse veritatem non assequantur, & à senioribus turbentur, duobus verbis hæc dicta sunt exponenda. Licet dixerit Galenus aerem temperatum similia indicare, intemperatum contraria, nequaquam tamen indicat nec similia nec contraria, accipit

Cibus in hyeme.

Cibus in æstate.

pit

pit igitur Galenus aerem in ratione signi, & accipit hoc loco aerem in ratione signi, quod signum significat indicans quandoq; cõtrarium, quandoque vitale. Declaro dum significat febrem, est signum indicantis curatorij, dum significat temperiem seu intemperiem naturalem, est signum indicantis vitalis, vt signũ indicantis cõtrarij, dum significat tẽpeperiem seu intemperiem naturalem, est signum indicantis vitalis vt signum indicantis contrarij, si temperatus est, non potest esse in causa alicuius mutationis, vnde id est agendum, quod indicat febris, si autem aer est intemperatus, vel est dissimilis vel similis, si est dissimilis febri, habet rationem materiæ, quare non indicat, si autem est similis, significat intensiorẽ febrẽ, vnde signum est intensioris febris, si autem capiatur vt est signum Indicantis vitalis, hoc est vt est signum tẽperaturæ, sermo est de febri ephemera, de hac loquitur ibi Gale. si similis est, non est sine causa alicuius mutationis, si autẽ fuerit dissimilis vt verbi gratia aer sit frigidior, corpus sit calidius, vtimur cum Galeno minus frigidis, & ratio est, quod aer sui frigiditate est contrarius naturali temperamento calido, vt non liceat vti ita frigidis, quẽadmodũ indicantur à febri, sed minus frigidis. Ecce igit' quẽadmodũ aer refert' ad tẽperaturã naturalẽ, est signũ tẽperaturę, vt licet dixerit Gal. indicationẽ sumi ab aere, intelligere oportet in ratione signi nõ aũt aliter.

LECTIO DECIMATER-TIA.

9.M.15. DVbitatio igitur eſt, ex 9.M.15. vbi ait Galenus, cum aer in noſtra manu non ſit, ideo ex aere propria indicatio ſumitur. Ecce quemadmodum ex Galeni ſententia non modo ab aere ſumitur indicatio, ſed etiam ſumitur propria Indicatio, cum tamen ab aere nulla prorſus hauriatur Indicatio, quare per aerem intelligatis, aerem concurrere in ratione ſigni indicantis, ſeu manifeſtantis. namque aer ſui præſentia dum exempli gratia eſt ſimilis febri veluti aer calidus in febri, ita fouet ita intendit febrem vt à febre ita intenſa ita aucta hauriatur propria indicatio, Præterea eſt alia Gal. authoritas 9.M.vl. vbi inquit in vacuatione ſanguinis perpendenda natura ab initio, conſuetudo, ætas, aer, affectus, ante hũc ſane affectum virtus. Ex quibus dictis colligunt, ſed nõ ad-admodum prudentes medici in vacuatione ſanguinis vt indicantia concurrere naturam, conſuetudinem, ætatem, aerem, affectum & virtutem, neque opinionis aliã reddunt cauſam quam verba Galeni peſſimè intellecta. Hunc igitur locum ita intelligatis, loquitur Galenus de remedio vehementi ſanguinem euacuãte cuius materia eſt venæ ſectio. cum igitur loquitur Galenus de remedio vehementi valido ſanguinem euacuante hoc indicatur ab effectu. Et ideo Galenus hoc loco

propo-

proponit affectum in ratione indicantis, vt tantum affectus sit indicans nil aliud, quia vnicum tantum est indicans. Per affectum autem non intelligatis morbum, sed intelligatis peccatum quo sanguis afficitur, proponit autem Galen. hoc loco virtutem, & dicit ante affectũ virtus; per hæc significans virtutem esse præferendã peccato sanguinis, quotiescunque cætera sunt paria, vt suo loco cognoscetis, nam virtus concurrit in vacuatione sanguinis, quandoq; vt permittens, quandoq; vt prohibẽs, vt sit anteponenda peccato sanguinis, dum autem proponit Galenus naturam, ab initio accipit naturam, hoc est, tẽperaturam natiuã, ad differentiam ascititiæ, & temperaturam natiuam vocat naturam ab initio. Quam temperaturam nõ accipit in ratione indicãtis, quia solus affectus indicat, & sola virtus in vacuatione sanguinis vel pmittit vel prohibet, quia valida permittit, debilis prohibet, quare naturam ab initio, quare temperaturam natiuam accipit in ratione signi manifestantis virtutẽ vel debilem vel robustã, atq; ita est intelligendum de consuetudine, de ætate, atq; de aere. Propter iuniores do exemplum, temperatura natiua frigida & sicca est signum virtutis debilis, calida virtutis robustæ, præterea si aliquis assuetus est pferre venæ sectionem, hæc consuetudo est signum virtutis robustæ, ad eundem modũ ætas, verbi gratia, puerilis est signũ virtutis debilis, & proinde prohibentis. ad eũdem mo-

F dum

dum aer impense calidus & siccus, est signum virtutis debilis prohibentis: quare hoc est perpetuæ veritatis, vt vnicum tantum sit indicans, vnicum tantum prohibens, atq; si Galenus plura proponit, sunt signa, nō sunt indicantia. Cùm igitur statutum sit tria tantum esse indicantia, hoc est, Indicans curatorium, præseruatorium, & vitale, expedit vt in præsentia sigillatim circa hæc tria discurramus.

De Indicante Cvratorio, ac Indicato.

PRimum quod ad Indicans curatoriū hoc nihil aliud est quàm morbus, & morbus nihil aliud indicat quàm quid agendum & vsum, hoc est, rectam administrationem materiæ, ne fiat confusio, ostendere in primis oportet, quomodo se habet morbus ad indicandum quid agendum, secundo autem loco ad indicandum vsum.

Quomodo morbus indicet quid agendum.

QVantum attinet ad primum, morbus indicat quid agendum, quod communiter potest vocari indicatum iuuans pręsidium, at magis propriè vocatur remedium, & hoc vobis explico, vt ex vobismetipsis & sciatis loq, & sciatis intelligere, quando Galenus vel ꝓpriè vel impropriè loquitur, per remedium cum Galeno in lib. ad Thrasyb. cap. 43. intelligimus remedium ad differentiam alimenti, *Ad Thras. cap 43.*

nec

nec præter rationẽ, quia vt suo loco cognosceris alimentum nequaquam est indicatum curatoriũ, sed tantum vitale, vt à virtute sola indicetur, contra remedium est quid agendum, quod indicatur à morbo.

Differentiam inter Remedium & Alimẽtum colligere licet ex Galeni loco citato, remedium est illa materia quæ agit in corpus, verbi gratia, febris indicat frigidum, & proinde remedium, quia huius materia, vt verbi gratia, Endiuia agit in corpus, refrigerat corpus, contra alimentum est quid agendum, cuius materia patitur à corpore, vt verbi gratia, virtus indicat alimentum, cuius materia est caro pulli, quæ caro patitur, nutritur à corpore. In præsentia igitur per quid agendum, non intelligimus alimentum sed remedium.

DVPLEX REMEDIVM, CONseruans vel auferens.

REmedium igitur duplex esse potest, aliud auferens, aliud conseruans, in præsentia non intelligimus remedium conseruans, quoniam remedium conseruans indicatur à sola virtute, & in præsentia supponatis à virtute, ab indicante vitali indicari non modo alimentum, sed etiam remedium, sed remedium conseruans, quare in præsentia nos per remedium intelligimus remedium auferens, non conseruans.

Remedium Auferens duplex.

Remedium autem auferens poteſt eſſe duplex, namq; aliud eſt remedium auferens morbum, aliud eſt remedium auferens cauſam, nos in pręſentia intelligimus remedium auferens morbum non cauſam, quia ſermo non eſt de indicato curatorio, quod ſumitur tantum à morbo, remedium autem auferens cauſam eſt remedium præſeruatorium, quod indicatur tantum à cauſa, & de hoc ſuo loco. Nunc igitur per remedium intelligimus remedium auferens morbum, ad quod reſpiciens Galenus in lib. ad Thraſybulum cap. quadrageſimooctauo, dicit affectum ſolum morborum expulſionem indicare, & ratio patet, quia cum proportio eſſe debeat inter indicans & indicatum, ſi indicans curatorium & indicatum ex neceſſitate habet eſſe curatorium.

Ad Thraſ. cap. 48.

Dubitatio.

2.M.1.

Sed dubitatio eſt, quia Galenus 2.M.1. inquit, quæ curationem indicant ſi in duo diuidantur morbus & temperatura, quare indicans curatorium non modo erit morbus, ſed etiam temperatura. Indicans curatorium eſt tantum morbus, quare Galenus loco citato temperaturam accipit in ratione ſigni, vt temperatura ſignificet gradum morbi, à quo gradu ſumitur indicatio, non ſumitur indicatio à tēperatura, ſed à gradu morbi pate-

patefacto à temperatura, & ob id ſubdit Galenus illo 2. M. 1. laborantis temperaturam vna cum morbi contrarietate menſuram definire quidem indicatam: quid eſt indicatum? quid eſt definitũ? eſt menſura, hoc eſt, eſt remedium determinatum, verbi gratia, remedium frigidum in ſecundo gradu, hoc eſt remedium, hæc eſt menſura, quæ proponitur à Galeno. Cum hæc ſit menſura, & hoc ſit remedium determinatum, verbi gratia, frigidũ in ſecũdo, à quo indicatur? dicit Galenus indicari, definiri à laborantis temperatura vna cum morbi contrarietate, proponit laborãtis temperiem, & morbi cõtrarietatem, ſi eſt vnum indicatum, debet eſſe vnum indicans, quodnam erit hoc vnum indicans? quis eſt ille tam ignarus, tam pertinax, qui videat indidicans eſſe morbi contrarietatem, & hoc oſtẽdo propter iuniores, verbi gratia, in febri in corpore, vel temperamento, vel temperaturæ calidæ indicatum eſt frigidum, ſi indicatum eſt frigidum, ergo à ſola febre indicatur, quia febris vt calida indicat frigidũ, quod frigidum non poteſt indicari à temperie, non poteſt indicari à temperatura calida.

DVBITATIO.

PRima dubitatio eſſe poteſt ex dictis Galeni in lib. ad Thraſyb. cap. 9. vbi dicit ab affectu cõferentia non indicari, hæc autoritas ab omnibus non intelligitur. dicit Gal. ab affectu conferentia non indicari, per affectum *Ad Thraſ. cap. 9.*

nil aliud intelligit quàm indicans in genere, secũdum essentiam genericam, vt verbi gratia, dum accipimus morbum, febrem, vt est quid præter naturam, per affectum intelligit Galenus indicans secundum essentiam genericam, per conferentia autem intelligit indicatum specificum, est notissimum indicatum specificum non indicari ab indicante generico, quia semper seruatur proportio inter indicans & indicatum, vnde indicans genericum indicat quid agendum genericum, indicans specificum indicat quid agendum specificum: merito igitur dicit Galenus ab affectu conferentia non indicari, hoc est, ab indicãte generico non indicari indicata specifica, ad quã veritatem respiciens Gale. dicit eod. lib. ad Thrasy. cap. 23. indicationem non sumi ab affectu, quod dictũ nisi recte intelligitur, satis dubium est. Indicatio enim sumitur à morbo, ab affectu: voluit igitur significare Galenus indicationem vtilem nõ sumi ab affectu, ab indicante generico, ideo quandoq; neque sumitur indicatio ab indicãte subalterno, sed à specifico tantum, Exempli gratia, ait Galenus lib. ad Thrasybul. cap. 23. si fuerit inflammatio, quæ tollitur sanguinis euacuatione, inflammatio non indicat vtile, quia id quod indicat est materia, est sanguis, vt sit indicatio præseruatoria, non curatoria, &c.

Ad Thras. cap. 23.

Ad Thras. cap. 23.

LECTIO XIIII.

CVM tria sint tantum indicantia, cepimus circa vnum indicans curatorium digredi, quod

quod nihil aliud est quàm morbus, atq; cum indicet & quid agendum & vsum, quantum spectat ad quid agendum, est remedium auferens morbum, & hoc à nullo alio indicatur quàm à morbi essentia, morbi autem essentia est vel generica vel specifica, quemadmodum colligere licet ex Galeni 10. Met. 10. vbi habet propriam indicationem, hoc est specificam indicationem, quæ supponit genericam indicari à quocunque affectu, à determinato affectu, vt etiam subdit Galenus, noscere oportet ad vnguem cuiusq; affectus essentiam, quia ab essentia sumitur indicatio, & propterea idem Galen. 13. M. 21. dicit præsidiorum formulam desumi, indicari ex affectus natura, hoc est, ex essentia specifica, siquidem per præsidiorum formulam nihil aliud intelligere potest quàm præsidium, remediũ specificũ, vnde ẽt idem Gal. in lib. ad Thrasy. 48. dicit ab affectu indicari solum morborũ expulsionem, quibus aũt expellantur morbi ab alio sumi, quæ verba ita sunt intelligenda vt morbi expulsio, hoc est quid agendum genericum indicetur ab affectu, ab essentia generica, dum verò subdit, quibus autẽ fiat expulsio, significat remediũ specificũ, quod indicatur ab alio, hoc est, ab alia essentia quàm ab essentia generica, quia scilicet indicatur à specifica. Vnde his expositis ꝓpter iuniores duo sunt declaranda, alterum quid statuendum sit de remedio valido, reliquũ, quid statuendum sit de remedij vehiculo, & potissimum

10. M. 10.

13. M. 21.

Ad Thras. cap. 4.

ſimum hæc duo ſunt declaranda. Præterea neutrum pertinet ad vſum, ad rectam administrationem materiæ.

De Remedio Valido & debili.

QVo ad primum admoneātur iuniores remedium ſiue validū ſiue debile non tantum eſſe curatorium, de quo in præſentia eſt ſermo, verùm etiam præſeruatorium & vitale, & hoc in loco licet noſtrum principale inſtitutum dirigatur ad præſidium vehemens curatorium, ita tamen loquemur breuitatis gratia, vt appareat etiam quodnam ſit remedium vehemens, & præſeruatorium & vitale, quia omnium eſt eadem ratio. In primis igitur ne contingat deceptio ob nominis ignorationem, ſciendum, fuiſſe Galeni ſententiam lib. ad Thraſyb. cap. 34. omnia auxilia eſſe cum magnitudine, vt quodlibet remediū poſſit vocari magnū, vehemens. Verùm cum in magnitudine detur latitudo, medici auxilia quæ ſunt magis vehemētia vocant vehementia, quæ ſunt minus vehementia, ſolent appellare debilia, & ſecundum hanc rationem nos in præſentia accipimus. Quantum ergo ad auxiliū vehemens indicatur ab eſſentia vehementi indicātis, quia ſemp debet eſſe ꝓportio inter indicatum & indicās, quā virtutem cognoſcens Gale. 4. M. 6. dicit in omni 4. M. 6.
morbo ſpectādum eſſe ſcopū à magnitudine deſumptum, vnde extremis morbis, extrema reme-

remedia comperunt. Vnde etiam cum Gale. loco citato 4. M. 6. in ſanguinis redundantis concurſu non neceſſariò ſecanda vena, nam alijs ſatisfacit vel balneũ, vel frictio, vel aliquid conſimile, his verbis ſignificans Galenus, dum adeſt ſanguinis redundãtis concurſus, ſi in ſanguine peccatum eſt vehemens, opus eſſe vehementi præſidio, cuius materia eſt venæ ſectio, ſi autem contra ſanguinis peccatum non ſit vehemens, opus eſt remedio debili, cuius materia verbi gratia eſt frictio, eſt balneum, præterea dixit Galenus 3. Meth. vltimo magna vlcera curari his quæ valenter ſiccant, parua autem vlcera curari his quæ moderate ſiccant, quibus morbis nihil aliud inſinuat niſi remedium vehemẽs indicari ab eſſentia vehementi, remediũ debile, hoc eſt moderate ſiccans indicari ab eſſentia debili, ſed notent iuniores vt recte & non in cortice intelligant Galenum perpetuo auxilium vehemens indicari ab eſſentia vehementi, verum non credatis dum Galenus hoc loco proponit magnum vlcus, & paruum vlcus, hæc eſſe indicãtia, qui in cortice, in ſuperficie volunt Galenum intelligere, teſtabuntur, affirmabunt remedium vehemens ſiccans indicari à magno vlcere, debiliter ſiccans à paruo vlcere, ſed vtrunque eſt falſum, nam vlcus ſiue magnum ſiue paruum vlcus, inquam, quomodocunque acceptum eſt morbus, ſi morbus ergo indicans curatorium, quare & remedium curatori-

3. M. vlt.
Nota.

 um,

um, remedium ſiccans in vlcere ſiue intenſe ſiue remiſſe, nõ eſt curatorium, neque pueri hoc dicerent, eſt præſeruatorium, propterea quod remedium ſiccans reſpicit excretum tenue vlcus, excretum eſt illud quod indicat, excretum non eſt morbus, eſt cauſa morbifica, eſt indicans præſeruatorium, quare eo loco Galenum ita intelligatis, vt dum proponit magnum vlcus, dũ proponit paruum vlcus, hæc proponit Gal. non vt indicantia, ſed vt ſigna, quæ ſigna nobis manifeſtant indicans præſeruatorium: Declaro vt oculis hãc veritatem videatis verbi gratia magnum vlcus ſignificat copioſum excretũ, ſignificat excretum vehemens, ſignificat excretum cuius eſſentia indicat remedium vehementer ſiccans, paruum autem vlcus eſt ſignum exigui excreti, & proinde indicantis præſeruatorij debilis, quod indicat remedium ſiccans moderate. Præterea fuit Galeni ſententia 14. M. vlt. & hanc authoritatem propono vt quando exercebitis artem chirurgicã ſciatis intelligere Galenum, dicit ergo 14. M. vlt. ſanationẽ pterygij id eſt vnguis in oculo, ſanationem inquam pterygij parui & mollis fieri per detergentia medicamenta, magni & duri per inſtrumenta chirurgica, quid voluit quæſo ſignificare Galenus dum proponit medicamenta detergentia, proponit remedia debilia, dum proponit chirurgiam, remedia vehementia proponit, quare neceſſarium eſt vt hoc loco reperiatur indicans & debi-

14. M. vlt.

debile & vehemens, quantum ad indicans debile, hoc significat Galenus quando proposuit pterygium paruum & molle, vnde detergentia præsidia non indicantur à paruitate, non indicantur à mollitie, & ideo paruitas & mollities proponitur à Galeno vt signa debilis essentiæ materiæ extirpãdæ, namque vbi pterygiũ est paruum, vbi molle, materiæ essentia est debilis, contrà autem vbi pterygium est magnum, durum, opus est vehementi præsidio, opus est ferro, chirurgia, sed non indicatur, à magnitudine, à duricie remedium vehemens, sed magnitudo pterygij duriciesque sunt signa vehementis essentiæ. Gale. etiam 14. M. 13. dicit his considerationibus habitis inuenies & quando chirurgia & quando medicamentis vti licet, 14. M. 13.
quibus verbis proponit quid agendum, proponit remedium vehemens, quod significatur per ferrum per chirurgiã, proponit debile quod insinuat per medicaméta, hæc autem desumũtur semper ab essentia, vt essentia vehementior indicet vehementius, debilis debile, & ideo cum hoc sit perpetuæ veritatis, vt remedium vehemens indicetur ab essentia veheméti, non modo vtile est verùm etiam necessarium. Cogitate quidnam intelligere oportet per vehementiam, per magnitudinem Indicantis, sine qua doctrina nõ est possibile callere methodum medendi; A quo fuerit exposita hæc veritas, testor Deos me ignorare, passim loquitur de vehemé-
tia

4.M.vlt. tia indicantium, sæpe modò vnam sententiã, modo aliam proponere videtur, Galenus 4. M.vlt. dicit vehementiam esse capiendam ex 9.M.13. dignitate, & proprijs substantijs, loquitur in plurali, & proprijs substantijs 9. M.13. dicit vehementem capi à dignitate à magnitudine & à propria substantia, nõ dicit à proprijs substantijs sed à propria substantia. 2. M. 3. dicit vehementem capi à dignitate & magnitudine, & explicans quid intelligere oportet per dignitatem, subdit siue vitæ siue sanitatis, vnde etiam inquit eodem in loco quãtum attinet ad magnitudinem hanc esse intelligendam, vel ratione propriæ substantiæ, vel ratione declinationis à naturali habitu, vt intelligatis & has autoritates & reliquas omnes à Galeno propositas, vos scire oportet vehementiam indicantis posse duobus modis accipi, vno modo vt est absoluta, vt est vehementia absoluta, reliquo vt est respectiua. Declaro propter iuniores, & præsertim propter illos qui libentissime turbãt iuuenes. Per absolutam vehementiam intelligo, quando indicans seorsim constituitur, hoc est quando non confertur, quando non comparatur cum alio indicante. Cõtra vehementia respectiua est, quãdo vehementia vnius indicantis, confertur cum vehementia alterius indicantis.

De vehementia absoluta.

INprimis quantum spectat ad vehementiam absolutã, hæc duplex esse potest, nãq; alia

alia est vehementia simpliciter accepta, propria ratione, alia vero secundum quid, hoc est non propria ratione, sed ratione alterius: do exemplum, verbi gratia. Cancer est affectus simpliciter vehemens, quia secundum propriam essentiam & in qualibet parte reperitur cancer, semper est affectus vehemens, Est autem affectus vehemens, secundum quid vt pustula, nam pustula in crure est affectus debilis, at si fuerit in parte nobili id est in iecore, in pulmone, pustula est affectus vehemens secundum quid, hoc est ratione loci affecti, vnde Galenus quarto Method. septimo respiciens ad vehementiam secundum quid proposuit partis præseruatorium, proposuit etiam septimo Method. duodecimo. Cæterum si vehementia fuerit absoluta & similiter adhuc duplex esse potest; namque hæc vehementia absoluta est vehementia vel actiuitatis vel resistentiæ, verbi gratia febris ardens est vehemēs, & vehementiam obtinet absolutā simpliciter sed ratione actiuitatis, ratione resistētiæ, veluti est vlcus cōtumax, veluti est materia dura, & ob id Galenus quarto Metho. sexto, quod caput ignoro ego, à quo fuerit recte explicatum, dicit quælibet notate, quælibet dicit Galenus, vnde est propositio vniuersalis, dicit ergo Galenus quælibet grauia magnaque statim propter partis præstantiam, propter affectus magnitudinem, & tertio quia cacoete.

4.M.7. *7.M.12.* *4.M.6.*

LECTIO

LECTIO XV.

CVm quid agendum sumatur ab essentia Indicantis, & Indicatio capiatur à vehementia indicãtis, necessarium fuit discurrere circa vehementiam, vt pateret quænam essentia esset vehementia, & dictum fuit vehemẽtiam esse vel absolutã vel respectiuam, quoad absolutã, hanc esse vel secundũ quid, vel simpliciter ratione vel actiuitatis vel resistentiæ, Vnde Galenus respiciens ad hanc veritatem quarto Method. sexto dicit quælibet grauia seu magna, vel propter partis præstantiam, per hæc verba insinuans vehementiam secũdum quid, hoc est ratione partis præstantis. Præterea propter affectus magnitudinem, per hęc verba significans vehemẽtiam simpliciter ratione actiuitatis, quæcunque sint illa verba simpliciter ratione actiuitatis, tertio addit vel quia cacoete, per hæc verba manifestans vehementiam simpliciter ratione resistentiæ, quæ sunt cacoete, mali habitus, sunt difficilis, summæq; resistentiæ. Hunc igitur in modum hæc autoritas est intelligenda; qua veritate ita cõstituta, cum patet quidnam intelligere oportet per vehemẽtiam absolutam, & à vehemẽtia sumit Indicatio, à vehemẽtia indicatur quid agendũ, necessariũ est vt vehemẽtia sit essentia, quæ est hæc essentia, hoc adhuc nondum cognouistis, nisi fortasse qui profitentur hanc doctrinam, hãc veritatem explicamus.

Cum

Cum indicantis eſſentia ſit triplex, generica, ſubalterna & ſpecifica, vehementia indicantis nequaquam poteſt eſſe eſſentia generica, ſed ſubalterna & ſpecifica. Declaro ſubalterna duplex eſſe poteſt, vel enim eſt maxima, proxima genericæ, vel eſt maximæ vicina ſpecificæ, ſi fuerit vehementia quæ ſit, quæ pertinet ad eſſentiam ſubalternã, ſed proximam genericæ, hæc eſt vehementia quam Galenus locis citatis dignitatem vocauit, vehementiam deſumpſit ex dignitate. Quo verò ad vehementiam quę ſpectat ad eſſentiã ſubalternam, ſed proximam ſpecificæ, hæc eſt illa vehementia, quam nuncupauit propriam eſſentiam, ſiquidem vt ſuo loco intellexiſtis vehemẽtiam accepit à propria eſſentia, quãtum deniq; ad vehementiã vt pertinet ad eſſentiam ſpecificam, hanc patefecit Galenus dum locis citatis accipit vehemẽtiam penes declinationem à naturali habitu. Ecce igitur quemadmodum vehementia pertinet ſemper ad eſſentiam ſed ad eſſentiã ſubalternam ſpecificam. Propter iuniores quia hæc dicta ſunt fundamenta huius artis libet dare exemplum in quolibet indicante, & proinde in morbo, in cauſa, in virtute.

Exemplum in morbo & vehementia.

Quantũ attinet ad morbũ febris vt morbus, vt quid præter naturã, & proinde ſecũdũ eſſentiã genericã non eſt vehemens, nullam habet vehementiam præter naturam, & propterea recte dictum eſt vehementiã non

esse essentiã genericam, at si capiatur febris vt morbus totius corporis febris est vehemens, sed essentia subalterna, quæest proxima genericæ, & ideo dũ accipimus febrim vt est morbus totius, & vt à morbo totius læduntur omnes actiones naturales, Secũdum hanc rationem febris est morbus vehemẽs, sed hæc vehementia vocatur à Galeno dignitas, est vehementia quæ accipitur à dignitate & pertinet ad essentiam subalternam maximè proximam genericæ.

Secundo si accipimus febrim vt est febris ardens, hæc est vehementia quæ pertinet ad essentiam subalternam, sed quæ accedit ad essentiam specificam, & hæc est illa vehementia, quam magnitudinem suis locis vocauit Galenus propriam essentiam, propriam ad differentiam subalternæ quæ maxime accedit ad genericam.

Tertio & vltimo, si capiatur febris ardens, sed in sene in corpore senili, hæc est vehementia quæ spectat ad essentiam specificam, quam significat Galenus per declinationem à naturali habitu, dum est febris ardens in sene in corpore frigido, est summus recessus, est summa declinatio, & propterea est morbus vehemẽs est vehementia, quę est essẽtia specifica, quæ sumitur à declinatione, à naturali habitu. Hæc de morbo.

Exemplum à causa de vehementia.

QVo vero ad exemplum, quod potest desumi à causa ab indicãte præseruatorio, verbi

verbi gratia, si sermo fiat de sanguine, sanguis vt præter naturam non habet in se vehementiam, & ideo recte dixerimus, vehementiam non pertinere ad essentiam genericam. Si descendamus, sanguis perpenditur vt materia morbifica, morbificabilis ad differentiam causæ excrementitiæ, & secundum hãc essentiam subalternam, quæ est proxima genericæ locum habet vehementia, quæ accipitur ex dignitate. Si magis descendamus, hoc est, ad essentiam subalternam, sed magis proximã specificæ, erit, verbi gratia, sanguis vt putridus, & hæc vehementia accipitur ex magnitudine, accipitur ex propria essentia, ita volebat Galenus autoritatib. allegatis.

Tertiò & vltimò si descendamus ad essentiam specificam erit, verbi gratia, sanguis vt putridus, in summo dantur gradus in putredine, datur maior & minor declinatio à naturali statu scilicet sanguinis. Et ideo hæc est vehementia, quæ est essentia specifica, quam desumpsit Galenus à declinatione à naturali statu.

Exemplum à virtute de vehementia.

QVantum denique attinet ad virtutem & proinde ad indicans vitale, virtus si accipiatur secundum essentiam maxime genericam, vt est quid secundum naturam, vt distinguitur à re præter naturam, secundum hanc essentiam non est vehemens, id est, hæc essentia non est vehemens, vt perpetuum sit

genericam essentiam non indicare auxilium vehemẽs. Si descendamus ad essentiam subalternã virtus accipitur secundũ vires, secundum naturam quæ conseruat vitã, secundum quam essentiam subalternam virtutis essentia est vehemens, sed hæc vehementia pertinet ad dignitatem.

Si descendamus & perpẽdimus virtutem vt dissipatur, vt est facilis dissipationis, vt verbi gratia in puerili ætate, hæc est essentia subalterna quæ vergit ad specificam, accedit ad specificam, & desumitur à magnitudine seu à propria essentia, quia Galenus, vt audiuistis, multis vocibus vtitur.

Postremò si capiatur virtus in puero molliori quia datur latitudo in puerili ætate, secundum hanc rationem virtutis essentia specifica quæ desumitur ex Galeno ex magnitudine, quam etiam vocauit declinationẽ. Hæc est summa declinatio virtutis. Hactenus igitur cognouistis quemadmodum quid agendum curatorium dum est vehemens indicatur à vehementia morbi, hoc est ab essentia vel subalterna vel specifica.

De vehementia respectiua.

SI verò alia ex parte fuerit vehementia respectiua, hæc vehementia quandoq; perpenditur, quandoq; non. Galenus 10. M. 10. dicit affectum vel esse vnum vel esse plures, & addebat Galenus, si vnicus sit affectus, curationem facilem esse, si nõ ratione, saltẽ experiẽtia. Vnde iuniores obiter saltem aduer-

10. M. 10.

tant

tant ita locutum esse Galenum, vt quantum attinet non ad experientiam, sed ad rationem, etiam si vnicus sit affectus, vt non habet locum vehementia respectiua. Difficultatem tamen esse in curando: Nam difficile est, dicit Galenus, gradum cognoscere à quo gradu à qua essentia sumitur Indicatio.

De cura in morbis cõplicatis.

At si contingat vt affectus sint plures, & propterea contrarij, curatio difficilis est & ratione & experientia.

Difficultas si affectus sint plures.

DIfficultas autem est duplex:

Prima quidem est quia difficile est nouisse cuiusque affectus essentiam, à qua vt scitis, sumitur indicatio.

Secunda difficultas est, quia cum Galeno loco citato cognoscere oportet ex pluribus affectibus, quem primum omnium, aut magis, quem rursus minus aut secundo aut tertio loco curare oportet, & in hoc est magna difficultas, vnde in mixtis affectibus oportet cognoscere, quæ vis, quæ essentia, quæ vehementia sit intensior, quæ remissior, nam essentia quæ est intensior habet rationem prohibentis, quæ verò remissior habet rationẽ permittentis, vnde iuniores hoc fundamentum memoriæ mandent, idem Indicans, idem inquam secũdum essentiã absolutã, rõnem habere Indicãtis, & idẽ prorsus,

quia non ſunt multiplicanda indicantia in hac Methodo, idem prorſus ſecundum eſſentiam reſpectiuam, ſecundum eſſentiam comparatam ad eſſentiam alterius indicantis habere rationem vel prohibentis vel permittentis. Habet rationem prohibentis ſi eſſentia reſpectiua eſt intenſior, habet rationem permittentis, ſi eſſentia reſpectiua eſt remiſſior, quare tria tantum dantur indicantia, tria quoque prohibentia, tria tantum permittentia, vt morbus ſecundum eſſentiam abſolutam ſit indicans, ſecundum reſpectiuam vehementiorem ſit prohibens, ſecundum reſpectiuam remiſſiorem ſit permittens. Idem eſt ſtatuendum de cauſa & de virtute. Comprobantur hæc verba Gale-
8.M.vlt. ni autoritate 8. Method. vlt. qui locus non eſt vſque adeo facilis, dicit Galenus in contrariis Indicationibus niſi quis indicationum poteſtatem examinet, nequeat mẽſuram victus inuenire, ex quo colligatis ſumme eſſe neceſſarium in pluribus affectibus in contrariis indicationibus perpendere omnium poteſtates. Quo in loco Galenus quid intelligat per menſuram? nimis ego libenter ab aliis intelligerem: dicam quod ſentio: puto ego, & eſt locus difficilis, & non poteſt recte curari febris, niſi bene intellecta illa autoritate, per menſurã victus non intelligit quantum agendum, ſed quid agendum, & quid agendum quod eſt mixtum, ex vitali indicato, & indicato curatorio: Declaro, eſt mixtum ex in-

ex indicato vitali, vt Galenus accipit indicationem à temperatura, & hoc pro nũc ſupponatis, quia in ſermone de virtute, de indicante vitali oſtendam euidenter, quomodo temperatura quęque nihil aliud eſt quàm eſſentia virtutis, vt cum indicatio capiatur ab eſſentia Indicantis, Galenus 8.M.vlt. per mẽſuram victus intelligat indicatum vitale, vt indicatur à temperatura, intelligit etiam per menſuram victus indicatum curatorium, vt indicatur à febri ab eſſentia febris, vt indicacatur ab indicãte curatorio, & propterea hoc indicatum eſt mixtũ non ſimplex, horum aũt duorum indicantium eſſentia eſt vehemẽtia reſpectiua, quæ vehemẽtia reſpectiua dupliciter poteſt conſiderari. Præterea ſcilicet & indicantia, hoc ęſt vitalia & curatoria, vel conſentiunt vel diſcrepant. Et ſane hæc eſt doctrina pulchra, quæ traditur à Galeno, ſi conſentiant hæc duo Indicãtia, hoc eſt temperatura hominis febricitantis & febris, hæc vehementia indicat victum medicinalem intenſiorem. *8.M.vlt.*

LECTIO XVI.

DICTVM fuit pro explicatione autoritatis Galeni 8. Met.vlt. Galenum loqui de indicato, quod eſt mixtum ex vitali indicato à temperatura & curatorio indicato à febre, dum proponit menſuram victus, dum proponit gradum victus medicinalis, hoc autem dictum ita eſt intelligendum vt

dum corpus febricitat perpendere oportet, an indicantia vel consentiant vel discrepent, si consentiunt, indicatur victus medicinalis intensior, hoc est, indicatur victus magis refrigerans, indicatur victus intense refrigerans, & ideo dicit loco citato Galenus, si febricitans habuerit ætatem, temperaturam, consuetudinem, & versatur in aere, ratione quorum omnium indicatur auxilium frigidum, quemadmodum etiam indicatur à febri, tunc oportet exhibere victum magis frigidum, quia est concordia inter febrem & reliqua, inter febrem, ætatem, consuetudinem, & reliqua, si autem contingit vt sit discrepantia inter Indicantia, cum Galeno vt sciatis febrem curare, notate quantum attinet ad virtutem quæ est indicans vitale, an adsit temperies vel intemperies, hoc est an verbi gratia, Socrates febre detentus, sit vel temperatus vel distemperatus, sermo est de complexione secundum naturam, si ergo fuerit temperies cum Galeno virtus despicitur, virtutis essentia nequaquam est vehemens, sed despicitur, quia adest temperies, quæ est signum debilis essentiæ virtutis, vnde dicit Galenus loco citato in media temperatura mediocri, id est, vbi non est intemperies victum esse exhibendum frigidum, vt indicatur à febri, ecce hæc est mensura victus, hic est gradus, hæc est mensura victus refrigerantis, vt exhibeatur æque frigidus vt indicatur à febre, quia

virtus despicitur, virtus solum permittit. Si verò ex parte virtutis fuerit intemperies, indicatur victus remissior, hoc est, non ita frigidus, sicuti indicatur à febri, & ego nescio quomodo sine hac methodo possit intelligi Galenus, possit febris curari. Itaque in discrepantia Indicantium, in discrepantia inter virtutem & febrem si fuerit intemperies, indicatur victus remissior minus frigidus, quam indicetur à febre, ratio est, quia vbi sunt indicantia contraria est necessariũ, vt fiat aliqua refractio, aliqua remissio, hinc fit vt si contrariorum indicantium vis sit par, æqualis, indicetur victus medius, medius inquam inter frigidũ indicatum à febre & calidum indicatum à virtute. Si autem vis, potẽtia contrariorum Indicantium sit impar, indicatur victus medicinalis à medio tantum recedens, quantum est maior vel minor vis indicantium. Vnde iuniores admoneantur & duo memoriæ mandent. Alterum est, si tria Indicantia, quia non plura dantur, si tria indicantia sint paria in vehementia, hoc est, morbus, causa, & victus, virtutem superare reliqua morbum & causam, vt magis sit consulendum virtuti quàm reliquis.

Secundò notetur si hæc tria sint imparia, virtutem modo superare reliqua, modo à reliquis superari, non credatis virtutem, quæ est indicans vitale semper superare, vincere reliqua indicantia, hoc est falsum.

hæcveritas comprobatur Galeni autoritate
9. M. 13. 9.M. 13. vbi ait respiciens ad indicantia paria, primum indicatum sumi à virtute, proximã primæ sumi ab affectibus, post deinde reliquas. Quomodo hæc est intelligenda autoritas? Notate Galenum quatuor proponere, vnum proponit dum inquit, primum indicatum sumi à virtute, quia virtus si cætera sint paria, est regina omnium indicãtium, ex quatuor igitur hoc est vnum quod proponitur. Deinde duo proponit quãdo ait, proximam indicationem sumi ab affectibus, nam per affectus intelligit duo indicantia, hoc est, morbũ, & proinde indicans curatoriũ, & causam, id est indicans præseruatoriũ; quod sit verũ, subdit, datur affectus, qui vacuationẽ requirit, qui affectus nõ est morbus, sed ex necessitate causa, quia nullus morbus indicat vacuans, sed sola causa. Recte igitur dicit Galenus proximam indicationem primæ, indicari ab affectib. hoc est à morbo & causa. Quartum deinde proponit Galenus dum dicit, quę deinde, quid voluit per hoc DEINCEPS, cũ sint tria tantũ indicantia, hoc est, virtus, morbus & causa, & hæc tria proposuerit Galenus per hæc quæ sunt deinceps nõ põt intelligere indicantia, sed signa connotantia, nequaquam indicãtia, quæ signa, ego volo vt hanc doctrinã exacte intelligatis, sunt signa vel virtutis, vel morbi, vel causæ, sunt signa indicantium. Galenus igit᷑ ponens sedes primũ locũ tribuit virtuti, secũdũ morbo & causæ, tertiũ locũ his

his quæ deinceps, hoc eſt ſignis. & ratio eſt, manifeſta, quia virtus dum omnia ſunt paria eſt præferenda omnibus indicantibus. Secũdum locum debet obtinere morbus & cauſæ quia ſunt indicantia. tertium locum reliqua quia ſunt ſigna.

DE SIGNIS.

SEd aduertite hæc ſigna quæ ſunt deinceps, hæc poſſe dupliciter cõſtitui, altero modo, vt aduerſantur viribus, altero modo vt nõ aduersãtur viribus, Si aduerſantur viribus, dupliciter habent locũ, propterea quod vires primum locum ſibi vendicant, ſi autem conſentiant cum viribus dicit Galenus loco citato, hæc referre vtrunque calculum, hoc eſt & verba sũt difficilia intellectu, hoc eſt & obtinere & primam ſedem & ſecundã, quam primam ſedem & ſecundam vocant vtrunq; calculũ, primũ locũ, ſecũdum locũ. Declaro, ſi cõſentiant cũ viribus hoc eſt ſi ſint ex parte virium ætas, temperatura & reliqua obtinẽt primum locũ, quia ſunt ſigna virtutis ad differentiam illorum quæ ſunt ſigna vel morbi, vel cauſæ, ſi autem ſunt ſigna vel morbi vel cauſæ, tunc habent ſecundum locum, poſteriorem locũ, & ratio eſt in promptu, vt hæc ſigna habent vtrunque calculum, vtranque ſedem, primam ſedem vt ſunt ſigna virtutis, ſecundum calculum, vt ſigna vel morbi vel cauſæ, at ſi contingat non dari paritatem inter tria indicantia, quemadmodum dictum

fuit, Virtus modo superat modo superatur, quod cognoscens Gale. 10. M. 1. inquit expedit primam causam & febrem profligare si virtus sit robusta. Ecce quemadmodũ primũ locum habet morbus, habet causa, posteriorem virtus vbi est robusta, rursus dicit Galenus primò roborãda est virtus, si est debilis, vnde idem Galenus dicebat 9. M. 7. Indicationem sumptam à virtute sæpe esse maxime necessariam, aliquando mediocriter necessariam, quandoq; ita despicitur vt ꝓrsus vtilis non sit, & hoc est intelligendum, quando vehementia virtutis respectiua, quando essentia virtutis respectiua est admodum remissa: intensa autem essentia vel morbi vel causę, quod sane est, dũ morbus est vehemẽs, dum causa est vehemens & virtus est robusta, vt virtutis essentia sit vehemens dum virtus est debilis. cõtrà verò virtutis essentia sit debilis, vbi virtus est robusta, & ob id virtus robusta permittit, debilis prohibet.

Vehementia inter morbum & causam.

SI verò posthabita virtute inuicem conferimus morbum & causam, quia hactenus cognouistis quid statuẽdũ sit de vehemẽtia inter tria indicantia, si ergo perpẽdimus vehem ntiam tantum rerum præter naturam, 10. M. 1. hoc est morbi & causæ, cum Galeno 10. M. 1. plerunque est vehementior causa, quandoq; morbus, sed plerunque causa, ratio est, quia verbi gratia febris quæ est morbus fouetur à causa vt causa, quia fouet morbum, habet ratio-

rationem magis vehementis. Præterea si febris sit vehemens, est vehemens dum fit à causa calida, quia rationi consentaneum est, vt caliditas febrilis sit intẽsior, dum fit à causa calida, non autem quia fit à frigida. Vnde verbi gratia febris biliosa est vehemens febris; pituitosa est remissæ caliditatis, at causa hoc est materia vehemens est, ac esse potest siue sit calida siue frigida. Hactenus vos cognoscitis quid statuendum sit de vehementia indicantium.

DVBITATIO.

SEd propter iuniores dubitare licet ex Galeni 4. M.cap.vlt. vbi inquit valẽtiora remedia, vehementioraque requirere partes profundas, eandem sententiam habuit 5. M.2.& arte medicinali cap. 89. Ecce valentiora remedia videntur indicari à partibus profundis quia vehementia remedia non videntur indicari à vehementia morbi, causæ vel virtutis, sed à profundis partibus.

4.M.vlt.

5.M.2.arte Medicinali ca. 89.

SOLVTIO.

SOluatis & dicatis has autoritates nõ pertinere ad Methodum curatiuam, quam in præsentia profitemur. sed esse extra methodum, & pertinere ad methodum de medicamentis. Declaro: vt sciatis intelligere Galeni authoritates & non confundere, & do exẽplum, verbi gratia morbus indicat remediũ vt duo in secundo gradu, si vos noueritis ex cogni-

cognitione medicamentorum medicamenti vim in transitu remitti, hebetari, vos eligetis medicamentū aliquod intensius, quod non modo sit calidum vt duo, sed vt tria, quia in transitu in itinere potest remitti vnus gradus. & si cognoscetis ex doctrina simplicium medicamētorū, in transitu nō remitti gradū sed remitti mansionem, vos eligetis medicamentum in eodem gradu, sed in maiori in vlteriori mansione, & si non erit copia simplicis medicamenti, vos secundū methodum componendi medicamenta eligetis medicamentum quod cum alio permiscebitis, ita vt medicamentum ministretur dum in profundas partes perducitur. Ita agatur, vt superet, vincat morbū. Et ideo illæ autoritates nost risdictis nō aduersantur, quia sunt extra methodum medendi. Est statuendum idem
4.M.vlt. de vehiculo de quo loquēs Gale. 4. M. vlt. dicit in visceribus pulmonū & pectoris & renum opus esse vehiculo nam cū ratione vlcerum opus sit medicamētis siccantibus quę austera sunt, morarentur in vētriculo, & ideo egemus vehiculo, & ideo Gale. in vlceribus pectoris miscebat mel, in renum diuretica. Sed pertinēt ad Methodū medicamentorum.

LECTIO XVII.

DE VSV INDICANTIS CVRATORIJ.

AVdiuistis quemadmodum morbus est indicans curatorium, & indicat quid agendum,

gendum, per ſuam eſſentiam, ſiue ſit generica ſiue ſpecifica, ſiue abſoluta ſiue reſpectiua, vt nunc explicãdum ſuccedat, quonam modo ſe habeat morbus ad indicandum vſum, rectam adminiſtrationem materiæ. Sed propter iuniores non ſit præter rationẽ antea explicare Galeni autoritatem, quã pauci intellexere, dicit Galenus 9.M.14. Curatiuam indicationem ſumi à morbo, temperatura & aere, & ſubdit Galenus vt ſint hæc tria prima, quæ curationem indicãt, vnde iuniores tria intelligere debent: Primum quomodo hæc tria concurrant ad indicandum: Secundò qua ratione tria tantum ſunt. Tertiò quomodo ſint prima, quomodo hæc tria ſint prima. 9.M.14.

AD PRIMVM.

QVantum attinet ad primum vos ſcire oportet, Galenum hoc in loco verba facere de indicatione curatiua, non de præſeruatoria, non de vitali, ſed de curatiua, & de hac & generica & ſpecifica, vt ex trib. propoſitis, hoc eſt ex morbo, temperatura & aere, morbus tantum ſit indicans, temperatura & aer ſint ſigna, non autem Indicantia, Declaro ſermo eſt ibi de febre, quæ indicat frigidum, temperatura non indicat frigidũ quia temperatura cũ poſſit eſſe calida indicat ſui conſeruationem id eſt ſimile id eſt calidum, ſermo eſt de remedio frigido, quare temperatura eſt ſignum gradus ſeu receſſus febris, vt vltra non ſit corpus febrile refrigerãdum,

vltra ſcilicet receſſum gradum à naturali ſtatu, quia temperatura ſe tuendam indicat, ſui conſeruationem requirit. Et ob id Galenus eo loco cum proponat temperaturam in ratione ſigni, accipit temperaturam non præſentem, quia corpus febricitat, corpus eſt intemperatū, accipit temperaturam quæ fuit eratque eo tempore quo homo cœpit febricitare.

DE AERE.

QVo vero ad aerem accipit aerem in ratione ſigni, vt aer indicat gradum febrilem. Nam verbi gratia aer calidior indicat etiam febrem intenſiorem, quia fouetur, intenditur ab aere calidiori, patet igitur quemadmodum hæc tria conferūt ad curationem, ea ratione tamen, vt ſolus morbus ſit indicans, reliqua ſint ſigna.

AD SECVNDVM.

QVo verò ad ſecundum quod erat explicare quomodo ſunt tria tantùm, in primis vt audiuiſtis ſupponere oportet ſermonem eſſe de Indicatione tantū Curatiua, quo fit vt cum corpus febricitans duplicem poſſit habere affectum, alter ſit morbus alter ſit ſanitas, vt neceſſarium ſit vt corpus vel morbo afficiatur vel ſanitate, merito neceſſitatis ſimpliciter duo habent locum, hoc eſt morbus & temperatura, merito autē neceſſitatis ſecundum quid habet locum aer, & ideo di-

cit Galenus aerem perpendi tanquam id ſine quo nec morbus eſſe poteſt, nec ſanitas tueri, vt merito neceſſitatis ſimpliciter ſint duo, morbus & temperatura, merito neceſſitatis ſine qua non ſit aer, quare tria tantum.

AD TERTIVM.

QVo vero ad tertium, quòd erat explicare qua ratione dicit Galenus hæc tria eſſe prima: Quomodo ſunt prima, morbus, temperatura & aer? ſciatis morbum eſſe primum, vt diuiditur in differentias ſeu ſpecies, reliqua autem duo, hoc eſt temperaturam & aerem habere rationem primi, vt diuiduntur non in ſpecies, non in differentias, ſed in cauſas: Declaro cum Galeno loco citato quo ad morbum, ex Galeno morbus non debet diuidi eo in loco in cauſas, poteſt tamen diuidi, vt ſi verbi gratia dicamus quod morbus ſit ab hac vel ab illa cauſa, vel à ſanguine vel à pituita, ſed eo in loco non eſt ita morbus diuidendus, quia ſermo eſt de Indicatione curatoria, quæ non ſumitur à cauſa morbi, quia eſſet præſeruatorium, ſed ſumitur à ſpecie, vt verbi gratia morbus in intemperie diuiditur in intẽperiem vel calidam vel frigidã & vtraque intemperies indicat remedium curatorium non præſeruatorium. Morbus igitur habet rationem primi, vt eſt genus, quod in ſpecies diuiditur. Quo vero attinet ad temperaturam, habet rationẽ primi, vt diuiditur in cau-

ſas,

ſas, non vt diuiditur in ſpecies: temperatura tamen poteſt diuidi in ſpecies, differentias, vt verbi gratia dicamus cõplexio vel eſt moderata vel immoderata, in curatione tamen ſanitatis immoderata vel calida vel frigida. Ecce quemadmodum temperies poteſt diuidi in ſpecies, Galenus tamen loco citato 9. M.14. inquit, nõ diuidi temperaturam in ſpecies, differentias ſed in cauſas, quia loquitur de temperatura non vt eſt indicans, nam vt ſuo loco cognoſcetis, quando loquemur de Indicatione vitali, temperatura eſt diuidenda in ſpecies, quia ita diuiſa eſt indicans vitale, hoc in loco, cum capitur temperatura vt ſignum: ideo eſt diuidenda in cauſas, vt videlicet temperatura ſit vel à principijs genericis à primo ortu, vel ſit ab ætate, vel à conſuetudine, vel ab aere, vt dicit Galenus loco citato: Vt temperatura ſi conferatur cum ætate & reliquis, habeat rationem primi.

DE AERE.

QVantum deniq; ad aerem, hic & ipſe debet diuidi in cauſas, vt prodit, vt ſit à regione, vel à tempore anni, vel à cœli ſtatu, à conſtitutione cœli, vt ſi aer conferatur cum cœli ſtatu, cum temperie anni, dubio procul habet rationẽ primi. Cognoſcitis ergo qua ratione & aer habet rationem primi. Ita igitur eſt intelligenda illa autoritas.

DE VSV.

PErgentes autem dicimus morbum indicare vſum hoc eſt Quantũ, Quomodo, Quando,

Quando & Vbi, quæ ſane cum quatuor ſint Indicata, & vnum non niſi ab vno indicetur, neceſſariũ eſt, vt in morbo ſint quatuor indicantia, vt propterea à morbi actione indicetur Quantum agendum, à paſſione modus, Quomodo, à potentia Quando, à ſubſiſtentia Vbi. Et licet hæc veritas locum habet in quolibet Indicante, ſat tamẽ ſit in præſentia hæc applicare morbo. Supponere autem oportet, quemadmodum ſuo loco fuit declaratũ, hæc quatuor non pertinere ad morbi eſſentiam, quia eſſentia nihil aliud indicat quàm quid agendum, ſed pertinere ad illud, quod conſequitur: quod quadruplex eſt, vt ſuo loco fuit explicatum.

I.

DE QVANTVM AGENDVM.

PRimum ergo quo ad quantum agendum notent iuniores, per quantitatem neceſſarium eſſe intelligere doſin materiæ remedij indicati à morbo, vt verbi gratia, febris indicat frigidum cuius materia eſt lactuca, doſis autem lactucæ eſt quantum agendum, & ideo quantum agẽdum reſpicit materiam remedij, non autem indicans, notate autem dicere Galenum 5. M. 4. in duris corporibus plus aloes eſſe miſcendum, in mollioribus corporibus plus thuris, quod dictum non pertinet ad rem noſtram, ſed potius ad compoſitionem medicamentorum, quod admonere volui ne crẽdatis quantum agendũ ſumi 5.M.4.

vel à duritie vel à mollitie corporum. Ibi igitur proponit quantitatem & aloes & thuris, non respiciens ad methodum medendi, sed ad methodum componendorũ medicamentorum. Intelligatis igitur per quantum agendum dosin materiæ, lactucæ, endiuiæ, & oportet ob id per quantitatem intelligere, quantitatem continuam non quantitatem discretam, ego dico quod sentio, vos iudicabitis. Excluditur quantitas discreta, nam si

Nota. verbi gratia, vti voluerimus lactuca pluribus vicibus, hoc non pertinet ad quantum agendum, sed ad qñ agendum, in febri, verbi grã, vti volumus lactuca: Quare vtimur pluribus vicibus? bis, ter, quater vtimur: q. prima vice non est expugnata febris, sed pleuerat febris præsentia, quæ præsentia cum sit causa vt rursus vtamur lactuca, præsentia non indicat quantum, sed quando agendum, quare per quantitatem oportet intelligere dosin, quantitatem continuam, non discretam, hoc autem quantum agendum indicatur ita ab actione, hoc est dosis, vt cum detur summa dosis, mediocris dosis, & minima dosis, summa dosis indicatur à summa actione morbi, mediocris dosis à mediocri actione morbi, minima dosis indicatur à minima actione indicantis. Sed animaduertite si quandoque contingat summam esse actionem morbi, vt propterea indicetur summa dosis, non licet tamen semper medicamentum administrare in summa dosi, quia præter actionem summam

mam

mam indicātem requiritur etiam virtus permittens, virtus robusta: hanc veritatem explicauit Galenus nono Metho. cap. decimo quarto, licet illa autoritas possit duplicem sensum habere, quomodocunque intelligatis, ego vos non reprobabo: dicit Galenus quantum accipere oportet ex conferendo morbum cum naturali habitu, vt quantò morbus à naturali habitu recesserit, tantum oportet refrigerare; primus sensus qui mihi non displicet, est vt Galenus versetur circa quid agendum specificum, circa quid agendum determinatum, quod indicatur à gradu morbi, qui gradus cognoscitur ex naturali habitu, vt significare voluerit Galenus, opus esse tantum refrigerare in secundo gradu, verbi gratia, prout factus est recessus à naturali statu. Secundus sensus esse potest, (vt cognoscatis me nolle fugere) admittamus Galenum versari circa quantum agendum, circa dosin materiæ, ita est intelligendus Galenus, vt ea quantitas sit administranda prout indicatur ab actione, hoc est, prout actio est vel magis vel minus intensa, quam intensionem & remissionem indicat tanquam signum recessus à naturali statu; nam quanto maior est recessus, tanto hic recessus est signum intensioris actionis vehementioris actionis. Vnde iuniores hoc memoriæ mandent, idem non nisi tantum vnum indicare, sed vnum posse & indicare quid agendum, & esse signum 9. M. 14.

H 2 alte-

alterius indicantis, repeto, vnum non nisi vnum indicat, sed vnum potest indicare, & potest esse signum alterius indicantis, vt verbi gratia, recessus à naturali statu, indicat remedium quid agendum in tali gradu, idem recessus potest esse signum alterius indicantis, hoc est actionis, quæ indicat quantum agendum, idem est statuendum de materia, qui modus respicit materiam, quemadmodum & quantum.

LECTIO XVIII.

DE QVOMODO.

DE morbo diximus, qua ratione concurrat ad indicandum quantitatem agendi, sequitur ergo vt sermo fiat pariter de morbo vt indicat quòmodo agendum, sed in primis oportet explicare quid intelligere licet per modum agendi, modus agendi cum sit pars rectæ administrationis, quemadmodum etiam quantitas agendi, idcirco perpenditur natura materiæ auxilij, ratione materiæ quæ est materia auxilij indicati ab essentia indicantis, vt maxime sint vituperandi illi qui confundunt vsum cum quid agendum, vt verbi gratia, frigidum vt duo, non est quantum agendum, sed est quid agendum, sed specificum, cuius materia, verbi gratia, est lactuca, vt quantum sit quantitas lactucæ, & proinde modus agendi, similiter pertinet ad lactucam ad materiam remedij. Multiplex autem potest esse hic modus,

dus, vt pertinet vel ad ſubſtantiam, vel ad qualitatem materiæ: verbi gratia, ad ſubſtantiam, quomodo vtimur lactuca vel in ſubſtātia ſolida, vel in ſubſtantia flaccida, quemadmodum & vtimur quandoque Rhabarboro in ſubſtantia ſolida, in pillulis, quandoq; ſubſtantia liquida.

Pertinet etiam modus agendi ad qualitatem alteratiuam, ad qualitatem motiuam. Quo ad qualitatem alteratiuam, vti poſſumus lactuca actu calida vel frigida. Lactuca potentia eſt frigida, ſed actu adminiſtrari poteſt modo calida modo frigida, & hoc pertinet ad modum quo ad qualitatem motiuam. Ego poſſum vti lactucæ decocto, vel in modum ſtillicidij, vel citra ſtillicidium applicando lactucam. Conſtat igitur quid intelligere oportet per modum agendi, hic modus agendi eſt indicatum; ergo debet indicari ab aliquo indicante. Quid eſt hoc indicans? nequaquam poteſt eſſe eſſentia morbi, quia morbi eſſentia ſiue generica ſiue ſpecifica, quomodocunque capiatur, nihil aliud indicat, quàm quid agendum. Modus agendi non eſt quid agendum, & ob id non poteſt indicari ab eſſentia, indicatur ergo ab eo quod conſequitur eſſentiam morbi, hoc autem non eſt actio, quia vnum non niſi vnum indicare poteſt, actio indicat Quantum, eſt ergo morbi paſſio, à qua indicatur modus agendi. Fundamentum huius veritatis eſt: præterea quod medicamentum vario

modo agit, hoc est, modo magis modo minus efficaciter agit, vt vario modo administratur, verbi gratia, medicamentum refrigerans efficacius agit, si actu frigidum administratur, ad eundem modum medicamentum calefaciēs efficacius calefacit, si actu calidum administratur, & sic de reliquis. Sed admoneantur iuniores, vt non confundantur Galeni autoritatibus, & vos scitis, vt mihi non credatis, sed diligenter perpendatis Galeni autoritates, & sane est maximo dedecore, alios improbare & eorum sententias non recte assequi. Galenus 3. Method. vltimo dicit, si membrum fuerit exquisiti sensus, indicatur medicamentum lene, non asperum, vt est oculus, statim qui in superficie intelligit Galenum, & rei naturam aspernatur, dicent medicamentum lene non asperum indicari ab exquisito sensu. Galenus dicit, si fuerit exquisiti sensus, sicuti oculus, oportet vti medicamento leni, quare modus agendi non indicatur à passione, sed ab exquisito sensu, quod falsissimum est, quare locus ille ita est intelligendus, vt spectet non ad methodum curatiuam medendi, sed ad methodum componendorum medicamentorum, oportet vt artifex, qui medicamenta conficit, ita componat, vt non sint aspera, sed optime lenia, gratia exquisiti sensus oculi, & ideo illa autoritas sententiam nostram non vertit. Si desideratis Galeni autoritatem in qua respicit ad modum agendi, videatis Galenum

3. M. vlt.

lenum 13. Meth. vlt. vbi ait, si medicamentum humidum est administrandum, ex alto effunditur, eo modo, dum erit in malis cerebri nõ oculi, voluit significare Galenus si medicamentum actu humidum sit administrandum, in modum stillicidij, conuenit in malis cerebri, non autem in morbis oculi, ratio est, quia virtus cerebri permittit, virtus oculi prohibet. Declaro, quantum attinet ad medicamentum in modum stillicidij, indicari etiam in morbo cerebri, & in morbo oculi, quantum spectat ad passionem indicãtem. Do exemplum propter iuniores, verbi gratia, sit intemperies frigida in habitu cuius passio sit difficilis, & hæc intemperies frigida occupet cerebrum, occupet oculum, ratio demonstrat vt & ratione intemperiei frigidę cerebri, & ratione intemperiei frigidæ oculi, vtamur medicamento calido in modũ stillicidij, quia in vtroq; morbo passio est difficilis, veruntamẽ per indicans requiritur etiam permittens, & vis cerebri permittit stillicidium, virtus oculi prohibet. Hanc veritatem proponit Gale. loco citato, vbi dicit esse vtẽdũ medicamento, quod ex alto cadit in morbis cerebri, quia in capite est ossea substantia & sanitas, vnde qui essent imprudẽtes, & addicti solũ verbis Galeni, statim dicerent osseã substantiam cranei, & sanitatem cranei permittere, quod est falsum, quia vnica virtus pmittit, vnica virtus prohibet in oculo. Declaro, ossea substãtia est signum virtutis per- 13. M. vlt.

mittentis, nam dum cerebrum in affectu intemperie frigida, & ſtillicidium adminiſtratur ſupra ſuturam coronalem, virtus quia adeſt oſſea ſubſtantia permittit, ſanitas etiam à Galeno propoſita eſt ſignum virtutis permittentis, vnde ſanitas non permittit, ſed eſt ſignum virtutis. namque cum ſanitas ſit in parte ſana, non lædit, & idcirco hæc ſanitas eſt ſignum virtutis permittentis. Et propter iuniores declaro: ſit aliquis affectus intemperie frigida, & in habitu, ſit ſubſtantia cerebri, huius paſſio indicabit ſtillicidium, ſed contingit vt ſecundum cutim pertinentem ad ſuturam coronalem ſit vlcus, quomodo poteritis vti ſtillicidio? præterea quod non adeſt ſanitas, adeſt ægritudo, vlcus, quod vlcus eſt ſignum virtutis prohibentis, at quantum attinet ad oculum, dicit Galenus loco citato, non eſſe vtendum ſtillicidio in morbis oculorum, quia ſubſtantia eſt mollis, oculus ægrotat, & ideo dicatis ſtillicidium non prohiberi à mollicie oculorum, non prohiberi ab ægritudine oculorum, ſed dicatis, hæc duo ſunt ſignum virtutis prohibentis ſtillicidiũ, quod non indicatur ex paſſione morbi oculorum.
13.M.12. Præterea dicit Galen. 13. M. 12. ſi epar inflammatione laborare incipiat, medicamentum actu frigidum non applicabitis, at ſi artus, vel crura, vel brachia laborare incipiant inflammatione licet applicare medicamentum actu frigidũ, vnde in inflammatione iecinoris non

non applicabitis actu frigida, applicabitis in inflammatione brachij, Declaro hæc verba, loquitur hic Galen. de recta administratione, hoc est de modo secundum quem debet administrari medicamentum reprimés: qui modus à nullo alio indicatur, quā à passione materiæ inprimendæ, & licet hic modus sit potius indicatū præseruatoriū quam curatorium, licet tamen claritatis doctrinæ gratia hoc in loco proponere, loquitur ergo Galenus de modo secundùm quem in inflāmatione debet administrari medicamentum reprimés, qui modus à nullo alio potest indicari, quàm à passione materiæ reprimendæ, & possibile est vt quantum attinet ad materiam reprimendam, & in epatis inflāmatione & in brachij, materiam adesse reprimendam, cuius passio sit adeò difficilis vt indicet reprimens actu frigidū, sitque medicamentum reprimens quo frigidius est non modò potentia, sed actu, eo valētius reprimat, quare reprimens actu frigidum ita potest indicari à passione materiæ in inflammatione epatis, sicuti etiam à passione materiæ in inflammatione brachij, & ob id Galenus loco citato respicit non ad indicans sed ad prohibens, ad permittens vt prohibens locum habet in inflammatione iecinoris, permittens autem in inflammatione brachij. Declaro virtus est quæ potest prohibere & permittere, virtus epatis prohibet pronum, & supponatis, quia hęc veritas declarabitur in sermo-

ne de virtute, virtus inquã epatis prohibet, prohibet primo calor naturalis epatis, qui non potest sustinere actu frigidum, non prohibet autem virtus brachij. Præterea quod in brachio naturalis calor permittit actu frigidum. Statuatis igitur modum agendi indicari tantum à passione morbi, quemadmodum dictum est à Galeno, de modo.

DE QVANDO.

IDē est statuendum de quando, & iuniores aduertant quando agendum siue tempus oportunū posse accipi vel ratione vnius materiæ medicinalis, vel ratione plurium, & si ratione plurium, vel in vnico affectu vel in pluribus. Declaro causa vnius materiæ, vt verbi gratia, quando institutum nostrum est aquam frigidam exhibere, & hoc quando agendum est, Galeno libro ad Thrasybulum 37. duplex est, aliud generale aliud particulare. per generale intelligit Galenus vnum ex quatuor morbi tẽporib. hoc est vel principiū vel incrementum, intelligit Galenus horam, dicit Galenus vt scire expediat ex quo morbi tẽpore & qua hora diei est exhibenda frigida, causa videtur plurium materierum & primum in vnico affectu hūc in modum intelligitur: verbi gratia est opus vti endiuia, Nymphæa, lactuca, quæ sunt materiæ refrigerantes, inuicem tamen discrepant, vt altera sit remissa vt endiuia, altera intensior vt Nymphęa, expedit vt medi-

Ad Thras. 7.

cus

cus cognoſcat, an primum licet exhibere Endiuiam an Nymphæam.

Poſtremo cauſa plurimorum affectuum hunc in modum quando agendum intelligere oportet, vt verbi gratia ſi licet vti cauſa febris aqua frigida, cauſa materiæ venæ ſectione, cauſa virtutis vel carne vel vino, expedit vt medicus cognoſcat an primo vti licet vel hac vel illa materia, & horam inquirere, ordinem agendi, vnde ſunt in errore illi qui credunt, ordinem agendi eſſe quid aliud a Quando agendum.

LECTIO XIX.

De Ordine Agendorum.

CVm intelligitur Quando in pluribus affectibus & pluribus materiebus verbi gratia, ſi aliquis febricitet, cauſa febris inſtitutum eſt vti frigida, cauſa ſanguinis venæ ſectione, cauſa virtutis, verbi gratia carne, expedit vt medicus cognoſcat ordinem agendorum, vt ſcilicet cognoſcat, an primum vti licet vel frigida vel venæ ſectione, vel carne, Galenus appellat ordinem agendorum, ſed nihil aliud eſt quam Quando agendum. His hunc in modum conſtitutis, cum appareat quidnam intelligere oportet per Quando agendum, videmus modo à quo indicetur, & quemadmodum pauci hanc veritatem cognouerint, ita libenter à nobis explicatur. Colligimus ex Galeno

ad Thraſy-

Ad Thrasyb.38. ad Thrasybu.cap.37. & cap.38. Quãdo agendum ab vno tantum indicari, hoc est à præsentia, quæ cõsequitur essentiam vehementiorẽ Indicantis, quã veritatem significat Galenus dum ait, quando agendum indicatur à præsentia indicãtis, & ab essentia prohibentis, primo intuitu videntur esse duo indicantia, hoc est videtur esse præsentia indicantis, & absentia prohibentis, recte intelligatis, quia dicit Galenus, Quando agendum indicari à præsentia indicantis, hoc est vnum, & absentia prohibentis, hoc est aliud, secundum. Sed vnum, non nisi ab vno indicatur, & quodlibet indicatum indicatur à præsenti, quare non ab essentia prohibentis, & ideo ita est intelligendus Galenus, vt Quando agendum indicetur tantum à præsentia indicantis. Sed quæ est hæc præsentia? est præsentia quæ confert essentiam vehementiorem Indicantis, quæ locum habet quando non adest prohibens, locum habet hæc præsentia vehementioris indicantis quando non adest prohibens, nam dum adest prohibens, id quod impedit, quod impedit, quod est præsens, & prohibẽs, habet rationem vehementioris indicantis, quia secus non prohiberet, quare idem prorsus est dicere quãdo agendum indicari à præsentia indicantis & ab essentia prohibentis, ac si diceremus quãdo agendũ indicari à præsentia quæ consequitur essentiam vehementioris Indicãtis.

Nota. Sed notate hanc præsentiam vehementioris

ris indicantis cognoſcere ratione temporum vniuerſalium, non eſſe ita adeò difficile, at ratione temporum particularium eſſe difficilimam, vt nec ſcribi poſſint tempora particularia, & ratio eſt, namq; plurima concurrunt ad hoc, vt cognoſcimus non quo tẽpore vniuerſali, ſed qua hora, quo tempore particulari ſit vena, verbi gratia, ſecãda, nam licet poſſimus venam ſecare ante cibum, nõ tamen ſemper eadem hora, quandoq; illico ante cibum, quandoque poſt horam ante cibum, quandoq; per duas horas ante cibum.

Præterea alij ægrotãtes, vt dicit Galenus locis citatis poſt venam ſectam egẽt ſomno, alij non, vt plurima ac fere innumera ſint perpẽdẽda, vt cognoſcatis horã agẽdi, tempus particulare, ſed ſiue ſit tẽpus particulare, ſiue vniuerſale, ab vnico tantum indicatur hoc eſt à præſentia indicantis vehementioris.

DVBITATIO.

SEd iunior dubitabit, quia Galenus 7. M. 6. ad venandum Quando agendum, ad cogitandũ quando agendum opus eſſe ait naturarum inſpicere proprietates, vnde ſubdit Galenus, noui quoſdam, vt ſi noctu vigilare cogantur non amplius dormiant, quare inquit Galenus, ijs vt noctu bibant conſulendum non eſt, ecce Quando agẽdum hoc eſt, potio an debeat exhiberi tempore nocturno 7. M. 6.

necne,

necne, & proinde quando agẽdum indicari videtur à proprietatibus naturalibus.

SOLVTIO.

Dicatis quando agendum à nullo alio indicari, quam à præsentia vehementioris indicantis, vnde Galenus dum proponit naturarum proprietates, proponit has proprietates vt sint signum virtutis prohibẽtis, vnde quantum attinet verbi gratia ad indicans, deberemus tempore noctis dare syrupum potum: Sed si exhibeatur potio Socrati, cuius est illa proprietas, vt dum cogitur vigilare nõ possit postea amplius dormire, dubio procul vires sunt debiles. Ideo hæc proprietas est signũ virtutis prohibentis. Vnde hoc loco iuniores hanc doctrinam recte assequantur, tria sunt explicanda. Primùm, quemadmodum patet, Quando agendum ratione vnius materiæ: Secundò quomodo fiat manifestum Quando agendum vt est diuersarum materierum, sed in vnico tantùm affectu: Tertiò & vltimo quomodo apertum fiat quando agendum, ratione diuersarum materierum & in pluribus affectibus, vt his tribus cogitatis nullus reliquatur scrupulus circa Quando agendum.

1. *Quando agendum ratione vnius materiæ.*

Qvo ad primum, verbi gratia, in febri ardenti vtimur frigida circa statum circa vigorem, & ratio est quia eo tempore febris

præ-

præſentia magis poteſt ad indicandũ aquam frigidã, quã materiæ cruditas ad prohibẽdũ. ecce vtimur circa ſtatũ frigida, quia indicans eſt vehementius prohibente, quia adeſt præſentia indicantis vehementioris, Vnde Galenus primo ad Glaucum 9. dicit in balneo admodum delectantur, ſi bis in die lauent, non errabis, & addit Galenus, ſed illud ſemper habearis in memoria vt in tempore id fiat: Subdit præterea, ſi verò etiam coctionis ſigna aderunt, ſi etiã ſæpius laueris, non delinques non errabis. Galenus his verbis proponit Quãdo agẽdum ratione vnius materię, hoc eſt ratione balnei in tertiana intermittẽte exquiſita exacte, vt balneũ ſit materia remedij refrigerantis, humectantis & vacuantis, vt indicans ſit febris quæ indicat refrigerans & humectans, ſit materia quæ indicat vacuans. quare quando agẽdum hoc in loco, debet indicari à præſentia febris, à præſentia materiæ, quæ duo ſunt præſentia & ſemper ſunt exiſtente febre, quare licet vti balneo, & licet vti balneo cũ Galeno bis in die, ſi homo delectetur, vt delectatio vt voluptas hoc in loco nõ ſit indicãs, ſed ſignum virtutis permittentis. Præterea eſt eligenda hora qua nec cibus, nec acceſſionis materia prohibeat nec cruditas materiæ, vt præterea Galenus non ita vtatur balneo in ca. 10. in cura tertianæ nothæ, quẽadmodum in cura tertianæ exquiſitæ. Præterea quod in tertiana notha, cruditas prohibet, in exquiſita non

1. ad Gl. 9.

De Balneo.

pro-

prohibet,& ob id dicit Galen. ſi vero etiam coctionis ſigna aderunt, etiam ſæpius lauare expedit, nam dum ſunt ſigna coctionis, ſunt ſigna quæ indicantur,quæ manifeſtantur præſentia indicantis à qua præſentia indicatur Quando agendum.

1. *Quando agendum ratione plurium materierum in vnico affectu.*

QVo verò attinet ad ſecũdum quod erat cognoſcere quãdo agẽdum ratione materierum,ſed in vnico affectu, etiam hoc in loco eadem veritas habet locum, vt quando agendum deſumatur à præſentia vehementioris indicantis, vt ſi cõtingat eſſe vehemẽtius,tutius ſit à vehementibus inchoare, ſi contra. cõtra hanc veritatem propoſuit Galenus 5.M. vlt. dum habet in quibus periculũ non impendet, non imminet, inchoandum à leuioribus,quæ niſi proficiunt ad validiora aſcendendum,at ſubdit Galenus vbi ægroto moriendum eſt,vbi periculum eſt mortis, nõ inchoãdũ à mitiorib.ſed à valẽtiorib. Præterea quod adeſt præſẽtia admodũ vehemẽtis indicantis, vnde idem Gal.14. M.13. dicit in columellæ vitio primo ad naturam reuocare tentandum,ſi non licet,prorſus amputare oportet, ecce proponit materias medicinales tanquam debiliores, & materias chirurgicas materias amputantes tanquam validiores, ſi nos cognoſcimus columellæ vitium non eſſe admodũ vehemens, licet vti medicamẽto, ſed ſi cognoſcimus columellæ vitiũ eſſe vehemen-

hementissimum vt non cedat materiæ medicali, quam primum ad materias amputantes ad chirurgiam debemus cõfugere, & hoc faciendum est à medicis, qui optima conscientia sunt præditi, quia dubio procul magis lucrabimini si primo vtemur, sed hoc est munus latronum, non medicorum.

III. *Quando agendum in diuersis materijs & affectibus.*

AD vltimum quod erat cognoscere Quãdo agendum in diuersis materiebus & diuersis affectibus, sciendum ex Galeno primo M. 9. contraria indicantia quandoque vno tempore locum habere, quandoque diuersis temporibus. Vno tempore vt in vlcere partis humidioris, vtimur eodem tempore siccis & humidis, vtimur siccis ratione materiæ excrementitiæ, quæ est indicans præseruatorium, humido verò ratione partis, quæ pars secundum naturam habet temperiem humidam, temperies humida indicat humidum, quia indicat sui conseruationem, & rogo iuniores vt à se infelicitatem illam arceant, ne credant cum natura partis vlceratæ, cum temperies partis vlceratæ habet vim indicandi, ne credant hanc naturam hanc temperiem esse Indicans curatorium, quia curatorium indicat contrarium, sunt nugæ, natura partis similem sui custodiam indicat, ad rem, cum ergo licet eodem tempore quandoque contrariis vti, non v-

no autem tempore, cum Galeno loco citato, ſi hæc quæ inuicem perpenduntur, habent rationem vel cauſæ principalis, vel ſine qua non, vel vrgentis, & ratio huius veritatis eſt, quia vbi indicantia non æque poſſunt, oportet materias adminiſtrare diuerſis temporibus, ſecus autem vbi æque poſſunt Indicantia: Vbi non æque poſſunt diuerſis temporibus, vnde loco citato dicit Galenus, ordinem ſanationis ſeu tempus inuenies, ſi ad hæc tria reſpexeris, verbi gratia, in vlcere id quod habet rationem cauſæ principalis eſt temperies, eſt natura, illa enim eſt quæ carnem generat, cauſa ſine qua non, cum Galeno loco citato eſt ſordities, cauitas, nam licet pars vlcerata ſit temperata, non ſit intemperie affecta, morboſa, tamen non poteſt vlcus remoueri, niſi remoueatur ſordities, niſi cauitas repleatur, habet autem rationem vrgentis, vt verbi gratia, ſi in vlcere fuerit conuulſio. Vnde iuniores hoc in loco intelligere debent alterum, quodnam ſit ex his tribus, quód magis poſſit, reliquum à iuuenibus cogitandum eſt, quomodo hæc tria concurrant ad indicandum Quando agendum. Quo ad primum ſpectat, Vrgens magis poteſt quàm reliqua, Vrgens eſt anteponendum & cauſæ principali & cauſæ ſine qua non.

De Vrgēte.

LECTIO

LECTIO XX.

ET ratio est, si inuicem conferãtur quod vrget quod habet rationem causæ principalis, quod habet rationem causæ sine qua non, quod habet rationem morbi, statuẽdũ est id quod vrget esse reliquis anteponendum, & ratio est, quia imminet periculum & mors, vt necessarium sit vel affectum insanabilem relinquere, vt verbi gratia, vbi est vlcus cum luxatione, oportet luxationem dimittere, quandoque etiam cogimur, dicit Galenus, nouum affectum insanabilem excitare, verbi gratia, si sanguis immoderate fluat, cogimur vas abscindere, id est, venam vel arteriam, & ob id nouum affectum insanabilem producere. Patet igitur id quod vrget esse vehementius reliquis, si verò inuicem comparemus causam principalem, & causam sine qua non, primum locum obtinet causa principalis, vt primo sit occurrendum causæ principali, mox autem causæ sine qua non.

DE CAVSA PRINCIPALI ET causa sine qua non.

SEd admoneantur iuniores quid intelligere oportet per causam principalẽ & causam sine qua nõ. Non enim intelligimus causam, sine qua non potest tolli causa principalis, quia secundum hanc rationem in primis esset occurrendum causæ sine qua non: igitur primum remouenda causa sine qua non,

quare ita intelligatis Galenum, vt dum inuicem comparamus causam principalem, & causam sine qua non, ita comparamus, vt vtraque causa dirigatur ad morbum, vt cum morbus habet causam principalem, morbus habeat causam sine qua non, in primis est occurrendum causæ principali, vt si accipiatur causa sine qua non, vt refertur non ad morbum, sed ad causam principalem, in primis sit occurrendum causæ sine qua non, & ideo debetis recte distinguere, propter iuniores do exemplum, sit vlcus quod habet coniunctam inflammationem, sorditiem, & cauitatem, nos in primis studemus remouere inflammationem vt introducatur temperies, quæ habet rationem causæ principalis, secundo tempore occurrimus sorditiei, cauitati, hoc est causæ sine qua non, postremo solutæ vnitatis, tandem si conferatur causa sine qua non, non cum vrgenti, non cum causa principali, sed cum morbo, dubitandum non est, in primis esse causæ occurrendum, deinde verò morbo, quia patet magis posse causam sine qua non, quam possit morbus. hæc de primo explicando.

Secundum.

Quoad secundum, quod erat declarare, quomodo hæc conferunt ad indicandũ tempus curationis, sciatis conferre hæc omnia solum per præsentiam, quia quando agen-

gendum à sola præsentia indicatur, vt si inuicem conferamus hæc quatuor, hoc est vrgens principalem causam, causam sine qua non, & affectum, si hæc inquam conferamus penes vehementiam primum locum cum obtineat Vrgens, id est, cum sit vehementius redditum, ita huic primo occurrendum, quod cognoscens Galenus dicit 10. Method. *10. M. 1.*
cap. primo, licet causa in primis sit respicienda, aliquando tamen febris, hoc est, morbus affectus perniciem minatur, vt febri primum sit occurrendum, ecce prius occurrimus febri quàm causæ, quare febris habet rationem Vrgentis, & cum quando agendum indicetur à præsentia essentiæ vehementis & febris perniciem minetur, febris habet rationem Vrgentis, præsentia febris consequitur essentiam vehementiorem, hac de causa in primis consulendum febri quàm causæ. Eandem veritatem proposuit Galenus quarto Method. 4. & facile ex vobismet *4. M. 4.*
ipsis illam autoritatem intelligere poteritis, sed propter iuniores notetur ex Galeno septimo Method. duodecimo, cum in *7. M. 12.*
pluribus affectibus quandoque tria sint, hoc est, vrgens, principalis causa, causa sine qua non, ex Galeno Vrgens indicat quam primum esse agendum, quia imminet periculum, deinde causa principalis, quoniam ex Galeno habet rationem causæ efficientis, & augentis affectum, quo verò ad causam sine qua non, dicit Galenus huius causâ re-
 spici-

ſpiciendum eſſe ad id, quod ordo dictat, præſcribit.

DE ORDINE.

QVid dictat Ordo? inquit Galenus loco citato, Ordinem præſcribere quid ante quod, quid cum quo, & quid poſt quid, & omnia pertinent ad methodum vt verſatur circa Quantum agendum. Hoc dictum non eſt vſq; adeo facile intellectu, ideo propter iuniores eſt explicanda hæc autoritas, ſciendum igitur Galenũ per Ordinem intelligere ordinem cauſarum inter ſe, verbi gratia, vt non recedamus ab exemplo propoſito à Galeno, verbi gratia, pituita poteſt accipi vt generatur in cerebro, ſecundò accipitur pituita vt deſcendit à capite in ventriculum, tertiò capitur pituita vt iam eſt impacta in tunicis vẽtriculi, vt effecerit produxerit morbum frigidum in ventriculo, quo fit vt Ordo præſcribat, quid ante quod in duabus cauſis, verbi gratia, primum occurrendum materię vt generatur in capite, deinde vt fluit, conſtituit quid poſt quid in pluribus cauſis quàm in duabus, vtpote in tribus, vt verbi gratia, primo occurrimus pituitæ, vt generatur in cerebro, permanent duæ cauſæ, pituita quæ fluit & pituita impacta, quare occurrimus primũ pituitæ fluenti, deinde impactæ, quod eſt perpendere quid poſt quid.

Nota de Ordine admouendarum materierum.

SEd iuniores hoc loco admoneantur, quo modo Ordo concurrat ad indicandum

Quan-

Quando agendum, nam Quando agendum indicatur ſolum à præſentia non ab Ordine, quia dum Galenus dicit Ordinē dictare, preſcribere, quid ante quod, Quando agendum, accipit Ordinem in ratione ſigni. Declaro, nam ſi Ordo nobis ſignificat vehementiam & intenſiorem & remiſſiorem, verbi gratia, primùm ſanandum cerebrum, ſecūdò vacuandus ventriculus, tertiò tunicæ mundandę, quartò calefaciendus ventriculus refrigeratus, vnde Ordo inter cauſas eſt ſignum, nobis ſignificat hanc præſentem cauſam eſſe vel magis vel minus vehementem, & poſtea ab hac præſentia non ab Ordine, ab hac inquam præſentia indicatur Quando agendū, vt hoc perpetuum ſit, Quando agendum à præſentia indicari.

DE VBI.

QVo ad Vbi agendum indicatur à ſubſiſtentia, vt conſequitur eſſentiam Indicātis, verbi gratia, in febri balneum dulcis aquę applicatur toti corpori, propterea quod febris habet ſubſiſtentiam in toto corpore, vnde Galenus 12. cap. vltimo dicit, ſi mordax humor conſiſtat, ſubſiſtat in inteſtinis, medicamentum oportet iniicere per ſedem quod eluat mordacem humorem, ecce ergo quemadmodum Vbi agendū indicatur à ſubſiſtentia humoris, à ſubſiſtentia indicantis. Sed notate propter iuniores fuiſſe Galeni ſententiā 13. M. 21. locum cui applicantur medicaméta

12. M. vlt.

13. M. 21.

inueniri ex prænotione, cognitione, actionũ & vsuum partium, vnde statim rudiores homines, quos tñ ego non cognosco, inferent vbi agendũ indicari ab actione, ab vsu partiũ, quia sine dubio Galenus hoc in loco respicit ad vbi agendũ, cum loquitur de medicamento quod debet loco applicari, & voluit inueniri ab actione ab vsu partium, non ab actione, vt est symptoma, sed ab actione naturali partium, quare dicatis Galenum hoc in loco & actionem & vsum accipere in ratione signi, quod sit verum, subdit loco citato Galenus locum affectum reconditum, subdit Galenus locum affectum reconditum, internũ, ad differentiam externi cognosci, ex actione & vsibus, ecce accipit actionem & vsum in ratione signi, quia vt significant locum affectum, significat subsistẽtiam indicantis, subsistentiam à qua indicatur vbi agendum. Sed
13. M. vlt. diceret aliquis, dixisse Galenum 13. Meth. vltimo, quando volueritis vt medicamenti vis plurimum descendat, medicamentum esse applicandum suturę coronali, nam cranium, caluaria, hoc in loco hoc est, secundum sedẽ suturæ coronalis, cranium inquam tenuissimum, rarissimum, & secundum hunc locum vt forte iunior inferat, à tenuitate, à raritate ossis indicari Vbi agendum, dicerem igitur Vbi agendum, à sola subsistentia indicari, à nullo alio, vt methodus medendi sit breuissima. Et vos marte proprio in vnico folio poteritis totã hanc methodũ concludere.

Dico

Dico igitur vbi agendum à sola substantia indicari, at cranium hoc in loco concurrit vt prohibet applicationem medicamenti, verbi gratia reprimentis medicamenti per crassitiem & densitatem hæc permittit per tenuitatem & raritatem, vt reprimens sit applicandum suturæ coronali, quia in ea parte non adest crassities, densitas, non adest prohibens, sed potius raritas, tenuitas, & proinde permittens. Sed animaduertant iuniores nec raritatẽ ac laxitatem esse permittentia, nec crassitiem & densitatem esse prohibentia sed hæc esse signa virtutis permittentis, virtutis prohibentis.

DE CAVSA MORBIFICA.

QVod dictum est de morbo idem est de causa intelligendum, vnde iuniores per causam intelligant causam morbificam ad quam respiciens Galenus 9. M. 6. dicit faciẽdorum indicationem sumi à causa & per causam, oportet intelligere causam efficientem non formalem, quæ reperitur in corpore ægrotante, siue hæc causa sit genita extra corpus, veluti pilea plumbea, quæ per bõbardã impellitur, veluti venenum extra corpus genitum, sed quod præsens sit in corpore, ideo oportet causam efficientem intelligere quæ est genita in corpore, proinde per causam efficientem morbificam, oportet intelligere, siue per se, siue per accidens, Declaro, per se, vt causa morbifica, vt quid præter naturam, 9. M. 6.

distinguitur à morbo, distinguitur à symptomate, intelligimus etiam causam per accidés, veluti est symptoma quod ex accidenti habet rationem causæ efficientis morbificæ, & potest, vt suo loco cognoscetis, esse actio, quæ tamen accipitur hoc loco quemadmodum accipitur actio, vt indicat quantum agendũ.

DE ACTIONE.

QVia Actio quæ indicat quantum agendum, potest esse & secundum naturam, & præter naturam, vt cognoscetis, quando loquemur de Virtute indicante, & ideo qui libenter alios turbant, deberent in primis mentem aliorum intelligere, deinde verò opportune redarguere. ad rem, in præsentia per causam morbificam intelligimus etiam causam efficientem ex accidenti, hoc est, symptoma, vt habet rationem causæ.

LECTIO VICESIMA-PRIMA.

CVM causa morbifica alia propria ratione, alia ex accidenti sit causa, hoc est, symptoma, nos primum vt polliciti sumus, de causa per se indicante loquemur, deinde verò de symptomate.

CAVSA PER SE.

QVo ad causam quæ non est symptoma, circa hanc duo: Primum erit declara-
re

re quod remedium indicatur à causa. Secundum explicandum quis vsus quæ recta administratio indicatur à causa.

Quoad primum à causa remedium quod indicatur est solum præseruatorium, nõ vitale non curatorium, quo fit verissimum esse materiam non esse de essentia morbi, quia si materia esset de morbi essentia, materia indicaret remedium curatorium, materia autem non est de morbi essentia, præterea quod morbus non potest esse mixtum ex accidenti & substantia, morbus est accidens non substãtia, & si contingat morbum in intemperie adnexam habere materiã, hæc est extra essentiam & habet rationem causæ efficientis, vt ab hac capiatur Indicatio præseruatoria, & ob id Galenus duodecimo Method. primo dicit, à causis præstari Indicationem prouidentiæ, & vos locum illum videre potestis. Præterea in libro ad Thrasybulum capit. 25. dicit, à causa indicari vacuationem, à causa sumi Indicationem, vt non morbus sed multitudo hoc est causa indicat vacuans remedium præseruatorium. Præterea 2. M. 2. dicit putridas febres præter curationem prçseruationem sibi adiungere: Hoc autem est causam adimere, ecce à causa sumitur indicatio præseruatiua, vnde addebat Galenus loco citato à causa sumi indicationẽ præseruatiuã in arte tuendæ sanitatis, à causa, inquam, quæ est in corpore non ægrotante, vt si causa sit in corpore ægrotante

Materia non est essentia morbi.

12. M. 1.

Ad Thras. 25.

2. M. 2.

tãte ab hac ſumatur Indicatio præſeruatiua, ſed quæ pertinet ad methodum curatiuam. Notent iuniores quandoque Galenum & præſertim 2. M. 14. cauſam morbificam vocare affectum, quia nõ ita ſollicitus fuit de vocibus. Conſtitutum igitur ſit à cauſa efficiente ſumi indicationẽm præſeruatiuam, vt cauſa morbifica indicet quid agendum, quid eſt remedium præſeruatorium. Si ergo cauſa indicat remedium præſeruatoriũ, hoc eſt quid agendum, neceſſarium eſt, vt hoc indicet per ſui eſſentiam, ſiquidem quid agendum à ſola eſſentia indicatur, debet igitur indicari ab eſſentia cauſæ. Cauſæ eſſentia quemadmodum dictum eſt de morbo, & dicetur ſuo loco de virtute, eſt vel generica, vel ſubalterna, vel ſpecifica. Quo ad genericã, accipitur cauſa vt res præter naturam in corpore ægrotante, morbi effectrix, quare ſecundum hanc eſſentiam genericam, indicat remedium, ad differentiam alimenti indicati à virtute, indicatur remedium remouens: ad differentiam remedij conſeruantis indicati à virtute, indicatur tantum ſecundum eſſentiã genericam remedium remouens. Quo vero attinet ad eſſentiam ſubalternam & ſpecificam cauſæ morbificæ, huius gratia neceſſarium eſt cauſam morbificam diuidere. Cauſa igitur morbifica eſt vel intemperies vel materia, ſi intemperies vt verbi gratia intemperies frigidi vẽtriculi in febri pituitoſa vt habet rationẽ cauſæ generãtis pituitã, generãtis materiã fe-

febris, indicat calefaciēs, vnde Ga. 2. M. 1. dicit ſępe aſſcititiā intēperiē ad efficiētes cauſas reduci, & ob id indicationē illis cōcedere pſeruatiuam: Si vero ex altera parte ſumitur materia, hæc maiori cum diligentia eſt diuidenda, vt pateat eſſentia & ſubalterna & ſpecifica, namque intemperiē ex vobiſmetipſis facile poteſtis diuidere, cum diligentia igitur tradenda eſt materiæ morbificæ Diuiſio, & præſertim quia dicit Galenus 10. M. 1. in febribus cauſam habentibus primam Indicationem ſumi à cauſa, intelligāt iuniores primam Indicationem non ratione dignitatis, quia hæc ſumitur à virtute, neque iuniores intelligant primam ratione inuentionis Indicationū, quia primum locū obtinet morbus, & ideo intelligatis primū, ratione temporis, vt in executione primum ſit abſoluenda Indicatio, quæ ſumitur à cauſa, & ob id dicit Galenus 2. M. 10. Indicationem ſumptam à febre eſſe primum & vltimum, ratione indicationis, quæ ſumitur à cauſa, voluit eſſe primum ratione inuentionis, vltimum ratione executionis, vltimum ratione adminiſtrationis materierum; Cum igitur diligenter ſit tradēda Diuiſio cauſæ morbificæ, operæ precium eſt in primis materiæ morbificæ Definitionem tradere, propterea quòd niſi tradatur Definitio rei diuidēdæ, impoſſibile eſt vt diuidendo non committatur error. *10. M. 1.* *2. M. 10.*

Hæc igitur vt puto poteſt tradi materiæ Definitio.

Defini-

Definitio materiæ morbificæ secundum Capiuacceum.

MAteria morbifica eſt mixtum prę̨ter naturam lædens hominem ægrotantem. Declaro hãc definitionem, cũ materia ſit mixtum, ex neceſſitate eſt ſubſtantia, eſt aũt mixtum præter naturam ad differentiam mixti ſecundum naturam, vt videlicet eſt epar, quod eſt mixtum ſecundum naturam, eſt etiam mixtum ſecundum naturam ad differentiam rei ſeu mixti non naturalis, vt verbi gratia panis qui antequam aſſumatur non habet locũ cauſæ morbificæ, ſed rei non naturalis, at vbi eſt ingeſtus cibus & offendit, eſt mixtũ præter naturam, & propterea habet rationem cauſæ morbificæ: Deinde dictum fuit (lædens hominem) ad differentiam materię, vt poteſt lædere bruta, primo dictum fuit (ægrotantem) ad differentiam illius materiæ, quæ lædit & eſt præter naturam, ſed in corpore nondum ægrotante. Hinc ſequitur vt diſtinguitur materia morbifica, quæ in præſentia à nobis perpenditur, in methodo medendi à materia morbifica quæ locum habet in arte tuendæ ſanitatis, quia in arte tuendæ ſanitatis, lædit quidem hominem & poteſt etiam lędere, ſed non ægrotantem.

Differentiæ materiæ morbificæ.

EX hàc definitione facile eſt colligere differentias eſſe deſumendas; Primum à materia vt eſt mixtum; Secundò vt eſt pręter naturã, Tertiò vt lædit hominẽ ægrotãtem.

I.

VT EST MIXTVM.

QVantum attinet ad primum vt eſt mixtũ, vt eſt ſubſtantia corporea, eſt vel vapor, vel minera. Vt eſt vapor, indicat remedium remouens materiam morbificam, huc vſque eſt quid agendum genericum, addatis per inſenſiles meatus, vapor igitur indicat remedium vacuans per inſenſiles meatus, contrà autem minera per ſenſiles meatus, vt nullo modo poſſit minera euacuari, niſi per ſenſiles meatus, niſi minera conuertatur in vaporem, tunc autem non indicat amplius vt minera, ſed vt vapor, hanc veritatem cognouit Galenus 13. Methodi cap. 16. vbi habet vacuationem fieri per meatus vel ſenſiles, vel inſenſiles, vnde improprie loquuntur Medici, quando dicunt, vacuationem eſſe vel ſenſilem, vel inſenſilem, nam vacuatio quæ fit per ſudorem, eſt vacuatio ſenſilis, ſudor conſpicitur, tum fit per poros, tum fit per meatus inſenſiles, & ob id Galenus rectè dicit, vacuationem fieri per meatus vel inſenſiles, vel ſenſiles, vt cum vapor indicet remedium vacuãs per inſenſiles meatus, ſi fortaſſe vapor fuerit pituitoſus, indicabit ſpecificum remedium, indicabit remedium vacuans per inſenſiles meatus vaporem pituitoſum, & ſic de reliquis. Si verò fuerit minera, hæc indicat vacuans per ſenſi- *13. M. 16.*

les

les meatus, hæc autem minera vel eſt animata vt vermis, lumbricus, caro, monſtrum & ſimilia, vel minera eſt inanimata, & eſt vel ſolida vt calculus, pila plumbea, feces duriores, eſt autem liquida vel alimentalis vt chylus, ſanguis, vel excrementitia, vt humores excrementitij, ſemẽ, lotium, ſanies, acores, feces liquidiores, & alia id genus, quæ omnes mineræ in genere ſunt mineræ, & proinde in genere ſubalterno indicant remedium vacuans per meatus ſenſiles: at quælibet minera indicat vacuans determinatum, vt verbi gratia ſanguis indicat vacuans ſanguinem & quælibet indicatio eſt præſeruatiua, vnde Galenus in arte medicinali cap. 99. dicit Indicationem præſeruatiuam præcipue capi ab humore, dixit præcipue, non quia ab alijs mineris non capiatur Indicatio p̃ſeruatiua, quia à quacunq; minera morbifica ſumitur Indicatio præſeruatiua, ſed dicit præcipue, quia frequẽtius ſumũtur indicationes ab humoribus, quia frequẽtius peccant humores quam calculi, quam reliquæ mineræ vt hinc pateat indicationem genericam euadere ſpecificam, vt deſcendimus in hãc & illam mineræ ſpeciem, vt verbi gratia bilis indicat euacuationẽ bilis, quare Galenus 14. M. 17. dicit curationem inueniri ex ſpecie humoris, non dicatis, vt dicerẽt qui in ſuperficie tantũ intelligunt Galenum, per curationem opus eſſe intelligere Indicationem curatiuam, quia Indicatio curatiua ad diffe-

Qualibet vniuerſia. Arte medic. 99.

14. M. 17.

ad differentiam præseruatiuæ non sumitur à specie humoris, quia si ab humore sumitur Indicatio præseruatiua, ergo & à specie humoris, nam si genus est Indicans præseruatorium, & species sub illo genere contenta est Indicans præseruatorium, quare Galenum ita intelligatis, vt per curationem intelligat Methodum curatiuam, quam in his libris ꝓfitetur, vt hæc curatio inueniatur ex specie humoris, vt ratione finis cõmunis possit vocari Indicatio curatiua, sed ratione finis proprij, hoc est, ratione remotionis humoris specifici sit Indicatio præseruatiua, vnde addebat Galenus in eodem Meth. 14. sed capite 18. speciem humoris cognosci ex victu, vt verbi gratia, nos cognoscimus speciem humoris, hoc est, bilem peccãtem, id est, hanc speciem ex victu procedente bilioso, & ob id ex specie humoris indicatur specificum remedium, vnde etiam Galenus 1. Aphoris. 2. cum dicit Hipp. Si talia purgentur, & reliqua. Galenus in commentariis ait, si bilis peccat, bilis purganda, si sanguis, sanguis euacuandus, ecce quemadmodum determinata mineræ species indicat remedium specificum. *14. M. 18.*

LECTIO XXII.

GAlenus 14. M. 3. vt significaret materiã morbificam determinatam indicare remedium determinatum dicit, si purum fuerit Erisypelate bilis purganda, ecce bilis indicat sui purgationẽ. Præterea 4. M. 6. *14. M. 3.* *4. M. 6.*

dicit, alias ſanguinem euacuabimus ſi ſanguis vincet, alias pharmaca adminiſtranda, ſi alij ſucci vincent, quare Indicatio determinata fuerit à ſucco determinato, vt ſanguis ſanguinem vacuans indicet, & bilis bilem euacuans. Vnde admoneantur iuniores dixiſſe Galenum 4. M. 6. morbi magnitudinem perpendendam eſſe ad indicandum, non modo vacuationem ſanguinis, ſed etiam purgationem, vt morbi magnitudo ſit ſignum peccati vehementis materiæ, ſiue ſit ſanguis ſiue alius humor à ſanguine.

DVBITATIO.

SEd aliquis dubitabit, quia Galenus 4. M. 6. dicit ſi vlcus ſit morbus cum virium robore, nemo eſt qui ſanguinem non mittat, vt ſanguinis miſſio non indicetur à ſanguinis redundantia, ſed à morbi magnitudine cum virium robore, dicimus Galenum ſermonem habere de ſanguine peccante, vt ſi morbus adſit, qui ſignificat peccatum in ſanguine vehemens, & virtus ſit robuſta, ſit ſecanda vena, licet homo ſit expers redundantiæ ſanguinis, quia poteſt eſſe peccatum in ſanguine, non in quantitate, non in redundantia, ſed vel in motu vel in ſubſtantia, vt ſuo loco intelligetis, quare Galeni autoritas nobis non aduerſatur, imo idem Galenus decimotertio Method. quinto dicit, cogemur a- 13. M. 5.
liàs ſanguinem mittere, nam indicat copia ſanguinis, ſicuti dicit Galenus, ſuccorum vi-

tium

tium indicat purgationem, & ob id idem Galenus 10. Method. cap. decimo dicit, sanguinis missionem, sectionem venæ non primarie, sed ex accidenti sanare intemperiem, quare sanguinis missio, quare venæ sectio sanat intemperiem non primarie, sed ex accidenti, non alia est causa, nisi quia primum vacuat sanguinem, & ad sanguinis euacuationem remouetur intemperies, quemadmodum quandoque per venam sectam, iugulatur febris, sanatur intemperies, quia venæ sectio à sanguine indicatur, vt præterea Galenus 9. M. 2. & est locus notatu dignus, dicit, *9. M. 2.* venæ sectionem esse adhibendam, quoniam sanguinem vacuat. Quid clarius? Constat igitur quid indicat causa morbifica, vt est minera, & vt est mixtum.

Deinde & secundo loco capiebatur minera, vt est mixtum, sed præter naturam, secundum quam rationem mixtum præditum est quantitate, qualitate prima, qualitate secunda, qualitate alteratiua, qualitate motiua, vt hæc omnia sint perpendenda vt pro peccato specifico, pro peccato determinato indicetur remedium specificum determinatum, quodlibet tamen semper præseruatorium. Ad quæ fundamenta respiciens Galenus in arte Medicinali cap. nonagesimonono dicit, humores neque lentos esse debere, neq; aquosos, neq; plurimos, neq; vehementer calidos aut frigidos, neq; mordaces, neq; putredini obnoxios, quare multo min⁹ *Art. medicin. 99.*

putridos, neque venenosos, quibus sane verbis Galenus nihil aliud insinuat quàm multiplex peccatum mineræ, materiæ morbificæ, vt est mixtum præter naturam. Declaro, insinuat quidem Galenus peccatum secundum formam, dum proponit humores putridos, proponit peccatum secundum quantitatem, dum in medium affert humores plurimos, significat peccatum in qualitate alteratiua. Et preterea dum proponit humores calidos, humores frigidos, & in summo ꝓponit mordaces, insinuat peccatum secundum qualitatẽ. Secundùm dũ proponit humores lentos, & supponit peccatũ in motu, de quo suo loco, vnde idem Gale. à semetipso nequaquam
14.M.17. recedens 14. M. 17. dicit, propriã vlceris curationem desumi ex humorũ specie & quantitate, per speciem intelligens formã & quæ formã consequuntur, hoc est, qualitates primas & secũdas, & alteratiuas, & motiuas, dicit ẽt eodem in loco ad curationẽ opus esse, pernoscere humorũ copiã, crassitiem, tenuitatem, potentiam: vnde per copiam intelligit peccatum in quantitate, per crassitiem & tenuitatem peccatũ in secunda qualitate, ꝑ potentiam intelligit peccatum secundũ formã, & quæ formam consequuntur, vt mirandum
2.M.13. non sit, si 2.M.cap.13. proponens vitia humorum, dicit referenda esse ad prædicamentum quantitatis & qualitatis, qua veritate ita constituta, vt ordinate procedamus, primò discurremus circa peccatum secundum formã,
secun-

ſecundò circa quantitatem, tertiò circa qualitatem, quartò circa motum & quietem, & dicam quod ſentio, fateor tamen hoc negocium eſſe ad ſummum difficile.

I.

De Peccato In Forma.

QVo ad peccatum in forma nihil aliud eſt quàm minera, quæ peccat à toto genere præter naturam, hoc eſt, peccatum in forma, quando materia, id eſt minera peccat à toto genere præter naturam. Materia autem quæ à toto genere eſt præter naturam, dupliciter intelligitur, vel per ſe vel ex accidenti, per ſe, vt calculus, lumbricus, membrana, in ſuffuſione, pila plumbea per bombardam trāſmiſſa in corpus. Per accidens autem poteſt eſſe duplex, nam & ſine his diſtinctionibus eſt impoſſibile intelligere Galenum in Methodo medendi. Materia igitur à toto genere præter naturam per accidens duplex eſſe poteſt, eſt etenim vel contentū vt humor putridus, vnde humor non per ſe, non propria ratione eſt à toto genere præter naturam ſed ex accidenti. Continēs autem eſt veluti caro in corpore humano, nam caro propria ratione non eſt à toto genere præter naturam, ſed ex accidenti quando corrūpitur, quando putrefit. Caro igitur corrupta eſt minera à toto genere præter naturā. Vtcunq; capiatur materia à toto genere præter naturam, in hoc communi, in hoc generali debet indicare re-

medium quoddam genericum, quod tamen subalternum est & cum Galeno, vt à Galeno nunquam recedatis, cum Galeno 14. Met. 17. indicat remedium secundum totum auferés, quia peccat à toto genere præter naturam, quod remedium secundum totum auferens
10.M.8. potest indicans nuncupari, & ideo 10. Met. 8. causa materiæ putridæ, & proinde à toto genere præter naturam, proponit eradicans similiter, & 14. M. 13. & pariter in arte Medicinali cap. 94. vbi sermo habetur de calculo, qui vt scitis peccat à toto genere præter naturam. Sed animaduertite ibi addere Galenum, si materia, si calculus eradicari, extrahi non potest, opus esse transponere, addebat etiam Galenus 14. M. 13. quorum affectuum locus affectus vna naturalium partium est, prima indicatio est, vt affectus sanetur, secũda indicatio, si insanabilis sit affectus, vt vnà cum vitio, vnà cum affectu pars amputetur, veluti in cancro, è contrario addebat loco citato Galenus in suffusionibus cum non licet extrahere in prima Indicatione, transferre oportet suffusionem ad locum minoris momenti, quæ verba, vt opinor, intellectu difficilia sunt, si velimus secundum artem, & ex rei natura assequi mentem Galeni. Galenus in his verbis proponit quid agendum in duplici materia à toto genere præter naturam, id est, in cancro, & in suffusione. Vnde per affectus non intelligit morbum sed materiam, id est, cancrum, id est, materiam cancri, ma-

14.M 13. *Arte medic. 94.* *14. M. 13.*

teriam

teriam suffusionis, quæ vtraq; materia, vt dixi, & patet, est à toto genere pręter naturam, vnde quo ad cancrum, in hoc duo sunt à toto genere præter naturam, hoc est, & materia quæ cancrum efficit, id est, melancholia vsta, & pars etiã affecta est reddita à toto genere præter naturã, quare vtrunq; indicat amputationẽ, extractionem. At in suffusione, quod est à toto genere præter naturam est tantum materia, pars affecta, non est à toto genere p̃ter naturã, & ideo virtus partis, virtus oculi prohibet extractionem, & permittit tantum transpositionem. *Cancer.*

OBIECTIO.

VNde admoneantur iuniores, vnde vnum assequãtur, quod pauci fuere assecuti, & ego ignoro à quo hæc veritas fuerit pcepta. Galenus proponit à toto genere præter naturam, & voluit hanc indicare extractionem, & si nõ licet extrahere, noluit indicare transpositionẽ, ego libẽter intelligerẽ cum hæc sunt duo indicata, quomodo indicantur à duobus indicantibus. Et do exemplum, exempli gratia, sit calculus in vesica. Calculus in vesica quandoque extrahitur, vnde indicatur extrahens, quandoq; transponitur, vt si supprimatur lotium à calculo occludente meatum ceruicis, hic calculus est transponendus, & idem calculus est à toto genere pręter naturam, duo sunt tamen indicata, remedium extrahens, & remedium transponens, neque est vt aliquis fugiat, vt cum videlicet

in suffusione virtus prohibeat extractioné, opus esse transponere, vt virtus sit illa quæ indicat. Virtus non potest indicare transponens, sed tantum sui conseruationem, & ideo vtrunque videtur indicari ab vno tantum indicante.

SOLVTIO.

DIcerem ego, calculum in hoc generali, in hac essentia generica, subalterna tamen, vt est mixtum à toto genere prętер naturam, indicare remedium secundum totum remouens, hoc est, commune, hoc autem remedium secundum totum remouens duplex esse potest, vel extrahens vel transponens. Differentia est inter hæc duo remedia indicata, vt alterum est vehementius reliquo, oportet autem vt hæc vehementia hac ratione perpendatur, vt id quod vehementius est, magis possit ad indicandum remedium eradicans, secundum totum remouens, quàm virtus ad prohibendum, & hoc est vehemens Indicans, quod magis potest quàm virtus, indicat extrahens, vnde in calculo vesicæ, quia virtus quandoque permittit incisionem, extractionem, ob id ad extractionem confugimus. Ecce igitur quemadmodum materia à toto genere præter naturam, secúdum suam essentiam, quæ est vehementior essentia virtutis, indicat extrahens. Si autem contingat vt materia à toto genere præter naturam sit minus vehemens, quàm vehementia vir-
tutis,

tutis, minus possit quam virtus, hæc essentia minus vehemens indicat transponens, vt in suffusione nō licet extrahere membranulam, non licet extrahete materiam suffusionis, propterea quod virtus oculi prohibet, ad differentiam virtutis quandoque in vesica. Hactenus igitur habetis quēadmodū peccatū in forma indicat remouēs, indicat transponens, eradicās. Notate solutionem dubij.

LECTIO XXIII.

I I.

De Peccato In Qvantitate.

Dictum fuit de materia morbifica vt peccat secundum formam. Modo dicemus de materia morbifica vt peccat secundum quantitatem. Hæc igitur duplex est, vel enim habet rationē continētis, vel rationē cōtenti, per cōtentū propter iuniores intelligo humorem qui in corpore continetur, per continens aūt intelligo partem solidā, viuentem, sine qua distinctione impossibile est recte intelligere Galen. Quantū igitur attinet ad contentum, per contentum, per humorem peccantem in quanto intelligimus, dum exuberat, quia dū est defectus, hoc pertinet, vt suo loco intelligetis, potius ad virtutē, dum igitur materia humor abūdat, cum Galeno in arte medicinali. 94. & 95. *Ars med. 94 & 95.* indicat abuacuationē, ita loquitur Gale. per abuacuationē intelligere oportet euacuationem, & hoc est Indicatum satis genericum,

quod desumitur à peccato in quanto generico, vnde Indicatum specificum debet indicari ab Indicante specifico. Indicans specificum, & nunc cognoscitis hanc doctrinam esse veram, hoc inquam indicans specificum est sanguis, non simpliciter vt peccat in quanto, sed vt peccat in quanto determinato, sanguis peccans ad quantitatem vnius libræ, & ideò hoc indicatum specificum indicat, quid agendum specificum, id est, imminuens, euacuans ad libram, vnde potestis facile colligere, quantum à rei natura recedant, qui nesciunt distinguere quid agendum specificum, à quanto agendum, hęc autē veritas patet, hoc Indicatum locum habet siue remediū sit minuens per se, siue per accidēs, quomodocunque, & hoc probo cum Galeno, à quo nunquā in hac methodo recedendū. Quo ad materiā euacuantē per se nō ex accidenti Gale-
14. M. 17. nus 14. M. 17. dicit in curatione vlceris cōmunem curationē esse, vt inhibeatur prohibeatur humorū confluxus, propriā autē curationē inueniri ex humorū specie & quantitate. Ecce proponit quantitatē in humore, peccatū in quanto à quo sumitur Indicatio, Vnde magis descendens ad Indicationē specificam
2. M. 14. dicit 2. M. 14. oportet tantū sanguinis detrahere, quantū supra naturalē statū est auctus. Ecce capit Indicationē à determinato peccato, à determinata quātitate, & Galenus nō admodū curās de vocib. apponit modū euacuationis, per modum euacuationis nō intelligatis quomodo agendū, intelligatis quantū sanguinis,

nis, quid agendũ ſpecificũ, vnde quid agendũ ſpecificũ appellat modũ euacuationis, præterea dicit Galenus 13. M. 2. vacuationem non 13.M. 2.
modo inveniri ex redũdãtia materiæ, ſed pręterea ex ętate, natura, aere, conſuetudine, & ante hæc ex virtute. Ecce loqtur hic de remedio vacuãte minuẽte, quod à ſola redũdantia indicatur à peccato in quãto, qa vnũ non niſi ab vno indicatur. Vnde Galenus licet hoc loco plura ꝓponat, nõ propterea imaginari oportet, hęc omnia eſſe Indicãtia, qa fuiſſet deceptus Galenus, ſibimet cõtradiceret, quare per Indicãs accipit redũdãtiã, peccatũ in quãto, per permittens, quod vnicũ eſt, proponit virtutẽ, & ob id vtitur illis verbis, & ante hęc virtus, vt virtus ſit præferẽda omnib. Indicatis. Per reliqua, id eſt, ætatẽ, cõſuetudinẽ, tẽperaturã & aerẽ, hæc accipit vt ſigna, vt ſigna vtriuſq;, h.e. & ſanguinis redũdãtis, h.e. indicãtis, & virtutis robuſtæ permittẽtis, vt verbi gratia, ſi fuerit tempus veris, & ſignũ copioſi ſanguinis, & ob id indicãtis, eſt ſignũ virtutis robuſtę, & ideò permittẽtis, quare nũquam vltra tria ſunt ſomnianda vel indicãtia vel ꝓhibẽtia, vel permittẽtia. Quo verò ad remedium cuius materia ꝑ accidẽs euacuatur, hanc ꝓpoſuit Gale. 10. M. 1. vbi habet, vidiſtis eos 10.M.1.
q vel ex abũdãtia vel ex phlegmone laborant ſub lõga inedia detinuiſſe, vt ante ſeptimum non cibauerint, virib. valentib. Hęc ſunt Gal. verba quib. facile ſignificat abũdãtiã, peccatũ in quãto indicare minuens, Virtutẽ autẽ robuſtam eſſe permittẽtẽ. Dicit etiã idẽ Gal. 13. 13.M 6.
M. 6. pletho-

plethorem plenitudinem curari quãdoque inedia, ecce quemadmodum inedia quẽadmodũ victus minuens nequaquam indicatur à virtute sed solũ à materia peccante in quantũ, vt virtus concurrat non vt indicans, sed si robusta est vt permittens, si debilis vt prohibens, & propter iuniores licet ꝓponere Gal. autoritatẽ 2. M. 5. vbi dicit, sed & nutrimenti modus hinc tibi est desumẽdus. expedit vt iunior duo intelligat, alterum quid velit Gale. per nutrimenti modum, reliquum quid velit per illa verba, hinc tibi est desumendus, Indicãdus, vt hinc appareat quid sit Indicãs, quid sit permittens. & quid prohibens, Gal. igitur per nutrimenti modũ, intelligit victum minuentem, vnde proponit victũ tenuissimum & ob id maximè minuetur, quare proponit materiam remedij minuẽtis, quę materia per accidens euacuat nõ per se. Quo vero ad secundũ explicãdum indicatur à materia morbifica, permittitur & prohibetur à virtute, hæc veritas Galeni dictis cõprobatur, nã ait, quippe cum vires robustas habent, & morbi summus vigor est breui futurus, victu tenuissimo vtendum, ecce vtimur victu tenuissimo, quia futurus est breui status, quod sane nobis significat materiæ peccatum, & vehemens etiam peccatum vt non simpliciter vti licet victu minuente, sed maximę minuente, hoc est tenuissimo, vt Indicatio nõ desumatur à statu febris, à tempore morbi, sed hoc sit signum peccati materiæ Indicantis,

2.M.5.

virtus

virtus autem cum Galeno proponitur robusta, valens, quia debilis prohibet. Hactenus igitur comprobatum ſit peccatum in quanto indicare abuacuans, minuens, ſi ſermo fiat de minera de materia, de materia peccante in quanto vt habet rationem contenti.

DE CONTINENTI.

LOquamur igitur de continenti, quia cõtinens nihil aliud eſt quam pars viuẽs, & recte quæſo intelligatis, quia neſcio an antea hanc veritatem intellexiſtis, licet non rarò ſit propoſita à Galeno: intelligo igitur per materiam continentem peccatum in quãto, intelligo materiam viuentem, quæ dupliciter accipi poteſt, alio modo vt continet materiam quieſcẽtem, veluti cutis, veluti caro, quæ ſunt partes viuentes, alio modo intelligitur pars cõtinens, vt cõtinet materiam, vt cõtinet contentũ, quod nõ quieſcit, ſed potius fluit, quia tranſmittitur, quia attrahitur, cuiuſmodi ſunt venæ ac reliqui ductus ſeu canales per quos fluit contentum.

Continens quod eſt pars viuens corporis vt continet materiam quieſcentem.

QVantum ſpectat ad materiã continentẽ, primo modo acceptam, poteſt eſſe cutis, poteſt eſſe caro, & per cutem & carnẽ intelligo has partes non morboſas ſed ſanas, quæ tamen partes euadũt etiam ſanæ cauſæ morbificæ, quia non hic loquimur de Indicante præſeruatorio. Indicans pręſeruatoriũ nihil

aliud

aliud est, quàm causa morbifica, quare necessarium est, vt cutis, vt caro euadãt causę morbificæ.

Causa morbifica potest esse principalis, potest esse sine qua non, hæ partes viuentes sunt causę morbificę sine quibus. Do exẽplũ, dum verbi gratia, vel à cuti vel à carne detinetur pus vel alia materia morbifica, cutis est sana, quia suppono, has partes non esse intẽperatas, sed temperatas, hoc habent vt detineant materiam morbificam, vt sint causa sine qua non, vt materia morbifica nõ egrediatur. Materia morbifica detẽta nocet, & ideo cutis vt detinet materiam morbificã nocet, quare habet rationem causæ morbificæ sine qua non, & ob id habet rationem indicantis, sed pręseruatorij. Hanc veritatem tetigit Galenus & 3. M vlt. & 13. M. cap. 5. quod sit verũ, 3. M. vlt. inquit, si vlcus habet cauitatẽ altius reconditam sub cuti, cutim inquit Gale. scindere oportet, volo vt oculis hanc veritatẽ inspiciatis, in hoc casu chirurgus ductus Galeni autoritatibus, & autoritate quæ pendet à rei materia, accipit ferrũ & cutim secabit, ferrũ est aliquid, & qui negat põt experiri, est materia remedij scindentis cutẽ, remediũ scindẽs cutim est indicatũ, necessariũ est vt ab aliquo indicetur. Audiuistis in primis lectionibus, vbi tradita sunt fundamẽta huius artis, Indicatũ dirigi ad indicans, verbi gratia, si ventriculus afficitur caliditate & indicat frigidum, q̃a frigidũ dirigitur ad calidũ, indicatũ semp̃ diri-

Nota.

3 M vlt.
13. M. 5.

dirigitur ad indicãs, hoc remediũ ſcindẽs reſpicit cutim, nos diuidimus, ſcindimus cutim vt p cutim diſciſſam egrediatur materia, quare nolimus velimus, fateri cogimur hoc remediũ indicari à cuti, ſed à cuti vt habet rationem cauſæ morbificæ. Præterea 13. M. 5. dicit Galenus aliquando propter multitudinẽ puris, ſaniei, & corruptarũ materierũ exſcindimus cutim, quia cutis ſana, ex accidenti autẽ vt ſit cauſa morbifica, ſine qua habet rõnem indicantis pſeruatorij, propterea ꝙ impedit materię exitũ, ſed iunior diligẽs quęret p quã eſſentiã cutis cõcurrit ad indicandũ, nũc verſamur circa quid agendũ, ꝙ à ſola eſſentia indicatur nõ ab alio, quæ eſt eſſentia in cute, q̃ eſt eſſentia in carne, quæ ſcinditur, quæ aperitur, hoc vitium, hoc peccatum, hęc eſſentia pertinet ad quantum, quia nũc loquimur de peccato in quanto, quod peccatũ in quanto nihil aliud eſt quàm continuitas vel cutis vel carnis, cuius contrariũ, quia Indicans pręſeruatoriũ oppoſitum indicat, cuius inquã contrariũ eſt diuiſio, quare cutis, quia vt cõtinua detinet materiã morbificam, indicat diuidẽs remedium, cuius materia eſt ferrum, quemadmodum etiam fit in venæ ſectione. 13. M. 5.

Continens, vt continet materiam non quieſcentem.

SEd ſi conſideretis materiam continentem, materiam morbificã, vt non quieſcit, ſed eſt in fluxu, ſed eſt in tranſitu, hæc materia eſt vena, ductus, canalis, qui ſane canales, ductꝰ, poſſunt bifariã peccare, & ꝓinde habere ratio-

rationem causæ morbificæ, altero modo per àmplitudinem, reliquo per continuitatem: Declaro: vena, & quod dico de vena, de reliquis ductibus intelligẽdũ, per amplitudinem venæ & omnium ductuũ intelligo quando materia morbifica fluit, cum alioquin fluere non deberet. Vt verbi gratia, dum contingit in immodicis euacuationibus, vt licet amplitudo sit secundum naturam, reddatur tamen morbifica ex accidenti, hoc est ratione materiæ fluentis, & hæc amplitudo indicat contrarium, indicat remedium angustans, cuius materia verbi gratia est ligatura, verbi gratia defensiuum vocatum, quod paratur ex astringentibus ex angustantibus, vt beneficio huius angustationis, beneficio huius imminutionis, amplitudinis, prohibeatur trãsitus materię. Præterea in ductu, in canale, nos perpendimus continuitatem, prout vena per sui continuitatem impedit quo minus sanguis, vel alia materia exeat.

Cur scindamus cutim in venæ sectione.

Vnde vt sæpius diximus per hanc quantitatem, per hanc cõtinuitatem, per hoc peccatum, per hanc essentiã indicatur diuidens, quemadmodum superius diximus, & quemadmodum obseruatur in venæ sectione vt extrahatur sanguis. Hæc de peccato secundum quantitatem, in sequenti de peccato secundum qualitatem: Deinde secundum motum & quietem.

LECTIO

LECTIO XXIV.

QVid indicet materia peccans in quanto intellexiſtis.

III.

DE PECCATO SECVNDVM Qualitatem.

SI autem materia peccet in quali, peccare poteſt qualitas prima, & qualitas ſecunda. Quo ad primam qualitatem materia calida indicat frigidum, & ſic de reliquis. Quo ad ſecundam qualitatem, materia exempli gratia viſcida, lenta, indicat remedium deterſorium, craſſa attenuans, & ſic de reliquis, vnde Galenus 2.M.5. dicit, ſi obſtructio fuerit indicatur victus attenuans, non credatis victum attenuantem indicari ab obſtructione, quemadmodũ videtur prima facie aſſerere Galenus. Sed per obſtructionem aſſerere oportet id Indicãs quod eſt ex vſu, eſt autem materia craſſa, hæc eſt quæ indicat victum attenuãtem. Vnde etiam Galenus 14.M.5. aſſerebat duram materiam eſſe molliendã. Conſtat igitur quemadmodum materia morbifica peccãs in quali, ſiue ſit qualitas prima, ſiue ſecũda indicet ſuum contrariũ, quod ſemper eſt prȩſeruatorium. Hæc de peccato in quali.

2.M.5.

14.M.5.

IIII.

DE PECCATO SECVNDVM Motum & Quietem.

QVantum ſpectat ad peccatum ſecundum Motum vel Quietem & in primis quo ad

peccatum ſecundum Motum, Motus poteſt duobus modis accipi,id eſt, Motus vitia ſunt vel vt deficit vel vt exuberat.

De motu imminuto.

SI vt deficit,indicat remedium adiuuãs,remedium intendens illum Motum deficientem, quam veritatem tetigit Galenus 9. M.cap. 5. quem locũ ſi vidiſſent aliqui, quos honeſtatis gratia nominare nolo,fortaſſe mulier infelix non obiiſſet: dicit igitur Galenus, ſi tempore mittendi ſanguinis menſes fluãt, ſi ſanguinis quantum ſat eſt effluat, ſi ſanguinis motus ſit ſufficiens, naturæ omnia ſunt permittenda, nihil efficiemus vt ſanguinis impetus, Motus ſecundum naturam,ſanguinis Motus non vitioſus, nihil indicet. Si autem,dicit Galenus,ſanguis non effluat ea copia qua deberet, Motus ſit diminutus, oportet tantum addere, vt ex coniunctis ambobus perficias quod poſtulat ſanguis, ecce imminutus Motus indicat remedium adiuuans intendens Motum illum diminutum.

9.M.5.

De motu ſuperfluo.

SI verò materia peccat ſecundum Motum, ſed Motus ille ſit excedens non imminutus, ſed potius exuberans in genere,materia morbifica ſecundum hãc eſſentiam, hoc eſt, ſecundum motum excedentem indicat remedium minuens, compeſcens illum Motum excedentem, & hoc eſt remedium ſatis genericum,quod indicatur à Motu exceden-

ti ſur-

ti ſuperfluo. Remedium autem ſpecificum, quod continetur ſub hoc generico, eſt Intercipiens, Reuulſorium, Deriuatorium, quod duplex eſt, hoc eſt, ſimplex Deriuatorium, & Deriuatorium mixtum, atque Reprimens, Repercuſſorium. Hæc igitur ſunt indicata ſpecifica, quæ ſub illo generico continentur, & quia hoc negocium eſt maximi momenti, & ſatis difficile, ideo hæc Indicata ſpecifica à nobis ſumma cum diligentia explicanda ſunt, vt appareat à qua eſſentia ſpecifica indicentur. Ratio igitur horum Indicantium & Indicatorum hæc eſt: Cum ſermo in prçſentia fiat de materia morbifica vt peccat ſecundum Motum excedentem, ſuperfluum, vos apud Philoſophos cognouiſtis materiam hanc, quæ ita præter naturam mouetur, id eſt, materia quę eſt mota, motu excedēti, vitioſo, requirit ſpacium, per ꝙ hæc materia moueatur à motore extrinſeco, vt Motus incipiat à termino à quo, & deſinat in terminum ad quem.

De Compescente Remedio & Intercipiente.

QVare & in primis ratione ſpacij, hoc eſt, ratione Motus vt reſpicit ſpacium, indicatur remedium compeſcens hunc Motum, quod ſit ſpecificum, quod ſit intercipiens: Ecce remedium illud genericum, hoc eſt, compeſcens motum illum ſuperfluum, exuberantem, contrahitur, euadit ſpeci-

ficum, euadit Intercipiens, vt respicit spaciũ per quod mouet materiam: causa autem extrinseci Motoris qui mouet à termino à quo ad terminum ad quem, indicabit remedium vehemens, violentiam extrinseci Motoris violenti, vt materia moueatur potius in aliam partem. Motor autem extrinsecus cum possit esse duplex. Hæc suppono, quia didicistis à Philosophis.

Motor violentus extrinsecus duplex.

MOtor igitur violentus extrinsecus duplex esse potest, vel attrahens vel impellens, vt propterea indicet remedium contrarium, attrahens indicat impellens, impellens indicat attrahens: sed quia vtrunq; est genericum, ideo vt euadat specificum oportet indicans magis cõtrahere, id autem notissimũ est, vt attrahens genericũ, quod indicat contrarium, indicet contrarium efficacius, verbi gratia si pars attrahit per caliditatem vt duo, indicat calidum vt tria. Similiter est dicendum de impellente, vt verbi gratia, si manus calida vt duo attrahat à partibus infernis, oportet partes infernas calefacere vt tria, vt magis possit illud quod contrario modo attrahit. Hactenus igitur constitutum sit indicari attrahens, indicari impellens.

Attrahens specificum triplex.

QVantum attinet ad attrahens vt cognouistis quomodo euadat magis adhuc speci-

ſpecificum, hoc triplex eſſe poteſt, prout nos in Motu materiæ in Motu excedenti materię reſpicimus Motorem, & ratione termini à quo, & ratione termini ad quem, & inſimul ratione vtriuſque termini.

I.

De Reuulſorio.

DEclaro, ſi reſpicimus ad materiæ peccatum, vt reſpicit terminum à quo, indicatur remedium attrahens ad longinqua, quod Medici vocant Reuulſorium ſeu Diuerſorium.

II.

Deriuatorium.

SI verò reſpiciamus ad terminum ad quẽ, indicatur attrahens ad vicina, ad latera, & vocatur Deriuatorium ſimplex, propterea quod indicatur à ſolo Motu, à ſolo fluxu ratione termini ad quem.

III.

Deriuatorium vel Reuulſorium mixtum.

SI autem accipiamus Motum vitioſum excedentem ratione Motoris externi in relatione inſimul à termino à quo ad terminum ad quem, hoc vocatur Attrahens, quod vocatur Deriuatorium, ad differentiam Reuulſorij, & Mixtum deriuatorium, ad differentiam deriuatorij Simplicis.

DE REPRIMENTE.

QVo vero attinet ad Impellens, hoc indicatur tantum à Motu materiæ, ratione termini ad quem, & Medici vocant Reprimens, Repulſorium, quare materia vt præter naturam mouet, Indicat Intercipiens, Reuulſorium, Deriuatorium ſimplex, Deriuatorium mixtum & Repellens, & quia maxime deſidero, vt hanc veritatem intelligatis, & deſidero etiam veritatis gratia, ab alijs redargui, volo breuiter quidem ſed diligenter circa hæc indicata digredi.

Exemplum de Intercipiente.

PRimum igitur quoad intercipiens dicant alij quicquid velint, hoc eſt remedium cuius materia non inuenitur: oculatiſſimi Medici fortaſſe inuenient. Declaro materiam nõ inueniri, nam verbi gratia, nos intercipimus materiam deſcendentem in catharro à capite ad pulmones, & exempli gratia, vtimur Diacodione, vtimur ſaccharo, roſaceo antiquo cum bolo armena. Dubitandum non eſt beneficio horum medicamentorum materiam non intercipi, quia intercipitur materia fluens, ſed intercipitur, quia refrangitur illius motus, quia incraſſamus, craſſefacimus materiam tenuem, quam ob tenuitatem mouet, quare materia tenuis indicat craſſefaciens cuius materia medicinalis eſt Diacodion, Propterea nos intercipimus materiam fluentem,

tem, quia verbi gratia, ligamus, adstringimus partes, vnde materia remedij est ligatura, materia remedij est Defensiuum vocatum, quod cognoscunt etiam Barbitonsores, hæ materiæ sunt materiæ alicuius remedij, sed non materiæ Intercipientis, sed remedij angustantis, astringentis indicati, vt heri intellexistis, indicati inquam à vasis, à ductibus, à canalibus amplis, quare impossibile est, vt reprimatur materia remedij intercipientis, vt non sint reprehendendi medici, licet in fluxione materiæ mentionem nō faciant de remedio Intercipiente.

Exemplum de Reuulsorio.

REuulsorium autem proponitur à Galeno 4. Method. 5. 6. vbi habet, mentionem faciens & de Reuulsorio & Deriuatorio, Reuulsionem faciendam esse ad cōtrarium, Deriuationem ad latera, ad vicina. *4. M. 5. 6.*

DVBITATIO.

ET ibi subdit Galenus, si fluxio irruat, oportet reuellere, ecce Reuulsio capitur à Motu, à fluxione. Præterea dicit Galenus 13. Meth. secundo, in his quæ circa caput accidunt purgare per contrarium oportet, & *14. M. 8.* 14. Method. cap. 8. dicit, in Priapismo opus *13. M. 2.* esse vomitoriis, contra in vitio linguæ esse purgandum, & hoc ex partium situ indicatur. Quibus verbis Galenus non intelligit situm partis habere rationem Indicantis, quia esset postponendus puero, & rō, quia hoc est

Indicatum ſpecificum, quod ſupponit genericum, ſupponit auferens immodicum Motum materiæ. Ego neſcio quomodo ſitus partiũ indicet auferens, ſitus partis eſt quid ſecundum naturam, non poteſt eſſe Indicans præſeruatorium.

SOLVTIO.

QVare ita intelligatis Galenum, vt his verbis proponat quid agendum, quod eſt Reuulſorium, quod indicatur à materia mota præter naturam, id eſt, motu vitioſo, cuius motus vitioſi, cuius indicantis, ſitus partis eſt ſignum, vt remedium Reuulſorium indicetur à Motu ratione termini à quo. Reuulſorium aũt an debeat eſſe vel Reuulſorium ſurſum, hoc eſt, vomitorium, vel Reuulſorium deorſum, hoc eſt, deiiciens per aluũ, hoc indicatur à motu materiæ, vt ſurſum vel deorſum mouetur, quem motum ſignificat nobis, vt ſignum, ſitus partis.

VBI.

QVÆ autem pars vel inferna vel ſuperna eſſe debeat, cui materia Reuellentis remedij ſit applicanda, hoc non indicat motus materiæ, nequaquam, quia hoc pertinet non ad Quid agendum, ſed ad Vbi, vt ſciamus cuinam parti vel ſupernæ vel infernæ, cuinam parti ex ſupernis, cuinam parti ex infernis ſit applicanda materia medicinalis, ſit applicanda materia remedij Reuellẽtis. Propterea Galenus 5.M.3.dicit, Reuulſionem & Deri-

Deriuationem esse communia remedia immodicæ euacuationis, ita tamen vt reuulsio fiat ad contraria, Deriuatio ad latera, ad vicina, vt dicit Galenus, si materia fluit per sedem, sursum sit reuellenda, Deriuatio autem fiat per vterum. Quibus verbis Galenus dubio procul proponit Quid agendum, hoc est remedium Reuellens & Deriuans: & cum dixerit esse communia remedia immoderatæ Euacuationis, nemo debet esse ita fatuus, vt asserat hæc remedia indicari ab immoderata Euacuatione. Immoderata Euacuatio indicat Repletionem, tamen Galenus euidenter asserit, Reuulsionem, Deriuationem esse remedia immoderatę euacuationis, Reuellens & Deriuans indicantur à Motu, vt scitis, sed immoderata euacuatio habet rationem signi, non indicantis, nam immoderata Euacuatio est signum Motus præter naturam, exempli gratia, sanguis verbi gratia si aliquis obseruet immoderatum fluxum sanguinis, nõne cognoscet immoderatũ esse impetum: motum in sanguine, & ob id Indicatio sumitur à motu, Motus autem tanquã à signo potest significari ab immodica Euacuatione. & hæc de remedio Reuellente, & de remedio Deriuante simplici.

Mixtum vt procedit ex simplici breuiter absoluitur. Mixtum deriuatur indicatur à Motu, vt simul respicit terminum à quo, ad quem. Ad quem, in pleuritide venæ sectio ab eodem latere, est materia remedij *Nota de sectione venæ in pleuritide.*

Reuellentis, ratione materiæ fluentis, est etiam materia remedij deriuantis ratione materiæ fluxæ, cuius signum quia fit euacuatio ad mutationem sanguinis, quæ mutatio significat euacuari materiam fluxam, vnde hoc remedium vocatur Deriuatorium mixtum seu Reuulsorium deriuans, seu Deriuans reuulsorium, prout magis vel reuellit vel deriuat.

DVBITATIO.

4.M.6. SEd iuniores admoneantur dixisse Galenũ 4.Met.6. si iam fluxio cessauerit atque in membro inhæserit, deriuare oportet.

Ex quibus verbis quilibet facile colligere potest, remedium deriuans indicari à materia quiescente, non fluente, non mouente: 2.ad Gl.2. Vnde etiam Galenus 2. ad Glauc. 2. dicit deriuationem esse humoris qui iam membrum occupauerit.

SOLVTIO.

1.M.3. DIcatis cum Galeno 1. M.3. remedium deriuans posse accipi causa immoderatæ vel vacuationis vel repletionis, si causa immoderatæ euacuationis veluti in fluxu immoderato mensium, remedium deriuans indicatur à materia vt mouetur quia fluit, & in hoc non est aliqua difficultas, si autem alia ex parte capiatur causa immoderatæ fluxionis, id est quando materia fluens est causa inflammationis, repletionis magis auctæ, tũc licet materia quæ indicat remedium deriuans

uans, non fluat ab vna parte ad aliam partem, tamen mouet à vasis illius partis ad spacia eiusdem partis, vnde appellatur materia fluxa, quia iam fluxit de vna parte ad aliam, est materia quæ mouetur, est mobilis vt mouetur à vasis, à ductibus, ad spacia eiusdem partis, & secundum hanc rationem indicat deriuans. In sequenti verò loquemur de reprimentibus. *Nota, videtur solutio nimis acuta.*

LECTIO VICESIMA-QVINTA.

De Reprimente.

LOCVTI fuimus de remedio Reuulsorio, & simplici & mixto, quare dicendũ de Reprimente: Hoc igitur indicat à Motu materiæ, vt respicit terminum ad quem, vt sit hic Motus per impulsionem, vnde dicit Galen. 2. M. 5. dum ad affectum locum fit fluxio, Reprimere expedit: ecce Reprimens indicatur à fluxione, & à fluxione, vt dicit Galenus, ad locum affectum, hoc est, vt respicit terminum ad quem. Preterea 13. Methodi 6. dicit ad incipientes inflammationes, dum quod affluit, dum quod fluit nõ est crassum, oportet reprimere; ecce proponit materiam fluentem, non quiescentem, & idcirco 13. M. 8. dicit reprimere oportet quod fluit. Constitutum igitur sit, ẽt Reprimẽs remedium indicari non à materia quiescente, sed à materia vt peccat secundũ Motũ, vt respicit *2.M.5.* *13.M.6.* *13.M.8.*

ter-

terminum ad quem, vt Impellit, quia oportet Repellere.

V.

DE PECCATO SECVNdum Quietem.

QVo vero ad peccatum secundum quietem cum Galeno 13. M.9. materia hæc
13.M.9. morbifica quiescens, indicat Commouens, indicat Vacuans per partem læsam, vt si verbi gratia sit vapor, sed quiescẽs, indicat Vacuans per partem læsam, quod est digerens, quod euacuat per insensiles meatus: si autem sit minera vt quiescens, indicat euacuans per partem læsam vt minera per sensiles meatus,
12.M.8 vnde dicit Galenus 12. M.8. si dolor post Reuulsionem & Deriuationem perseueret, tunc materia est impacta, quare dicit Galenus digerenda. Præterea 13. Method. 16. Diaphoreticum id est digerens indicari à materia in parte inflammata contenta, quare à peccato secundum quietem. Et si sermo fiat per euacuationem per sensiles meatus,
13.M.9. cum Galeno 13 Method.9. Materia quiescens sensiliter est euacuanda, per partem affectam. Hæc dicta sint de peccato materiæ secundum motum, & secundum quietem. Sed propter iuniores, vt cognoscant veritatem à nobis propositam, & à paucis intellectam,
8.M.4. esse Galeni, legant Galenum 8. Method. 4. vbi dicit in Ephemera, quæ fit ex pusilla, ex parua obstructione, si producatur, si protrahatur

trahatur declinatio dicit Galenus putredo necessario oborietur, nisi vitiosus succus transpiret. Sunt verba formalia Galeni, quare dicit Galenus, opus est maiori auxilio, quare si æger fuerit inter ætates medias, hoc est inter senilem & puerilem, vbi robur est virium, secanda vena dicit Galenus etiamsi plenitudinis signa non adsint: Quare est secanda vena vbi non sint signa plenitudinis? dicit Galenus vt vitiosi succi maiori parte euacuata ad detergentia, ad de obstruentia accedamus. *Desectione venæ licet plenitudinis signa non adsint.*

DVBITATIO.

QVare ex his Galeni dictis boni viri possēt colligere venæ sectionem non indicari à plenitudine, sed à succo vitioso, à cacochimia, quod sane qui colligunt expresse testantur, se neque in superficie Galenum assequi.

SOLVTIO.

NOs igitur dicimus Galenum loco citato proponere remedium vehemens, non debile, & vacuans, sanguinem non Cacochimiam: Vtrumque facile comprobo: Primum quidem quia dicit Galenus, dum protrahitur febris ephemeræ declinatio, cum immineat putredo, putrida febris, opus esse maiori auxilio, ecce proponit magnum, vehemens auxilium. Secundum etiã patet, hoc est, proponi auxilium vacuans sanguinem, quia loco citato dicit Galenus, si puer vel senex sit, sanguinem non detrahes. Ecce loquitur de vacuatione

tione sanguinis, vt sit detrahendus in medijs ætatibus, non in extremis. Patet igitur quemamodum Galenus proponit Quid agẽdum quod est auxilium vehemens, sanguinem vacuans, à quo igitur indicatur hoc auxilium, necessarium est vt indicetur à sanguine peccante.

SANGVINIS PECCATVM triplex.

SAnguinis peccatum potest esse triplex: I. Secũdum Motum, quod peccatũ, quod vitium in præsentia locum non habet, quia non fit sermo de vitio inflammatorio: II. Ex fluxione, neque hoc loco proponitur peccatum secundum quantitatem, quia inquit Gal. etiamsi non sint signa plenitudinis, hoc est licet non sit peccatũ in quanto: III. Relinquitur ergo vt peccatũ indicãs sit peccatũ secundũ formã, vnde respiciẽs Galenus hoc peccatũ, vocat succum vitiosum, vt peccatum in forma sanguinis, quando scilicet est ineptus ad nutritionem, quãdo imminet putredo, habet rationẽ indicantis, quemadmodum ætates mediæ sunt signa virtutis permittẽtis, nam vt suo loco dicemus in sermone de virtute, vnica virtus est quę permittit vnica, quæ prohibet, vnde ætas & reliqua sunt signa. Pręterea vt maxime iuniores cõfirmẽtur, summa cum diligẽtia legãt Galenum 9. M.2. Nam in hoc capite proponit euidẽter triplex sanguinis peccatum, hoc est secũdũ formam, quãtitatem

9.M.2.

tatem & motum, quod ſit verum, inſinuat peccatum ſanguinis ſecundum Formam, dum proponit ſanguinem qui propriam qualitatem non ſeruat vt in alimentum verti non poſſit, vnde non proponit hic peccatum ſecundum qualitatem, quia dum qualitas peccat qualitas indicat, & ſi eſt caliditas indicat frigidum, & econtra, quare hic dum proponit qualitatem .proponit qualitatem tanquam ſignum peccati ſecundum formam, vt rationaliter nõ alterare ſed euacuare ſit opus, proponit igitur peccatum ſecundum formãm, proponit aũt loco citato peccatum ſecundum quantitatem dum proponit ſanguinem inutilem quando multitudine creuit vt inquit Galenus, aut vires premat, opprimat, aut vaſa diſtendat, quibus verbis Diuinus Galenus ſignificat peccatum in quanto, ſiue ſit plenitudo quoad vires, ſiue ſit plenitudo quoad vaſa, & aurea eſt iſta autoritas, propterea inſinuat peccatum ſecundum motum, vbi proponit ſanguinis impetum. Conſtat igitur quid indicat cauſa morbifica vt mixtum atque vt præter naturam.

Materia lædit vel valenter vel debiliter.

TAndem opus erat perpendere materiam morbificam vt lædit hominem ægrotantem, vnde hoc loco duo ſunt indicanda, primum quid indicet, vt materia lædit indicanter, ſecundum quid indicet, vt lædit

magis

magis ſecundum hanc quàm ſecundum illam partem.

Quo ad primum, vt nimirum materia corpus indicanter lædit, lædit vel vehementer, vel citra vehementiam, ſecundum quam eſſentiam materia indicat remedium vel vehemens vel debile, quemadmodum dictum eſt de morbo. Differentia autem eſt, quia remedium, exempli gratia, vehemens indicatum à morbo vehementi eſt curatorium, à materia autem eſt præſeruatorium, vt verbi gratia, ſi ſanguis vehementer lædat, indicat remedium vehemens, cuius materia eſt venæ ſectio; ſi autem debiliter, indicat ſanguis debile auxilium, cuius materia, verbi gratia, ſunt cucurbitulæ, ad
5.M.1. hanc veritatem reſpiciens Galenus quinto Method. capite primo, dicit in vlceribus nos cognoſcere vlcera egere medicamentis magis ſiccantibus, quando ſunt humidiora, quibus verbis Galenus ſignificat, & proponit remedium vehemens, vehementer ſiccans, quod indicatur ab humiditate vehementi, cuius vehementiæ ſignum eſt copia, vnde quæſo hoc loco animaduertant iuniores, vt intelligant hanc autoritatem, non indicari magis ſiccans à copia materiæ, ſed à vehementia materiæ, quam vehementiam vt ſignum nobis ſignificat copia, quantitas, quia in maiori quanto eſt maior virtus, excrementum copioſius magis lædit. Præterea fuit Galeni ſen-

ni ſententia 13. Metho. 6. & 4. Meth. 6. plethorem, plenitudinem curari vel ſanguinis miſſione vel balneo vel frictione, cacochimiam curari purgatione. Deinde ſubdit Galenus, æger ſi febricitet, opus eſt ſanguinis miſſione, vna cum inedia, vel opus eſt purgatione: Si verò homo non febricitet dicit Galenus, aliis egemus, hoc eſt frictione, balneo, &c. id eſt, leuioribus. Quibus verbis nihil aliud voluit Diuinus Galenus ſignificare quam vehementiam & debilitatem materiæ, nihil aliud voluit ſignificare quam vel vehementem vel debilem læſionem, vt ſi vehemens eſt læſio, oportet vehementibus remediis vti vt eſt vel ſectio venæ vel purgatio, vel etiam inedia, materiæ autem vehementiam ſignificat nobis Galenus per febrem, vnde febris non proponitur hoc loco vt Indicans, minime, quemadmodum febris nec miſſionem ſanguinis, nec purgationem, nec inediam indicat, ſed eſt ſignũ vehementis læſionis materiæ, & iuniores hoc memoriæ mandent: Si quandoque Galenus, quæ poſſunt eſſe vere indicantia, quandoque accipit vt ſigna, non eſſe præter rationem, vt quæ nequaquam poſſunt eſſe indicantia, accipiat in ratione ſigni. Præterea 14. M. 12. quod caput eſt à nobis intelligendum cum à paucis intelligatur, & præſertim huius capitis intellectio pertineat ad Chirurgos, dicit igitur Galenus in curatione Meliceridis, Atheromatis, & Steatomatis, Indicationem communem eſſe, vel digeſtionem vel putre-

13. M. 6.
4. M. 6.
14. M. 12.

factionem vel excisionem, Differentia autem est dicit Galenus vt Meliceris tria requirat, Atheroma duo, id est putrefactionem remedium putrefactionis, & remedium extinguens, amputans, incidens, Steotoma vero indicat solum excisionem: Deinde loco citato subdit Galenus, in abscissibus autem profundis & potissimum in visceribus, dicit Galenus, probant resoluentia & digerentia, non putrefacientia non abscindentia. Hæc verba sunt hunc in modum intelligenda, vt Galenus hoc loco proponat remedia vehementia, vt indicantur à vehementia materiæ, & quandoque prohibētur à virtute. Declaro, & quātum attinet ad indicans loquitur de abscissibus in quibus peccat materia à toto genere præter naturam, siue sit Meliceris, siue sit Atheroma, siue sit Steatoma, vt cum eodem
14.M.13. Galeno 14.M.13. materia in quolibet abscissu ex propositis, cum sit à toto genere præter naturam indicet eradicans, secundum totum euacuans, hoc autem ex toto euacuans, eradicans, minus vehemens est digerens, magis vehemens est putrefaciens, in summo vehemens est abscindens, quare necessarium est vt hæc ita à materia indicentur, vt à materia minus vehementi, indicetur minus vehemens, à materia magis vehementi magis vehemens, Galenus loco citato minorem vehementiam significat per substantiæ tenuitatem, vnde Galenus hoc loco non accipit tenuem substantiam, vt habet rationem Indican-

candi quia indicaret craſſefaciens, quare accipit in ratione ſigni, cum dicit in liceride triplicem curationem admitti, quoniam conſtat ex tenuiori materia quam conſtent reliqui abſciſſus, vt cum tenuitas ſit ſignum virtutis remiſſioris, craſſitudo ſit ſignum virtutis validioris, atque Galenus accipiat vehemẽtiam penes reſiſtentiam, in ſteatomate locum habet remedium vehementiſſimum, quia peccat materia craſſiſſima, vt non cedat digerenti, ſeu etiam putrefacienti, ſed ſit amputanda, in Atheromate autem cum materia ſit minus craſſa, non cedit digerentibus, ſed putrefacientibus: in Meliceride verò cum ſit tenuior poteſt etiam cedere digerentibus, vt admoneantur iuniores Galenum hoc in loco proponere hæc tria, ne redarguamur a Chirurgicis. Cauſa materiæ principalis contentæ in abſciſſu, quod dico ad differentiam folliculi, à quo hæ materiæ continentur, quia certũ eſt folliculum nequaquam cedere digerentibus, ad rem, reſpicit Galenus, ad materiæ maiorem vel minorem vehementiam, reſpicit tandem ad id quod prohibet, quando dicit poſtremo loco, ſi abſceſſus fuerit in viſceribus, nequaquam confugiendum ad putrefacientia ad incidentia. In hac lectione ſufficiat hoc ſtatuiſſe remedium vel vehemens vel debile Indicari à vehementi à debili læſione, in ſequenti lectione declarabimus quid indicet materia, vt lædit magis ſecundum vnã quam aliam partem.

LECTIO VICESIMA-SEXTA.

De Materia vt lædit magis vnam partem, quam aliam.

DE Materia morbifica vt indifferẽter lædit hominem ægrotantẽ locuti fuimus, sermo igitur fiat de materia vt lædit magis secundum vnam partem, quam secundum aliam. Materia ergo hunc in modum accepta indicat remedium specificum, Exempli gratia cũ Galenus 5.M.2.dicit pectus & pulmonem expurgari per tussim, desumitur ex forma partis, & ibidem addit Galenus ventriculum vacuari sursum per vomitum, deorsum secundum naturam, atque tandem addit hoc Indicari à parte, vt pars est instrumentalis, quæ verba non ita sunt intelligenda vt Indicatio sumatur à parte instrumentali, à forma, à cõformatione partis, vt videtur prima facie insinuare suis verbis Galenus, non enim esset Galeni sententia, sed pueri: itaq; dicatis, Galenum his verbis proponere quid agendum, quod indicatur à materia morbifica, vt lædit secundum hanc rationem formalem, secundum hanc essentiam, vt lædit determinatam partem, quod indicatum est specificum, verbi gratia Vomitorium, Deiectorium, Diureticum, Tussiculare, id est, per tussim vacuans, signum autem huius essentiæ indicantis hoc est signum materiæ morbificæ lædentis partem determinatam, signum inquam huius

5.M.2.

Nota. quomodo pars indicet.

ius Indicantis eſt conformatio partis, conformatio partis eſt ſignum indicantis, non indicans eſt ſignum materiæ vt lædit partem determinatam. Hinc loco citato ſubdit Galenus ab vlcere ſumitur Indicatio, vt in vlcere ventriculi vomitus ſit periculoſus, vt in vlcere pulmonum remedium vti dixi tuſſiculare ſit periculoſum, vt vomitorium remedium indicetur à pure, vt lædit ventriculum, prohibetur autem ab vlcere ventriculi, vomitorium vt indicat vniens vlcus, recte intelligatis, indicat remedium vniens, remedium vomitorium vnitatem ſoluit, vlcus intenditur, augetur, quare quod indicatur à pure, id eſt, vomitorium prohibetur ab vlcere: In vlcere pulmonis ego breuis ſum, quia ſcio hæc fuiſſe explicata à clariſſimis huius partis profeſſoribus. In vlcere pulmonis remedium vacuans per tuſſim indicatur à pure vt lædit pectus, vlcus intenditur potius, quia quemadmodum vomitorium auget ſolutam vnitatem, ita etiam tuſſiculare, tamen in praxi in vlcere ventriculi non vtimur vomitoriis, in vlcere pulmonum, pectoris, vtimur tuſſicularibus, ratio eſt, quæ deſumitur ex fundamentis Methodi, quia in vlcere ventriculi magis poteſt vlcus ad prohibendum vomitorium, quam pus ad indicandum tuſſiculare, quam vlcus ad prohibendum, cuius diſcriminis hæc eſt ratio, quia in vlcere ventriculi, licet non vacuetur materia purulenta per partes ſupernas, poteſt tamen euacuari deorſum, at in vlcere

Nota.

pulmonis nisi fiat euacuatio per tussim, per aliam viam non potest fieri puris euacuatio, vt hæc non sit infima causa, propter quam pectoris & pulmonum vlcera vix possint re-
2.M.9. moueri. Præterea dicebat Galenus 2. M.9. respiciens ad materiam vt lædit partes determinatas, dicit inquam in febribus continentibus, in quibus putredo in toto reperitur, expellere oportet per vrinam, aluum, & sudorem: & addit Galenus si ad os ventriculi materia sponte impetum habet etiam per vomitum, non aliter: Ego libenter intelligerem quomodo alii explicarent hanc autoritatem, audictis meam expositionem, poteritis meliorem ab aliis inquirere, Galenus hoc loco proponit quid agendum, vt indicatur à materia putrida, & proponit quid agendum specificum, hoc est Diureticum, Deiectorium, Sudatorium & quandoque etiam Vomitorium, quæ sane indicata specifica desumuntur à materia vt lædit hominem ægrotantem, secundum totum corpus, non indifferenter, quia loquitur de febri putrida, continenti, in qua putredo est, in omnibus ferme vasis, vt cum materia putrida lædat totum, indicat materia quodlibet vacuans, id est & diureticum & sudatorium & deiectorium & vomitorium, & ob id Galenus loquitur coniunctim, non dicit vel vel, sed, &, vt in febri putrida continenti materia putrida euacuanda sit, & diuretico, quia læduntur partes ad renes spectantes, indicatur sudatorium quia in

in febri materia lædit partes ad ambitum totius ſpectãtes, indicatur deiectorium, quia in hac febri peccat materia quæ lædit has partes, ideo loquitur coniunctim, ſed quo ad vomitorium indicatur, vt ſi materia ad os ventriculi ſponte impetum habet etiam per vomitum non ſecus. Ideo in febri putrida continenti, vt licet ratione materiæ vti reliquis remediis non ita indicatur vomitorium niſi ſponte materia impetum habet in os ventriculi. Quid voluit ſignificare, nihil aliud niſi cum in præſentia, quod ponat quod agendũ, vt indicatur à materia putrida, vt lædit hanc vel illam corporis partem. Contingere poteſt in febri putrida continente, vt à materia putrida quandoque lædatur os ventriculi, quandoque non lædatur, ſi materia non lædit os ventriculi, non indicat vomitorium, & hoc ſignificauit, quando dixit non aliter, Si vero hæc materia lædat os ventriculi, indicat vomitorium, & ideo vomitorium indicatur à materia, vt lædit os ventriculi, quam læſionem, quam eſſentiam indicantis nobis ſignificat motus materiæ, vnde hoc loco non ſumitur indicatio à motu, ab impetu, ſed impetus eſt ſignum indicantis, hoc eſt materiæ lædẽtis os ventriculi. Hinc fit vt ſi in febri putrida continenti, ſi materia reſideat in ventriculo, ſed lædat partem infernam non indicatur vomitorium ſed deiectorium potius, ſiquidem materia putrida eſt potius per deorſum, quam ſurſum euacuanda, vt prohibeat hanc

vacuationem, hoc eſt per vomitum, os ſupernum ventriculi, & ideò niſi lædatur os ventriculi, quod cognoſcimus ex impetu materiæ, ex motu hoc ſpontaneo ita vocato à Galeno, niſi ita lædat non indicatur vomitorium. Conſtitutum ſit deiectorium diureticum, ſudatorium, vomitorium tuſſiculare, & alia id genus remedia indicari à materia morbifica vt lædit hominem ægrotantem, non indifferenter, ſed ſecundum partes determinatas.

DE VSV MATERIÆ Morbificæ.

De quantitate.

QVo verò attinet ad Vſum breuiſſimi erimus, quia quod dictum eſt de Morbo eſſet repetendum de Cauſa. Vnde quantum agendũ ſumitur ab actione verbi gratia, ſi bilis ſit ſumma actio, indicatur ſumma doſis Rhabarbari, id eſt materiæ remedii, vnde Galenus

1. Aphoriſ. 27.

prima Aphoriſm. 27. dicit in vehementiſſimis febribus in maximis inflammationibus, in ſummis doloribus eſſe euacuandum vſque ad animi defectum, eſſe moliendam euacuationem vnica vice. Propterea quod illorum malorum vehementia nobis ſignificat ſummam actionem materiæ, à qua ſumma actione & non ab alio indicatur quantum agendum.

DE

DE MODO.

QVo ad modum indicatur à passione materiæ causæ morbificæ, si, verbi gratia, bilis sit crassior, Rhabarbarum exhibendum in bolo, quia efficaciter magis agit, & debet etiã agere, quia bilis ob crassitiem difficulter patitur, vnde Galenus 13.M.5. dicit si ratione puris oportet partem incidere, & in incisione longitudo latitudine debet esse maior, esto dicit Galenus vlcus in inguine, lõgitudo per transuersum fieri debet, non per rectum, & reddit rationem Galenus, inquiens, quippe ita cum membrum inflectimus, naturaliter cutis sibi applicatur, quibus verbis Galenus, vt fortasse etiam à doctioribus Chirurgis intellexistis, proponit modum agendi, & proponit modum circa administrationem ferri indicantis, vt longitudo sit maior latitudine, vt longitudo sit per transuersum, hoc loco indicans remedium, Quid agendum, nõ potest esse aliud quàm cutis, vt suo loco diximus, vt habet rationem causæ sine qua non, quare cum proponit modum agendi, necessario debet indicari à passione cutis, cutis hæc est passio vt promptius admittat puris exitũ. Certe Galenus omnia cognouit, cutis hæc est passio vt promptius admittat puris exitum & promptius vniat, si incisio fiat per transuersum. Semper autem oportet respicere in Indicationibus ad ea quæ permittunt, non debetis tantum considerare Indicantia, sed si adsunt permittentia.

13.M.5.

DVBITATIO.

1. ad Gl. 15. VNDE Galenus in primo ad Glauconem 15. dicit, in aere calidiori opus esse vti oxirhodino actu frigido, in frigido aere tepido oxirhodino, quæ dicta videtur parere ambiguitatem, nam in aere frigido egemus medicamento actu magis frigido. Ratio est, nam oxirhodinum, quod habet vim reprimendi, magis reprimere debet, quando materia reprimenda magis resistit, magis difficulter patitur, propterea quod modus agendi indicatur à passione, in tempore frigido materia reprimenda magis difficulter cedit, patitur, reprimitur, quam in aere calido, & cũ oxirhodinum magis efficaciter agat, dum actu frigidum administratur, igitur in tempore frigido deberet magis actu frigidum administrari. Oppositum dicit Galenus, Ego ignoro quomodo isti sine fundamento huius Methodi possint huic obiectioni satisfacere; ridicula possent proponere.

SOLVTIO.

DIcatis modum agendi semper indicari à passione, à nullo alio, vnde quo ad materiam frigidam, in hac materia possumus passionẽ duobus modis considerare, altero modo vt passio sequitur essentiam quæ est frigiditas, quæ indicat calidum, reliquo verò vt est passio, quæ sequitur essentiam, quę est materiæ motus, materiæ fluxus, qui fluxus, qui motus indicat remedium reprimens, si primo mo-

mo modo capiatur passio, vt est passio materiæ frigidæ, materia vt magis frigida est, & proinde vt difficulter patitur indicat medicamentum actu magis calidum non frigidum, quemadmodum materia calida vt indicat frigidum quo calidior fuerit; quo eius passio erit magis difficilis indicat medicamentum magis actu frigidum, si verò capiatur vt reprimenda materia frigida indicat reprimens magis actu frigidum quam materia calida reprimenda, & ideò demonstratur ratio proposita. Et ratio est, quia materia calida facilius reprimitur facilius patitur quam frigida. Galenus igitur considerans materiam omnibus modis, hoc est & ratione qualitatis primæ, & ratione motus cognoscens, si inuicem conferamus materiam calidam & materiam frigidam, licet materia frigida ratione remedij reprimentis, ratione materiæ reprimentis indicet magis actu frigidum, tamen ratione passionis frigiditatis, indicat actu calidum, materia calida omnibus modis indicat actu frigidum, & ob id ad hęc fundamenta respiciens Galenus recte dicit ratione materiæ frigidæ, esse vtendum exorhodino tepido, ratione calidæ actu frigido, quia duplex passio materiæ calidæ indicat actu frigidum, materia autem frigida, vna passio indicat calidum actu, vna frigidum actu, Galenus libr. 12. Method. cap. 3. dicit si æstus fuerit, siue æger sit frigidæ siue calidæ potioni assuetus frigidum oximel dabis, si

autem

autem fuerit hyems, omnibus siue sint assueti frigidis siue calidis oximel calidũ dabis, hoc loco proponit modum agendi, vt sciamus an oximel sit exhibendum actu vel calidum vel frigidum, & voluit Galenus consuetudinem ab aere superari, quod sit verum, dicit si homo est assuetus calidæ potioni in æstate dabis frigidã, & si frigidæ, dabis in hyeme calidam, quare aer superat consuetudinem, Galenus vt ego puto ita est intelligendus, vt ignorem à quo fuerit cognita hæc veritas, Galenus proponit modum agendi circa oximel in febri syncopali ex crudis succis 12.M.3. vnde indicans hoc loco est succus frigidus viscidus, vt cum hic succus sit indicans, modus agendi indicetur à passione huius succi, nunquam recedemus à nostris fundamentis, modus indicatur à passione huius succi, quare hic succus vt frigidus vt crassus, vt viscidus habet rationem indicantem oximel actu calidũ quia oximel administratum actu calidum efficacius agit, vincit succum frigidum crassum, viscidum, quid autem est illud quod habet rationem prohibentis, est succus pituitosus, vt non frigidus non crassus non viscidus, sed vt liquabilis vt potest fundi, potest autem habere & habet rationem prohibentis, nam vbi hic succus in febri syncopali liquatur, facile est vt petat viscus principale, & hinc fiat actu syncopis. Quare & consideranda est causa ob quam potest liquari, potest liquari vi aeris calidi qui aer calidus habet rationẽ causæ morbificæ

Nota. cõsuetudo superatur ab aere.

bificæ

bificę colliquantis hunc ſuccum pituitoſum, & vt habet rationem cauſæ, eſt etiam ſignum huius ſucci vt eſt liquabilis, & ideo eſt ſignũ prohibentis, eſt ſignum ſucci liquabilis prohibentis, & propterea recte dicit Galenus cõſuetudinem ſuperari ab aere, vt licet ſit aſſuetus calidæ, in tempore tamen ęſtatis, quia poteſt liquare ſuccum pituitoſum, vt nõ liquetur, oximel actu frigidum eſt exhibendum; vnde patet modum agendi indicari à paſſione tantùm.

LECTIO XXVII.

IAm conſtat Quomodo agendum indicari à paſſione materiæ morbificæ.

QVANDO.

QVantum igitur ſpectat ad Quando agendum, indicatur à præſentia materiæ, vt ſequitur eſſentiam vehementioris indicantis, quemadmodũ dictum fuit etiam de morbo, vt in huius explicatione non ſit tempus conterendum: Propter iuniores notate Galenum 14.M.16. vbi loquitur de picatione, de med. quæ conficiuntur ex pice, aſſerere neq; aſſidue neq; ſæpe vtendum eſſe picatione, & hyeme bis in die, in æſtate ſemel, Hic locus ita eſt intelligendus, vt Galenus proponat Quãdo agendum, ratione medicamenti ex pice: medicamentum autem ex pice eſt materia remedij Indicati à parte frigida, vnde dum adeſt præſentia indicantis, dum adeſt frigi-

ditas

ditas partis, licet vti picatione, nisi aliquod prohibeat: Quid est quod prohibet? est sanguis à parte attractus per picationem, qui sanguis æstatis tempore calido promptius digeritur, dissipatur, vt merito picatione vti licet tempore æstatis semel tantum, hyeme autem bis, propterea quod sanguis attractus non ita dissipatur in hyeme non ita digeritur, non ita habet vim digerendi in hyeme, sicut in æstate.

VBI.

QVo verò ad Vbi agendũ indicatur à subsistentia materiæ, siquidem id quod agit, agit per contrarium, & ideo necessarium est, vt materia remedij accedat, deducatur, ad materiam morbificam, verbi gratia, si materia morbifica in ventriculo habet subsistentiam, exhibemus medicamentum per os, & hoc est manifestum. Sed propter iuniores licet proponere Galeni autoritatem ex cuius intellectione non Empirice sed Dogmatice patet vlcerum curatio. Inquit Galenus
3.M.vlt. 3. M. vltimo. Si vlcus habet cauitatem profundam, & cauitas sit in parte inferiori, vt sanies detineatur inquit Galenus, vel tota cauitas scindendã vel incidere oportet in fundo tantum, hæc sunt verba Galeni, & quia aliquis potuisset quærere à Galeno; qua ratione cognoscimus an tota cauitas sit incidenda,

denda, an in fundo tantum, Galenus respondet, hoc docere vlceris magnitudinem, & loci naturam, vt, ait Galenus, si vlcus sit magnum & locus periculosam sectionem faciat, expedit in fundo tantum aperire, si contrà, hoc est si vlcus non sit magnum, sed potius paruum, & locus periculosam sectionem non faciat, tota cauitas scindenda. Hæc sunt Galeni verba: infelix chirurgus vel barbitonsor quandoque & bene secabit totam cauitatem quandoque fundum tantùm, sed casu, fortuna, sine ratione, ita intelligatis Galenum, Galenus hoc loco proponit Vbi agendum, causa materiæ remedij, hoc est, causa ferri scindentis, vt patet an cutis sit scindenda vel in fundo vel secundum totam cauitatem, hoc est Galeni institutum eo in loco. Cum igitur proponat Vbi agendum ratione materiæ, ratione ferri, vt incidit cutim, necessarium est, vt quemadmodum cutis habet rationem indicantis Quid agendum, ita subsistentia cutis indicet Vbi agendum, cutis subsistentia in vlcere proposito est secundum totam cauitatem, & ob id esset scindenda tota cauitas cutis, nisi adesset prohibens, quia hoc est perpetuæ veritatis, vt non modo sit opus indicante, sed etiam permittente. Quid est illud quod prohibet, est virtus quæ non potest sustinere incisionem totius cauitatis, quo fit vt si vlcus sit paruum, locus affectus non sit in causa periculosæ sectionis, hoc est locus affe-

ctus

ctus non ſit præditus exquiſito ſenſu, neruis magnis ac vaſis, tunc vlcus paruum & talis locus affectus ſunt ſigna virtutis permittentis inciſionem totius cauitatis, ſi autem contra vlcus ſit magnum, vel locus incidendus ſit affectus neruis vel magnis vaſis, eſt in cauſa periculoſæ ſectionis, & ob id vlcus magnum & locus propoſitus ſunt ſigna virtutis prohibentis, non ſunt prohibentia, ſed ſunt ſigna virtutis prohibentis; præterea Galenus ad eandem veritatem reſpiciens 5. M. 3. dicit

5.M.3.

Reuulſionem moliendam in iis quę ſupra deorſum, in iis quæ infra ſurſum, quia ſcilicet reſpicit ad ſubſiſtentiam, vt ſequitur eſſentiam quæ eſſentia eſt motus impetus ſecundum partem vel ſupernam vel infernam, vel dextram vel ſiniſtram, vel internam vel externam, quomodocunq;, vnde etiam addebat 13. M. 2. quæ vena ſit ſecanda ex parte laborante indicatur. Intelligatis partem laborantem non indicare vbi agendum, ſed eſſe ſignum ſubſiſtentiæ ſanguinis, vt verbi gratia ſi iecur afficiatur baſilica ſecanda, quia ita indicat ſubſiſtentia, cuius ſignum eſt iecur affectum, & hæc ſat eſſe deberent, quo ad materiam morbificam indicantē & Quid agendum & vſum.

DVBITATIO.

PRopter iuniores libet proponere vnicam dubitationem, quę reſpicit quando agendum

dum

dum, Inquit Galenus 5.M.3. Cum è naribus sanguinis erumpit, vbi paululum detraxeris sanguinis, mox vnam horam intermittens rursus detrahes, quare Galenus in Reuulsione venę sectionem repetit eadem die non diuersis diebus: Idem Galenus libro curatiuo per venæ sectionem capite 21. dicit, in venæ sectione, vbi institutum est euacuare, eadẽ die repetenda est venæ sectio; in Reuulsione autem diuersis diebus: quare Galenus sibimet aduersatur, & hæc dubitatio non est negligẽda, maxime refert scire quando repetenda est venæ sectio, in eadem die an diuersis diebus. 5.M.3.

Solutio autoris.

DIcendum sanguinem indicantem cum in præsentia accipi possit vt peccat vel copia vel impetu, quomodocunq; peccet, vtrunq; peccatum bifariam accipi posse, altero modo vt homo lęditur actu, reliquo vero vt potestate. Si capiatur primo modo vt homo actu læditur, siue peccatum sit in quanto vt Indicatio sit vacuãdi, minuendi, siue in motu vt indicatio sit reuellendi, expedit eadem die non diuersis venæ sectionem repetere, & hoc modo loquitur Galenus 5.M.3. ibi namque verba facit de sanguinis motu, vi cuius homo actu læditur, homo patitur immoderatum sanguinis fluxum, quare in praxi obseruetis, siue intentio sit vacuandi siue reuellendi, vt eadem die repetatur venæ sectio, ratio est, quia vbi sanguis actu lædit præsentiam habet, quæ sequitur essentiam admodum vehementem, si au- 5.M.3. Ratio.

tem alia ex parte ſanguis non actu lædat, ſed poſſit lædere, vel copia peccat vel impetu: ſi copia eadem die, ſi impetu diuerſis diebus: & propterea in Vacuatione eadem die, in Re-

Ratio. uulſione diuerſis diebus. Ratio eſt, tum quia copia magis poteſt, & præterea vt peccatum ſecundum quantitaté vires melius perferũt repetitam vacuationem eadẽ die: & ſecundũ hanc rationem locutus eſt Galen. lib. illo curatiuo per venã ſectam cap.21. Nam expreſſe proponit ſanguinis peccatum nõ vt actu lædit ſed vt poteſt lædere. Hæc de cauſa morbifica.

De Symptomate.

Dicendum igitur de Symptomate, & de more primũ declarare oportet, quomodo cõcurrat ad Quid agendũ: Secundò ad Vſum, ad rectam adminiſtrationem.

2.M.12. Quo ad quid agẽdum, Galenus 2.M.12. dicit ſymptoma primum, id eſt, per ſe, per ſuam eſſentiam non indicare, ſi ſymptoma non indicat per ſuam eſſentiam, ergo non indicat, quia quid agendum à ſola eſſentia indicatur.

12.M.1. Addebat Galenus 12.M.1. Symptoma nec indicare nec immutare, id eſt, non prohibere, ſymptoma igitur nec indicat nec prohibet. Addebat aũt loco citato Galenus ſymptoma ex accidenti aliquando mutare curationé, vt ſignificaret Galenus ſymptoma quãdoq; ex accidenti curationem immutat, hoc eſt, prohibet, etiam neceſſario indicat, quia id quod prohibet neceſſario etiã poteſt indicare: Sed

quo-

quomodo indicat ex accidenti? inquit Galenus vt habet ratioñe causæ, quare necessario colligendum, symptoma esse indicans præseruatorium, hoc enim verissimum est, nullum dari indicans præter curatorium, præseruatorium & vitale. Symptoma igitur ex accidẽti, hoc est, vt habet rationem causæ, est indicans, & ob id præseruatorium.

Cæterum cum Symptomata sint triplicia, siquidem symptoma vel actio, vel exiens, vel qualitas. Symptoma cum Galeno loco citato, quod habet rationem Indicantis est actio læsa, est excretum mutatum, nequaquã qualitas mutata, & reddens rationem Galenus inquit, qualitatem mutatam non indicare, ꝓpterea quod cum affectu vnde nascitur, vnà cessat, quæ Galeni dicta mihi satis intellectu difficilia esse videntur. Difficultas autem inde oritur, quia actio læsa est in fieri, qualitas immutata, verbi gratia, calor in Ictericia est in facto esse, si ergo actio est in fieri, & qualitas in facto esse, quomodo actio indicat, qualitas nõ indicat, quia cessat vna cum morbo, cum affectu, hoc falsum esse videtur, immo actio cessat vna cum morbo, cũ affectu, quia pendet à morbo, non qualitas.

SOLVTIO.

EGo hunc in modum soluerẽ, vos indicabitis, nil dico de excreto, quia nõ patitur difficultatem. Dicerem, inquam, actionem læsam secundum suam essentiam esse in fieri,

quia hoc nequaquam eſt negandum, at actio læſa ſecundum perſeuerantiam læſionis, vi cuius patiens affligitur, cruciatur, habet vim indicandi, quia perſeuerat, perſeuerando cruciat, ad hoc autem vt indicet, neceſſarium eſt vt non ceſſet vna cum affectu, & hoc dico, vt vos cognoſcatis, nos nulla ex parte velle ſubterfugere, oportet vt non ceſſet vna cum affectu, nam ſi actio ceſſet, minuatur inſimul cũ affectu, tunc id quod indicat non eſt ſymptoma, ſed eſt affectus, vt ſi contingat vno remedio & ſymptoma & affectum leniri, mitigari, remedium nõ indicabitur à ſymptomate, ſed à morbo, vt verbi gratia, in pleuritide adeſt dolor, adeſt inflammatio, ſi vena aperiatur, per venam ſectam minuetur dolor, minuetur inflammatio, quid eſt quod indicat venæ ſectionem.

Exemplum de pleuritide.

DO exemplum in pleuritide dum ſecatur vena imminuitur dolor, & affectus, id autem quod indicat nõ eſt dolor, ſed eſt ſanguis, ad cuius imminutionẽ imminuitur etiam dolor, & ideo dolor non indicat, quia imminuitur, mitigatur vna cum affectu.

Actio ſine affectu quomodo indicat.

Quando Dolor ſine affectu.

DOlor alia ex parte cum Galeno loco citato habet rationem indicantis, quia nõ imminuitur vna cum morbo, ſed potius intenditur ad imminutionem affectus. Do exemplum, verbi gratia, in putrida dyſenteria cum

cum dolore, si nos vtamur succo tragi, si verbi gratia, vtemur lacte, imminuetur dolor, sed dysenteria magis putrida reddetur, magis fiet putrida, si verbi gratia, vtamur mumia, aqua salita, imminuetur putredo, sed intendet dolor: ecce igitur quemadmodũ datur dolor, quẽadmodum datur symptoma, ꝙ ita perseuerat in læsione, vt læsionem habet perseuerantem, permanentẽ, & non cesset, non minuat insimul cũ affectu, imo potius intendatur, ita intelligatis Gale. ratione doloris.

Nam quo ad fluxum quo ad excremẽtum fluxus immoderatus perseuerat in lęsione, & ideo potest habere rationem Indicantis.

Præterea non cessat, non imminuitur vna cũ imminutione affectus, vt cõtrariũ indicet, quemadmodũ dictũ est de dolore, verbi gratia, sit fluxus immoderatus, materiæ prauæ, fluxus indicat astringens, materia vacuans.

De tertio symptomate quomodo non indicet.

HOc non potest statui de qualitate, de tertio symptomate, nã qualitas licet respectu sui essentiam habet per manentiam fit in facto esse, vt vocetur à Galeno affectus, veruntamen caret aliis conditionib. propterea ꝙ sui perseuerantia nec virtutem lædit, nec morbum auget, quemadmodũ reliqua duo symptomata. Præterea non potest indicare remediũ quod morbũ intendat quemadmodũ actio læsa, quemadmodum excremẽtum, nam præsidiorum materiæ quæ sanant mor-

bum, ſanant etiam qualitatem, & ob id Galenus dicit qualitaté mutatã cum affectu, vnde naſcitur vnà ceſſare, quia ſcilicet remedium quod ſanat affectum, ſanat etiam qualitatem in Ictericia, ſi aliquid ſuperſit poſt remotam, verbi gratia, veſicæ felleæ obſtructionem, id quod remanet non ad artem curatricem, ſed ad Decorationem pertinet. Conſtitutum igitur ſit in ratione cauſæ indicare, vt eſt vel actio vel excrementum. In ſequenti quomodo ſymptoma concurrat ſecũdum eſſentiam genericam & ſpecificam dicemus: & de virtute etiam loquar.

LECTIO VICESIMA-OCTAVA.

DICTVM fuit ſymptoma vt habet rationem cauſæ, vel augentis morbũ, vel lædentis vires eſſe indicans præſeruatorium. Hoc autem ſymptoma eſſe & actionem læſam, & exiens mutatum, vnde in præſentia admoneantur iuniores, Galenũ dixiſſe
12.M 1. 12. Met. 1. ſymptoma ex accidenti curationem mutare, eſſe tamen per ſe indicans. Vnde indicans ex accidenti poteſt capi dupliciter, Recte intelligatis hanc diſtinctionem, quia eſt fundamentum methodi.

Indicans ex accidenti dupliciter accipitur.

INdicans ergo ex accidẽti dupliciter poteſt capi, primo modo, vt finem per accidẽs reſpicit,

ſpicit, vt verbi gratia, virtus per ſe eſt indicãs vitale, quia per ſe reſpicit vitam. Virtus autē dicitur indicans ex accidenti, vt verbi gratia, in venæ ſectione vt reſpicit finem ex accidē-ti, nam ex accidenti reſpicit vacuationem ſan guinis, quem finem per ſe reſpicit ſanguinis peccatum, vt virtus hoc loco accepta, vt indicans ex accidenti non ſit per ſe indicans, ſed vocatur potius permittens. Secundo modo accipitur indicans ex accidenti non ratione finis, quia non eſſet per ſe Indicans, ſed quia per naturam accidentalē Indicat, id eſt, per naturam, quæ ſibi accidit, indicat vt ſymptoma, quod non vt ſymptoma, ſed vt cauſa per eſſentiam cauſæ, quæ ſibi accidit indicare poteſt, & hoc modo hoc in loco accipitur, & ob id ſymptoma per ſe eſt indicans, quia reſpicit per ſe finem quem reſpicit cauſa, at hunc finem non reſpicit vt ſymptoma, ſed vt inquit Galenus, vt habet rationem cauſæ, vt ſymptoma ita acceptum ſit per ſe indicans, & indicans præſeruatorium, & indicans genericum, & indicans ſpecificum, vt verbi gratia, ſymptoma in genere, vt habet rationem cauſæ indicat ſui remotionem quid agendum genericum, dolor indicat mitigatorium præſidium, fluxus immoderatus aſtringens, & ſic de reliquis.

Nota optime dicta.

DE VSV.

QVo ſpectat ad vſum, quantum indicatur ab actione ſymptomatis, vt dictum

est de morbo & causa, modus à passione & non est, & non est vt repetamus.

QVANDO.

QVando agendum indicatur à præsentia vt sequitur essentiam vehementiorem vt symptoma, hoc intelligatis, quandoque habet ratioñe causæ principalis quãdoq; causę sine qua non, & quãdoque vrgentis, Vnde
12.M.1. Galenus 12.M.1. comparat symptoma & cum virtute & cum affectu præter naturam, vt patet quodnam magis potest, & cõparans cum virtute si collabãtur vires, non tamen vehemẽter sint resolutæ, ad symptoma tm̃ respiciendũ, ecce magis potest symptoma quam virtus debilis non vehementer tamen dissipata. si vero dicit Galenus vehemẽter resoluãtur vires, oportet & symptomati prospicere, occurrere, & vires firmare, maxime igit̃ potest symptoma vt licet vires sint admodum resolutæ, sit tamen necessariũ occurrere symptomati, vt verbi gratia si dolor vrgeat, & vires sint debiles resolutæ, oportet occurrere
Nota. & dolori & viribus, nam si solis viribus occurramus, dolor vt vrget poterit esse hinc causa mortis. Conferens Galenus symptoma cum affectu dicit, si vtrunque vrgeat quãdoq; magis potest symptoma, quandoq; magis affectus, & ita magis potest quandoque affectus, vt spreto symptomate dolorificis sit occurrendũ, quod autẽ magis possit, hoc est quod magis potest an symptoma an affectus, nobis

nobis significat virtus, vt si virtus sit robusta, firma, magis possit affectus, sit occurrendum affectui, si autem contra vires sint debiles, inprimis dolor mitigandus & vires firmandæ, antequam perspiciamus ad affectũ. Quantum attinet ad Vbi agendum, idem est dicendum quod dictum est de reliquis, verbi gratia, si dolor est in manu, mitigatoria sunt applicanda manui. Et hæc de indicante præseruatorio.

DE VIRTVTE.

QVantum attinet ad virtutem inprimis vt consueuimus explicabimus quomodo concurrat ad indicandum quid agendum, secundo ad vsum.

Quo ad primum virtutem habere rationem indicantis euidenter dicit Galenus 9. Method. sexto. Nam habet Indicationem sumi à laborantibus viribus. Ecce Indicatio sumitur à virtute, dicit etiam 2. M.3. vt ab affectu præter naturam ad materias præsidiorum deducimur, ita & singulis generibus indicãtium veluti dicit Galenus à virtute, quare virtus est vnum ex primis generibus Indicantiũ. Sed Galenus 9.M.13. satis diligens ratione virtutis indicantis vocabat virtutem indicans vitale non curatorium, non præseruatorium, sed vitale, quod sit verum dicit, Indicatio à virtute è numero est Indicationum, vt ita dixerim vitalium, siue quæ ad vitæ custodiam pertinet, virtus indicationem

9.M.6.

2.M.3.

9.M.13.

tionem habet, quæ pertinet ad vitæ custodiam, Nam dicit Galenus neq; vt valeamus neq; vt à morbo liberemus, à virtute quicquam primum desumimus, sed vt viuamus, his verbis & diuinis significans Galenus virtutem primum id est per se respicere vitam, quia ex accidenti respicit & morbum & causam, vt cum ex accidēti respiciat morbū, respiciat causā, possit esse indicans vel curatorium vel præseruatorium & cum per se re-
9.M.13. spiciat vitam est indicans vitale, ob id Galenus nono Metho. 13. dicit virtutem primum indicare sui custodiam, ex accidēti vero relationem habere ad effectū, vt significaret virtutem propria ratione indicare, vt per acci-
2.M.9. dens alios fines respicit permittere, Vnde etiam dicit idem Galenus libr. secundo Meth. nono, virtutem perpendendam semper esse propter vitam, aliquando ex acciden-
10.M.2. ti ad morborum sanationem, 10. Method.2. dicit quod à viribus petitur in febribus ephemeris exiguum est, in longioribus febribus maioris momenti, vt euidentissime patet virtutem esse indicans, & per se vitale indicans, cum virtus sit indicās vitale, necessarium vt quid agendum, per suam essentiā & genericam & subalternam & specificā, quemadmodum etiam reliqua indicātia quo ad essentiam genericam, virtus accipitur vt quid secundū naturā in quod reliqua omnia secūdum naturam reseruātur, vt sola virtus sit indicās vitale, vnde satis pueriliter loquunt qui

& ae-

& aerē & ætatē & consuetudinem inter indicantia vitalia recensent, dicit aūt Gal. 2. M. 3. virtutem indicare sui custodiam, vt enim duo sint scopi dicit Galenus, id est essentia indicantis & indicatum: primus scopus est indicans, secundus est indicatum, id est custodia, nam indicatū procedit ex indicante, vt vterq; scopus & primus & secūdus sit generic⁹, Cæterū secundus scopus i.e. custodia ait Gale. similiū exhibitionē indicat, ꝙ dictū si in superficicie intelligatur, reddit Galenum plus quā puerū, quia custodia est indicatū, indicatū nō potest indicare i. e. indicās, quomodo igitur custodia quę est secundus scopus, quę est indicatū, habet rationem indicādi, potest cum Galeno similiū exhibitionē indicare. Quare ita intelligatis Galenum, vt essentia virtutis indicet custodiam quæ custodia indicat id est significat præsidium simile, vt in morbis sublatio significat contrarium, vt generica indicatio à morbo desumpta sit contrarietas id est contrarium remedium & à virture sit custodia id est iuuans simile, id est quod simile esse debet, sed quid est hoc simile siue subalternū siue etiam specificam 9. M. 13. cum indicatio à virtute accepta sit vitæ custodia, vt vita sit vel facultatum numerus seu facultatum essentia, vel facultatum actio.

3. M. 3.

3. M. 13.

Vt virtus sit potentia animæ vitam custodiens, atq; cum Galeno 9. M. 10. cum tres sint facultates, seruare facultates inquit Ga. est vitā seruare, verum cū facultates nō operentur nisi

9. M. 10.

nisi per obiecta & organa, ob id Galenus à
2.M.1. quo nunquã recedendum 2. M.1. dicit virtutis essentiã cõpleri ex substantia spirituali solida & carnosa, neq; turbet iunior licet dicat
12.M.1. Gal.12.M.1. cõpleri virtutis essentiã ex substãtia spirituosa, solida, & prætermittat carnosã,
Dubitatio. Nam dicãt alij quicquid velint loquitur Gal. de syncope, quæ non fit ratione carnis, id est
Solutio. loquitur de virtute ratione syncopis, quæ nõ fit ratione carnis, vt virt⁹ minoré locũ obtineat in carne, prętantioré in spiritib. præstãtissimũ in solidis. Hoc colligatis, vitalem Indicationem capi à cõtinente, & impetéte, non aũt à contento, & ratio euidétissima est, quia cõtentũ quia humor etiam secundũ naturam ad actionem nõ concurrit, nec est organum sed esséria vel effectus, seu opus, vel obiectũ, propterea contentum nõ potest esse indicãs vitale, sed continẽs, quia cõcurrit ad actionẽ, vt quod & spiritus, quia concurrit, vt cum quo, admoneantur iuniores, quo ad continens præter propriam substantiam obtinere calidum innatum, quod aliud est à spiritu, aliud est à temperie quod calidũ innatũ sursum & deorsum mouetur, & hoc pro nũc supponatis, quia aliter fortasse loquemur de partibus continentibus, vt virtutis custodia sit custodia spirituum, solidorum carnis, id est seminalium partium & calidi innati, in quibus quatuor sunt seruanda, hoc est substantia, quantitas, qualitas & motus, & omnia cum Galeno suo loco probabimus, quæ quatuor ita

Nota Campibegus agit cõtra hoc dictum & falso quia nec autoritatibus, nec argumentis concludit nec humor ex Ga. potest esse instrumentum actionis.

Optim dicta.

ita se habent, vt in aliquibus omnia habeant locum, vt verbi gratia in spiritibus, quia in spiritibus, oportet seruare substantiam, quãtitatem, qualitatẽ & motum, in carne & solidis, oportet seruare omnia præter motum.

LECTIO VICESIMANONA.

VT possimus consequi quid agendum, dictum fuit virtutis essentiam esse vel substantiam, vel quantitatem, vel qualitatem, vel motũ, siue hæc perpendantur in spiritibus, siue in carne, siue in solidis particulis, siue etiam in calido innato, hæc autem inuicem ita se habent, vt omnia indicent custodiam, omnia indicent præsidium simile non auferens, & qa hæc doctrina aliquo modo noua esse videtur, expedit vt hanc doctrinam Galeni autoritatibus confirmemus.

DE SVBSTANTIA.

QVo ad substantiam, siue sit substantia spirituum siue carnis, siue partium seminalium, siue etiam calidi innati, substãtia in genere indicat iuuãs substantificũ, quod medici cum Galeno recte vocant alimentũ, ad differentiam remedij, vnde Galenus 9. M. 13. dicit, 9.M.13.
seruari virtutẽ si substantia nõ imminuat̃, ecce custodia limitatur & est custodia substantiæ, vt propterea custodia substantiæ, iuuans substantificum, seu alimentum à substantia indicetur, dicit Galenus 2. M. 14. ratione fe 2.M.14.
bris

bris nutriendum non esse vt sola febris nutrimentũ indicet, & reddit Galenus rationem, vt quod innatum est substãtia reparetur, ecce nutrimentum, alimentum indicatur à substãtia virtutis, vnde quia Galenus primo de ratione victus 44. asserit à virtute solam indicari alimoniam, intelligatis solam alimoniam indicari à virtute, non omnibus modis accepta, sed secundum essentiam quæ est substantia virtutis: & adhuc hoc alimentum hoc indicatum satis genericum est, magis determinatum & specificum proponitur à Galeno secundo Mehod. 3. vbi cum voluerit virtutis substantiam indicare alimentum indicare iuuans substantificũ, vt virtutis substãtia varia est, ita varium alimentum indicat, vt cum eodẽ Galeno loco citato virtutis substantia sit vel tenuis vel crassa, vel medio modo se habens, vt verbi gratia cũ eodem Gale. loco citato cũ spirit⁹ substãtia tenuissima sit, solidorum crassa, carnosi generis media inter tenuem & crassam, sequitur vt spiritus substantia indicet alimentum tenuissimum: solidorum substantia alimentum crassius, carnis substantia alimentum medium inter tenue & crassum, & sane hæc doctrina materia esse videtur & est. Notetur tamen dari in ijs substãtijs latitudinẽ, vt verbi gratia in puerili ætate, solidorũ substantia quę crassa est, est minus crassa quã in alijs ætatibus, dat̃ itaq; latitũdo, sed nõ propterea ætas est indicãs alimentũ, sed sola virtutis substãtia, sed ætas per me-

De ratione victus 44.

diam

diam temperaturam est signum substantiæ solidæ magis vel minus crassa, vt verbi gratia in pueritia temperatura calida & humida, vt sit signũ substantiæ solidæ minus crassæ mollioris, Apparet igitur quemadmodũ ex Galeni sententia à virtute vt eius essentia est substantia indicatur solum alimentum & determinatum, prout est determinata etiam substantia.

De Qvantitate Virtvtis.

QVo ad quantũ quin imo ad quãtitatẽ vna cum qualitate, quæ sunt duæ essẽtiæ virtutis Gal. 2.M.3. dicit in substãtia virtutis perpẽdenda esse quãtitatẽ & qualitatem, ecce in virtute cõsideramus & qualitatẽ & quãtitatẽ & eo loco addebat Galenus similiũ indicationẽ h.est. custodiam capi, indicari ex quantitate substantiæ partium scilicet viuentium, & spirituũ, vt admodũ diligens fuerit Galenus, per quãtitatẽ aũt intelligit quãtitatẽ continuam, sicubi cum Gal. 2. M.1. numerus partium semper maneat id est duo oculi, quinq; digiti &c. at quãtitas continua i. e. magnitudo solidorum h.e. partiũ seminaliũ, in ijs corporib. quę augẽtur crescunt, non est eadẽ, sed auget᷑ seminaliũ partiũ magnitudo in incremento, addit aũt Gal. carnis aut substãtia aut spiritus nõ materia in corporib. quæ augent᷑, sed etiã in absolutis mutant᷑, modo augetur, modo minuitur quantitas, qualitas, hinc sequitur, si solida sint maiora, vt cognoscatis quomodo quid agendum indicetur à quantitate, indi-

2.M.3.

2.M.1.

cant

cant alimentum maioris nutrimenti, magis nutriens, cuius materia eſt verbi gratia caro corporis, ſi ſolida ſint minora, indicant alimentum minus nutriens, cuius materia eſt caro pulli, vnde loco citato ſubdit Gale. ſimiliũ menſurã ex conſeruandæ ſubſtãtię quãtitate inueniri, indicari, Ecce ſimilium menſura hoc eſt quantitas determinata, hoc eſt quid agendum ſpecificum indicatur à quantitate à magnitudine ſubſtantiæ cõſeruandæ.

DVBITATIO PRIMA.

Aphor. 14. SEd propter iuniores dubitare licet ex Galeni prima Aphoriſmorum 14. vbi voluit cum Hipp. pueros egere plurimo alimento, tamen pueri ſunt minores adultis.

EXPLICATIO ET Solutio.

SCio clariſſimos Theoricos hanc ambiguitatem deſtruxiſſe, ſed memoriæ veſtrę gratia, dicerẽ ego à magnitudine indicari mẽſurã alimẽti dũmodo ſeruet paritas, quare oportet cõplere, cõparare adultum cũ adulto, virum cum viro, puerum cũ puero, non puerum cum viro, ſcio niſi comparemus vel puerum cum puero, vel adultum cum adulto, nõ ſeruabitur paritas, nam puer eget alimẽto, & vt cõſeruetur & vt creſcat, vir autem adultus eget alimento, non vt augeatur, quia non amplius augetur, ſed vt conſeruetur; quare ſi duo ſint adulti alter maior, alter minor, rationi conſentaneum eſt, opus eſſe copioſiori alimento

mẽto cauſa maioris. Notetur aũt calidum innatum, quia Hippocrates loco citato dicit, qui creſcunt, plurimum habent calidi innati, ergo plurimo egent alimento. Notent iuniores calidum innatum eſſe ſignum diſſolutionis ſubſtantiæ à qua indicatur alimentum magis vel minus nutriens, id eſt, vt magis vel minus diſſoluitur, diſſipatur, vt virtus ſiue ſit debilis ſiue ſit robuſta indicet per præſentem ſubſtantiam, per præſentem quantitatem, vt prout imminuitur, inueniatur indicet alimentum reficiens, & indicet ſubſtantiam deperditam, & indicet magis vel minus deficiens, & hoc eſt quid agendũ ſpecificum ſed æquale in virtute robuſta, inæquale in virtute debili, quia oportet debilem virtutem robuſtam reddere.

DE QVALITATE.

QVo verò attinet ad qualitatem, quæ & ipſa eſt eſſentia virtutis, & proinde indicat, non eſt ſignum dicit Galenus 2. M. 13. ſimilium indicationem, loquitur de cuſtodia non de contrarietate, dicit igitur ſimilium indicationem capi à temperamento laborantis partis, & omnium partium, & earum quæ ſunt principales, & præterea à qualitate ſubſtantiæ ſpiritus, Ecce igitur quemadmodum capit indicationem à qualitate partiũ à qualitate ſpirituum, & vt ſciatis rectè aſſequi Galenum, dico propter iuniores, aduertatis, dum Galenus proponit ſimilium indicatio- *2. M. 13.*

nem indicari à cõtinentibus proposuit temperamentum, dum autem inquit indicari à spiritibus non à solidis, non proponit temperamentum, sed qualitatem, & ratio fuit, quoniam vt facile etiam cognoscũt qui græcas literas callent, temperamentum est constitutio partium, partium viuentium, vt cum spiritus non viuant, spiritus non operentur, propterea merito solidorum proposuit temperamentum hoc est constitutionem, gratia autem spirituum, qualitatem, Prætereà dicit
9.M.13. Galenus 9. M.13. seruari virtutem sine alte-
2.M.1. ratione. Prætereà lib.2. Method.cap.1. dicit in substantia virtutis perpendendã esse tum quantitatem tum qualitatem, sed admoneantur iuniores à qualitate indicari simile, quia est qualitas essentia virtutis, est indicans vitale, quare indicat simile, quod simile non est alimentum, sed remedium, vt quando dicit Galenus passim alimentum solum indicari à virtute, intelligit à virtute, vt cuius essentia est substantia vt alimentum etiam determinatum indicari possit, à quãtitate substantiæ virtutis, vt medicamentum, vt remedium indicatur quidem à virtute, sed vt eius essen-
2.M.5. tia est qualitas, & ideo dicit Galenus 2.M.5. qualitatem nutrimenti accipi hoc est indicari à morbi affectu, vna cum solidorum temperamento. Ecce præponit qualitatem nutrimenti, medicinali, vt medicamentum remedium indicetur à morbi affectu & à temperamento solidorum, vt indicatur à morbi affectu, hoc

ctu, hoc est à causa à materia morbifica, quæ si calida est indicat frigidum, hoc indicatum est præseruatorium, si respiciat conseruationem temperamenti solidorum, respicit vt conseruet, vnde est indicatum vitale, quare qualitas nutrimenti, non est vnum indicatum semper, sed potest esse duplex præseruatorium, vt indicata qualitate materiæ morbificæ vitale vt indicatur à temperamento solidorum. Hoc autem cum Galeno 8. M. vlt. debet esse simile, sed præterea Galenus lib. 2. M.3. dicit alimentum an debeat esse vel calidum vel frigidum indicari à temperie substantiæ, quare à qualitate, quare qualitas potest esse essentia virtutis, potest etiam esse virtutis essentia motus, vt verbi gratia, motus calidi innati indicat conseruans, & vt cognoscatis hanc meam non esse doctrinam, sed Galeni, videatis Galenum 2. M.15. vbi ait astringentia idonea esse: Quare astringentia sunt idonea, nam inquit Galenus roborant affectam partem, vt pars affecta excrementa non suscipiat, Ecce igitur quemadmodum astringens indicatur à parte à virtute, quia indicatum est custodia, indicatum est corroboratio partis, vnde loco citato dicit Galenus, præcipue autem roborare astringere oportet, ratione ventriculi & iecinoris, nam hæc viscera in morbis operantur. Ita intelligatis Galenum vt virtus partis indicetur per calorem naturalem, calidum innatum, quod calidum innatum indicat vniens, indi-

8.M.vlt. *2.M.3.* *2.M.15.* *Quomodo pars Indicat.*

cat aſtringens, pro ſui cuſtodia, & ideo ne diſſipetur motus vt conſeruetur motus calidi innati, indicatur roborans, vniens, aſtrin-
2.M.16. gens, & ob id 2.M.16. in lienis affectibus admiſcet aſtringentia, vt roboretur viſcus vt cuſtodatur viſcus, hoc eſt vt conſeruetur calidi innati motus, & propterea dicebat 13.M.16. partes indicare ſui robur, pars igitur eſt indicans, hoc eſt virtus per motum calidi innati, vnde 10.M.10. dicit Balnei partes frigidas vires firmare, ecce balneum eſt materia indicata à virtute, quia roboratur virtus, id eſt, vnitur calidum innatum, in ſequenti proponemus Galeni autoritates 13.M.3. & potiſſimum 8.M. vlt.

LECTIO XXX.

DVBITATIO.

13.M.12. DVbitare aliquis poſſet quoniam Galenus 13. M.12. dixit, in incipiente inflãmatione Epatis licet vti oleo aſtringente, in inflammatione oculi autem nequaquam. Diceret aliquis ſi Galenus improbat aſtringens in inflammatione oculi, ergo falſum eſt, quod heri ex mente Galeni fuit propoſitum, opus eſſe partes roborare, aſtringere, & proinde calorem vnire.

Solutio.

DIcatis Galenum hoc loco non loqui de remedio, de Indicato, de remedio aſtringente,

gente,

gente, sed de materia remedij quia proponit oleum, si Galenus in inflammatione improbaret astringens, non posset excusari, Improbat oleum astringens propterea, quod sicuti iecur potest oleum perferre, sustinere, cōtra oculus nequaquam, sed hoc cognoscere non pertinet ad Methodum medendi, sed ad doctrinam de medicamentis, in qua doctrina addiscimus oleum esse materiā quam non potest oculus sustinere, Præterea dicit Galenus 2. Meth. 14. Si puer ante 14. annum laboret synocho cum putredine sanguis non est mittendus, quem locum ita intelligatis, vt ætas puerilis sit signum virtutis prohibentis venæ sectionem, vt ætas est signum temperaturæ, vi cuius dissoluitur substantia virtutis, Quod sit verum subdit Galenus, cum pueri calidi & humidi sint, plurimum substātiæ dissoluitur, quo fit vt reliqua quæ ibi etiam proponuntur à Galeno, siue sit habitus, siue consuetudo, omnia sint signa virtutis, & nullum sit indicans, patet igitur qua ratione quid agendum & genericum & specificum indicantur à virtute, libet autem propter iuniores Galeni locum in medium adducere, quia intellectu est admodum difficilis, dicit Galenus 8. M. vlt. rarò accidere, vt in Ephemeris indicatio capiatur à natura virium à virtute ad differentiā febrium putridarum, & ethicarum, siquidem & in putridis & in Ethicis, indicatio est sumenda à virtute. Subdit deinde Galenus licet indicatio à virtute *2. M. 14.*

tum in omni morbo tum in ephemeris semper sit adhibenda, nobis tamen inquit Galenus in præsenti disputatione non est opus indicatione à virtute, quoniam inquit Galenus, virtus in Ephemeris primum non indicat, sed ex accidenti, quibus verbis significat indicatum à virtute per se propria ratione non habere locum in ephemera sed solum ex accidenti, in eodem tamen est, proponit victum medicinalem, propria ratione indicatum in ephemera à virtute propria ratione per se, non ex accidenti, propterea ibidem dicit indicationem à virtute sumptam semper in ephemeris perpendendam sicut in omni morbo, idem habet Galenus 10. Meth. 1. vbi voluit in ephemeris perpendendam esse indicationem desumptam à viribus, vnde quidam fortasse hanc difficultatem non potentes dissoluere dixerunt particulam illam, vires, virtus, desiderari in codice græco, propterea quod in ephemeris indicatio ex accidenti tantum non autem propria ratione sumitur à virtute, Vt intelligatis Galenum duo sunt supponenda. Primum virtutis essentiam esse vel substantiam vel temperiem. Secundum supponendum est virtutem accipi vel solam vt indicat vitale præsidium, vel collatam cum alio indicante, an scilicet vel magis vel minus possit, vt quo robustior est virtus eo magis despiciatur, vnde Galenus 9. M. 9. ait virtutem in Ephemeris egregiam prouidentiã non requirere, quoniam omnino va-

Dubitatio.

10. M. 1.

9. M. 9.

lida

lida eſt, ecce virtus valida deſpicitur, contra ſtatuendum eſt de virtute debili, nam virtus debilis magis officit vitæ. Oppoſitum eſt ſtatuendum de rebus prȩter naturam, vt quo res præter naturam ſunt robuſtiores eo maiorem prouidentiam poſtulant, quoniam magis nocent vitæ.

SOLVTIO.

QVibus duobus ſuppoſitis ſi capiatur in primis, & nunc cognoſcetis impoſſibile eſſe intelligere Galenum ſine hac Methodo, ſi igitur capiatur virtus vt eius eſſentia eſt temperatura, locum habet in ephemeris ſiue virtus ſola perpendatur, ſiue etiam conferatur cum alijs indicantibus, & ſecundum hanc rationem Galenus 8. M. vlt. locutus eſt de victu Medicinali, de indicato alterante, non modo curatorio, vt indicatur à febre, verum etiam vitali vt indicatur à temperatura, non à febre vt temperatura eſt eſſentia virtutis.

Nota.

SI vero alia ex parte capiatur virtus vt eius eſſentia eſt ſubſtãtia, ſecundum quam eſſentiam nõ indicat victum medicinalem, non indicat alterans, ſed iuuans ſubſtantificum, id eſt, alimentum primum, ſi ſola virtus perpendatur hoc eſt non comparetur cum alijs indicantibus locum habet cum alijs morbis, id eſt, in omni morbo, quare etiam in ephemera, & hoc eſt, quod ſignificat Galen. loco citato, quando dicit virtutem perpendendã eſſe

in omni morbo, & ſemper in ephemera; Si autem virtutis ſubſtantia ſecundo modo accipiatur, hoc eſt vt comparatur cum aliis indicantibus, indicatio à virtute rarò habet locum in ephemera, non ſemper, quod cognoſcens Galenus loco citato ait, licet indicatio ſemper capiatur à viribus, non eſt tamen opus indicatione in prẹſenti diſputatione: quẹ eſt hæc diſputatio? Diſputatio quam ibi proponit Galenus lib.8.Meth.cap.vltimo. verſatur circa vehementiam plurium indicantium, vt cognoſcamus quodnam indicans ſit vehementius, cui indicanti ſit indicandum, & ideo ſi conferatur virtutis ſubſtantia in ephemeris cum reliquis indicantibus, robuſta eſt virtus, ideo deſpicitur, raro habet locum, contra in putridis, contra in Ethicis, hunc igitur ego puto eſſe exquiſitum ſenſum illorum verborum. Hactenus de Quid agendum.

8.M.vlt.

DE VSV, QVANTVM agendum.

QVo ad vſum, quantum agendum capitur ab actione, non ab actione læſa, ſed ab actione virtutis, quia nunc eſt ſermo de virtute. Verbi gratia ſi virtutis actio eſt maior, exhibemus carnem Caponis in maiori copia, nam virtus cuius actio eſt vehementior poteſt copioſiorem carnem vincere, vnde dicit Galenus 1. ad Glaucum nono, cibi quantitas ſit tan-

1. ad Gl.9.

ſit tanta quanta concoqui poteſt, propterea primo ad Glaucum tertio dicit loquens de *1.ad Glau.* vino, menſuram capi ex virtute, & licet ibi pro *3.* ponat ætatem, conſuetudinem & alia, hæc tamen proponit, non vt Indicantia ſed vt ſigna Indicantis, hoc eſt vt ſigna actionis virtutis.

MODVS.

QVo ſpectat ad Modum indicatur à paſſione virtutis, ſi difficulter patiatur virtus, licet vti cibo in forma ſolida, ſi contra in forma liquida, iuxta illud: facilius eſſe impleri potu quam cibo.

QVANDO.

QVo autem ad quando agendum indicatur a præſentia vehementiori virtutis ſicuti diximus de morbo & cauſa, vnde Galenus 2.M.5. dicit tempus nutriendi in febribus *2.M.5.* vnam acceſſionem habentibus, eſſe illud quo facilius virtus morbum tolerat, eſt autem dicit Galenus quo prius in ſanitate vti ſunt aſſueti, hæc verba ſunt ita intelligenda, ſupponere oportet virtutem ſemper eſſe præſentem, & morbificam, prohibentem nutrimentum ſemper eſſe præſentem, cum igitur ſemper ſit præſentia virtutis indicantis, & ſemper ſit præſentia materiæ morbificæ prohibentis, propterea quod proponitur febris continẽs, quæ vnicam habet acceſſionem, hinc ſequi-

tur esse exhibendum cibum, quando vtroq; præsente, magis possit virtus ad indicandum, quam materia ad prohibendum. Quodnam est hoc tempus, est tempus quo virtus facilius sustinet morbum, vt verbi gratia in tempore æstatis hora frigidiori diei, Præterea & hora consuetudinis cibi, vt huiusmodi consuetudo sit signum, quod nobis manifestat eo tempore, ea hora virtutis potentiam magis posse, quam possit potentia materiæ morbificæ.

VBI.

TAndem quo ad vbi agendum desumitur à subsistentia virtutis, virtus autem licet vbique subsistentiam habet, nihilominus vt relationem habet ad cibum ac nutrimẽtum, subsistentiam habet in ventriculo, & propterea alimenti materia per os exhibetur, Sed vt iuniores ex toto quiescant, libet explicare, licet multa ac ferme innumera dicit Galenus.

DE PARTE.

DE parte, nihilominus fieri nequaquam posse, vt plura sint Indicantia, quam tria à nobis ꝓposita, dicit igitur Gal. in arte Medicinali cap. 94. Inuentionem præsidiorum ad sanitatem spectantium, partim sumi ab affectu, plurimum autem à parte, quibus verbis significare videtur indicationem magis esse

Arte Medicin. 94.

desu-

desumendam à parte quam ab affectu, quod tamen substantia est, quia Indicatio, quæ spectat ad sanationem, Indicatio curatiua sumitur ab affectu, ita igitur hunc locum intelligatis, Galenum iis verbis scilicet insinuare quid agendum genericum, quod sumitur quod indicatur ab essentia generica, quæ essentia generica potest cognosci, citra opem partis, quid agendum autem specificum & vsum seu rectam administrationem dicendum indicari, ab eo indicato, siue sit essentia specifica siue id quod consequitur essentiam, indicari inquam ab eo quod cognoscitur beneficio partis affectæ, quòd vt pars sit signum & essentiæ specificæ & illius quod consequitur essentiam, quare recte dicit Galenus inuentionē præsidiorū partim, id est, minori ex parte sumi ab affectu, sumi ab essentia generica, plurimū aūt beneficio partis, quia beneficio partis venamur quid agendū specificum, beneficio partis consequimur rectam administrationem, non vt pars est indicans sed vt signum. Galenus 13. M. 19. dicit si quis indicationem sumptam à parte adimat, tollat, Medicinam sex diebus addiscet, & recte ita est locutus, propterea quod recte cognoscere quid in parte est cognoscendum, est admodum arduum & difficile. Vnde iuniores duo intelligere debent, alterum quid accipere oportet per partem, Secundum quomodo pars, qua ratione pars huic Methodo medendi conferat. *13. M. 19.*

Quid

Quid intelligatur per partem.

QVo ad primum, oportet intelligere per partem, partem viuentem in corpore ægrotante, siue ægritudo sit secundum totum siue sit secundum partem, pars autem hunc in modum accepta est vel similaris vel dissimilaris, vt necessarium sit simul quæ communia sunt partibus similarib. & dissimilaribus, est ita, namque nos cognoscemus & communia & propria. Communia quidem sunt vt pars & similaris & dissimilaris conueniunt vt viuunt & penes vitam, & penes vitæ subiectum, Nam pars & similaris & dissimilaris & viuit & animæ est subiectum, vt pars viuit, prædita est actione, prędita est vsu, patitur etiam & proinde pars sentit, & ob id cadauer excluditur, vt autem huiusmodi partes sunt animæ subiectum, sunt substantia vt communia, causa vitę sint actio partium vsus partium sensus, quid autem hæc sint non expectetis in præsentia, fortasse alio anno explicabimus.

Causa subiecti constituere oportet raritatem, densitatem partium & ideo Galenus 13.
13.M.10. M.10. dicit communia similarium & dissimilarium, capi à substantia & actione per quam & vsum & sensum etiam insinuat. Vnde re-
10.M.vlt. spiciens idem Galenus 10 M.vlt. ad substantiam similarem dicit substantiam esse vel fibrosam, vel membranosam vel carnosam, respiciens autem ad substantiam dissimilarem 6.

M.4.

M.4. dicit dum ſumitur Indicatio à ſubſtantia partis, oportet ſcire omẽtum verbi gratia eſſe compoſitum inquit Galenus ex membrana tenui, ex arteria, ex venis quæ vaſa ſunt tota ex maximis, quare in ſimilaribus & diſſimilaribus perpendenda eſt ſubſtantia, quæ varia eſt pro varia actione, pro vario vſu, pro vario ſenſu, & pro raritate & denſitate. Die Lunæ proponemus, quæ ſunt propria & diſſimilariter & ſimilariter. 6.M.4.

LECTIO TRICESIMA-PRIMA.

De Proprietatibus partium.

QVæ ſint communia partibus & ſimilaribus & diſſimilaribus diximus. Quo ad propria, & in primis quo ad partes ſimilares eſt proprietas, propterea temperatura, propria autem diſſimilarium eſt proprietas & compio, vbi per proprietatem oportet intelligere proprietatem non partis ſimilaris, ſed proprietatem compis vt propterea proprietas partium ſimilarium ſit ſatis diuerſa à proprietate diſſimilarium, quemadmodum Deo fauente alias explicabimus, iuniores in præſentia hoc vnicum memoriæ mandent, proprietatem partium ſimilarium prodire ex determinata mixtione ſubſtantiarum electorum. Proprietatem autem diſſimilarium

pro-

prodire procedere ex determinata compose partium ſimilarium, Vt verbi gratia cum alia ſit compio in manu, alia in pede, hinc alia eſt proprietas manus, alia proprietas pedis, & ſic de reliquis diſſimilaribus partibus. Conſtitutum ſit ſeu propria vel peculiaria partium ſimilarium eſſe proprietatem, quæ natura quandoque vocatur & temperamentum. Propria autem diſſimilarium eſſe proprietatem compoſis & ipſam compos, quemadmodum cõmunia ſunt ſubſtantia, actio, vſus, ſenſus, raritas & denſitas. Vnde Galenus 4.M. vlt. inquit partem affectam indicare per naturam hoc eſt proprietatem ſimilarium indicare etiam per temperaturam, dicit Galenus propterea per figurã, per ſitum, inquit Galenus & hinc per compoſitionem. Præterea dicit Galenus partem indicare per ſubſtantiam, hoc eſt per naturam, ex qua diſſimilaris pars componitur. Præterea per functionem ait Galenus, per quam etiam inſinuat vſum, actio enim refertur in vſum, ſed de hoc etiam alias. Indicare etiam partem inquit Galenus per ſenſum, eo in loco raritatem & denſitatem non proponit, quia non erat neceſſarium, vt vnico in loco omnia proponerentur, & propterea per ſubſtantiam potuit inſinuare raritatem & denſitatem. Hæc de primo, quod erat cognoſcere quid per partem intelligere oportet.

4.M. vlt.

Idem de compoſit. artis Med. cap.17.

Quomo-

Quomodo pars inseruit Methodo Medendi.

QVo ad secundum & vltimum, quod erat explicare, quomodo pars & per propria & per communia Methodo medendi inseruiat famuletur, pro huius intelligentia oportet aliquas Galeni autoritates proponere, vt veritas pateat & constet indicantia esse tantum tria, hoc est Morbum, Causam morbificam, & virtutem. Primum igitur dicit Galenus 3. M.vlt. In vulneribus partem Indicare, & vt similarem & vt dissimilarem, addit Galenus partem vt similarem indicare vt prius dictum est: Dicit autem partem siccam Indicare remedium siccans, quare pars similaris habet rationem Indicantis, & cum indicet pars sicca siccum, indicat simile, quare pars sicca est indicans vitale, est autem Indicans vitale, vt id quod indicat est virtus, quia nihil potest esse indicans vitale nisi virtus partis, cuius virtutis essentia est temperatura sicca, quare non cogimur propterea Indicantia multiplicare, Si vero capiatur pars vt dissimilaris, accipitur inquit Galenus dum pars sectionem secundum totam cauitatem vel permittit vel prohibet, quid est quod permittit, quid est quod prohibet, hoc est intelligendum, quia in hac Methodo quia dantur tria tantum Indicantia, sunt autem morbus, causa & virtus, ita dantur

tur tria tantum permittentia: Tria prohibentia quę nihil aliud sunt quam morbus, causa & virtus, quare in præsentia id quod permittit, permittit sectionem secundum cauitatem totam, id etiam quod prohibet est virtus; cuius virtutis signum est materia ex qua: Vnde materia ex qua non est indicans, non permittit, non prohibet, sed signum virtutis. A causa ex qua componitur pars dissimilaris est signum virtutis, vel prohibentis vel permittentis, Verbi gratia si pars dissimilaris componatur ex neruis ex arteriis ex substantia arteriosa, neruosa, hæc substantia est signum virtutis prohibentis, Si autem pars componatur ex substantia carnosa, hæc substantia est signum virtutis permittentis sectionem secundum totam cauitatem, quare nulla est difficultas.

De sensu partis.

4. M. vlt. PRopterea Galenus quarto Methodi vltimo dicit quæ acuti sensus sunt partes citra dolorem sunt sanandæ, quæ autem contra inquit Galenus, si affectus suadet indicat valentiora, pars valentiora recipit. Hunc locum ita intelligatis vt licet Galenus consideret in parte sensum vt est vel acutus vel obtusus, non credatis tamen sensum indicare, hoc in loco in hac autoritate, nam quod indicat est affectus & affectus præter naturam, qui affectus si vt vehemens indicat validum remedium, sensus acutus est signum virtutis pro-

Quando est indicans & quando non.

prohibentis, ſenſus autem obtuſus eſt ſignũ virtutis permittentis, vnde admoneātur iuniores, licet hoc loco ſenſus acutus non indicat, ſed ſit ſignum virtutis prohibentis, attamen ſenſus acutus quandoque poteſt eſſe Indicans, & ſenſus exquiſitus vt eſt Indicans ſui ablationem, cuius remedij materia quandoque eſt opium.

Sed tunc ſenſus acutus vt indicat non cuſtodiam ſed ablationẽ eſt ſymptoma, & ſymptoma quod habet rationem cauſæ morbificæ, & ob id eſt Indicans præſeruatorium, vt nunquam cogamur vltra tria multiplicare Indicantia. Præterea dicit Galenus quarto Methodi vltimo, opus eſſe principalium partium robur ſeruare, non principalibus tuto adhiberi poſſe mitigatoria, relaxantia, quibus verbis proponit partis dignitatem, præſtantiam, quæ partis præſtantia patet per actionem & vſum, vt quo actiones & vſus ſunt præſtantiores, eo etiam pars ſit præſtantior. Oppoſitum eſt ſtatuendum de parte ignobili, vnde hoc loco iuniores colligant partis dignitatem non eſſe quid aliud, quid diuerſum à nobis propoſitum. Quia, vt intellexiſtis, per dignitatem intelligimus actionem & vſum, ſignificat autem Galenus quo pars eſt dignior magis etiam opus eſſe vt calor ſeruetur, calor ſeruatur ab aſtringentibus, vnientibus, diſſoluitur vi laxantium. Præterea hoc loco proponit Galenus virtutem Indicantem prohiben-

tem & permittentem. Declaro, proponit virtutem indicantem, vt pars dignitate donata per calidum innatum quod est virtutis essentia indicat vniens, proponitur virtus prohibens dum voluit, licet affectus præter naturam indicet relaxantia, ab his tamen esse desistendum propter virtutem, propter partis dignitatem. Virtus denique proponit permittens, dum Galenus inquit, si pars sit ignobilis non prohiberi laxantia, sed permitti. Notetur autem dum virtus sit illa quæ prohibeat, quæ permittat, hoc in loco virtutem prohibentem significari tanquam à signo, à nobilitate, à præstantia partis, vnde actio non indicat nec vsus, & ob id actio præstans vsus, non indicat, & proinde partis dignitas non indicat iuuans, sed est signum virtutis prohibentis, quemadmodum partis ignobilitas est signum virtutis permittentis.

Nota.

4.M.vlt. Præterea Galenus 4.M.vlt. proponit Indicationes, quæ sequuntur à positione, à figura partis, quare à proprietate dissimilarium, vt verbi gratia, dicit Galenus, cui vlcus est in vẽtriculo medicamenta bibenda dabis, cui autem exulcerata est gula, medicamenta nec simul, nec tota simul exhibenda, sed paulatim & assidue. Siquidem dicit Galenus, quando gula est vulnere affecta ex transitu, non ex continentia, non ex adhærentia medicamẽtorum remouetur vlcus, quemadmodum obseruamus, dicit Galenus in vlcere ventriculi, vnde ibidem etiam addit quoad vlcera

A positione. *A figura.*

gulæ

gulæ medicamentum crassius & magis lentũ à positu & figura partis indicare, hæc sunt Galeni verba, quæ nisi explicarentur, fortasse iuniores titubare possent. Ego igitur dicerem & primum quo ad vlcus ventriculi indicatum hoc loco propositum à Galeno, vnde hoc obiter dicatur, vt sciatis studere, vbi videbitis Galeni autoritates in primis considerate, de quo ibi fiat sermo, hoc est, an de Indicante, an de Indicato, si de Indicato an sit quid agendũ, an recta administratio, quia postea vos veritatem indagabitis procedentes ab Indicato ad Indicans. Galenus hoc loco quo ad vlcus ventriculi proponit indicatum, hoc est, medicamentum siccans, vt in potu exhibetur, & vt non simul totum bibatur, sed sensim. Quare his verbis videtur proponere indicatum, quod pertinet ad modum, ad rectam administrationem, & ad Vbi: Ad modum, quia proponit medicamentum quod confestim simul totum debet assumi, ecce proponit modum, proponit vbi agendum, dum proponit medicamentum in vlcere ventriculi per os exhibendum, hoc est, versari circa vbi agendum, quo ad modum indicatur à passione, vt sequitur essentia indicantis quid agendum, hoc in loco indicans est passio vlceris, cuius vlceris ea est passio, loquor de vlcere vẽtriculi, vt patiatur à medicamento non sensim, sed confestim assumpto, ecce passio est quæ indicat modum, quare cum vẽtriculus habet formam & figuram,

Nota circa autoritates Galeni.

vt medicamentum non fluat ſed hæreat, huiuſmodi figura, huiuſmodi forma non eſt indicans, ſicuti iſti credunt, paſſionis, vlceris, vt cedit medicamento confeſtim aſſumpto. Quo ad vbi agendum indicatur à ſubſiſtentia vlceris, vnde hæc ſubſiſtentia illa eſt, quæ indicat vbi agendum, quia indicat medicamentum eſſe per os exhibendum, ſubſiſtentiæ autem ſignum eſt ſitus ventriculi, quare ſitus non indicat, ſed eſt ſignum indicantis. Quo ad vlcus gulæ à Galeno propoſitum, Galenus duplex Indicatum proponit, in primis medicamentum vt nec ſemel nec totum ſimul, ſed paulatim eſt aſſumendum. Reliquum Indicatum eſt dum proponit medicamentum craſſius & magis lentum. Dico ego vtrunque peccatum pertinere ad modum agendi, & profecto non modo difficile eſt, ſed prorſus impoſſibile citra hanc methodum intelligere Galenum, vt pace ſua dixerim, Galenus ſit reprehendendus, cum ita obſcurus eſſe voluerit. Vtrumque igitur pertinet ad modum agendi, quare vtrunque indicatur à paſſione vlceris gulæ, paſſio eſt vt non cedat medicamentis, ſi illico fluant, prę-terlabantur, vt neceſſarium ſit vt hæreant, quare oportet vt paulatim aſſumatur medicamentum, ſenſim & ſenſim, vt ſit lentum, conficiatur vt ſit lentum, licet omnia indicentur à paſſione, cuius paſſionis ſignum eſt poſitio & figura gulæ, quis eſt ille tam fatuus, qui dicat à ſitu gulæ, à figura gulæ indi-

cari

cari medicamentum lentum, crassum, quare hæc positio hæc figura, sunt signum passionis indicantis, & admoneantur hoc loco iuniores, quemadmodum inconuenit, vt vnicum indicans duo indicet, quia vnum non nisi vnum indicat, ita conuenit, non est absurdum, vt duo tanquam signa concurrant ad vnum indicandum, hoc est & figura, & situs gulæ, ad vnicam indicandam passionem, videatis Galenum septimo Methodi vltimo. *7.M.vlt.*

LECTIO TRICESIMASECVNDA.

GALENVS quarto Methodi vltimo dicit internas partes indicare vt eligantur similaria, secus autem statuendum esse de partibus externis, vt verbi gratia, in vlcere, in quo egemus exsiccantibus, si vlcus fuerit in parte interna, cum Galeno loco citato pars interna indicat vt vtamur balaustio, hypocystide, quæ familiaria sunt, non autem nihili, non ære vsto, quia hæc non sunt familiaria, vt his non familiaribus cum Galeno vti licet in vlcere partium externarum, ecce igitur quemadmodum à parte sumitur indicatio, ita hoc loco Galenus est intelligendus, vt neque proponat quid agendum, neque rectam administrationem, quare hic sermo est extra Methodum. Proponit autem materias remediorum siccantium, vt remedia siccantia indicantur ab vlcere, qua- *4. M. vlt.*

re cum hic sermo pertineat ad doctrinam de Medicamentis, non autem ad Methodum medendi, hæc autoritas nos non cogit vt multiplicemus indicantia, eodem modo intelligendus est Galenus quarto Metho. sexto, vbi in vlcere gulæ cum medicamentis vlceris, id est, siccantibus, immiscet Diagagantum & Gummi, sumpta indicatione à situ & forma gulæ, hoc in loco respicit ad doctrinam medicamentorum, quare extra doctrinam methodi medendi. Præterea Galenus quarto Methodi vltimo voluit Gargarismis esse vtendum in malis faucium, quibus verbis proponit Galenus modum agendi, hoc est, medicamentum in forma Gargarismi, qui modus indicatur à passione materiæ Indicantis, cuius passionis signum est gulæ situs, quare situs non indicat modum agendi, sed est signum passionis. Præterea eodem quarto Methodi vltimo, in vlcere trageæ iubet, vt dum exhibetur medicamentum, decubitus sit supinus, nam dicit Galenus, influit paulatim medicamentum, quibus verbis proponit modum agendi, qui indicatur à passione vlceris, cuius passionis signum est situs, est forma tracheæ. Vnde hoc loco obiter admoneantur iuniores, quia extra methodum est, in destillatione materiæ à capite ad pulmones decubitum supinum esse improbandum, probatur vt homo sedeat, vel decumbat capite eleuato, nam si supinus iaceat, materia prom-

4.M.6.

4.M.vlt.

Nota.

4.M.vlt.

Nota pro destillatione.

promptius fluit à capite ad pulmones, sed hoc obiter dictum sit. Præterea Galenus 5. Met. 5. quæ indicatio communiter iam dicta 5.M.5. est, sed propterea indicat veluti actuarium, veluti dum variis instrumentis vtimur, & recte hoc notetis pro partis proprietate, vt verbi gratia, gratia intestinorum per clysteres infundimus medicamentum ad vesicam per fistulam in directum perforatam, ex quibus quis posset colligere à proprietate partium hæc instrumenta indicari, quomodo intelligendus Galenus, dicerem ego Galenum vt patet, proponere clysteres, proponere fistulas, quare Galenus non proponit quid agendum, sed nec vsum, quia clyster, quia syringa non possunt pertinere ad rectam administrationem materierum, nisi per additamentum quoddam, & propterea dicit Galenus, esse quoddam veluti additamentum, quiddam actuarium, vt refertur ad modum agendi, vt sit modi agendi veluti additamentum, & ex hoc vos cognoscetis in quanam medicinæ parte collocare licet clysteres, syringas, &c. dirigantur ad modum, sunt veluti additamentum, actuarium, ita loquitur Galenus, quare oportet vt hoc actuarium, vt refertur ad modum indicetur à passione, indicantis à passione morbi, vt indicans cedit medicamento, si tali instrumento immittatur, id est, vel clystere vel syringa, ecce hoc actuarium, hic modus indicatur à passione, cuius passionis

ſignum eſt proprietas partis à Galeno propoſita. Quæ eſt hæc proprietas? non eſt proprietas temperamenti partis ſimilaris, eſt proprietas partis inſtrumentalis, inteſtinorum, veſicæ, quæ eſt proprietas compoſitionis, quare velint nolint aliter aſſerentes, datur etiam proprietas compoſitionis, quæ prodit ex determinata compoſitione, hoc eſt, ex determinata conformatione, ſitu determinato. Prætereа fuit Galeni ſententia ſeptimo Methodi vltimo, quod ſane caput intellectu difficillimum eſt, vt citra methodi intelligentiam non ſit poſſibile intelligere Galenum, dicit Galenus, prima indicatio ſumitur à laborantis partis temperie, nam dicit Galenus, menſuram remedij præſcribit partis natura, temperatura. Secunda indicatio, ait Galenus, ſumitur à parte, vt vel eius actio eſt communis omnibus corporis partibus vel communis virtus ſubminiſtratur. Tertia indicatio, inquit Galenus, ſumitur à figura partis, quare à poſitu partis. Sed præter hæc, inquit Galenus, ſentiendi vis in parte ſpectanda, quibus verbis prima facie quis eſt qui non credat indicationem ſumi à parte, vt pars in methodo medendi videtur eſſe ſummum Indicans, cum tamen nihil prorſus indicet præter morbum, cauſam & virtutem. Notate hoc loco Galenum verſari circa curam intemperiei ventriculi cum materia, vt propterea indicetur duplex remedium, hoc eſt, ratione

7.M.vlt.

intem-

intemperiei alterans, ratione materiæ vacuans: His ergo ſuppoſitis tanquam veriſſimis, quo ad temperiem ſi pars calida laborat morbo frigido, cum Galeno loco citato liberalius & diutius calefieri poſtulat, ſunt verba Galeni, cõtra ſi pars calida calido morbo laboret, refrigerantibus eget remiſſis & breui tempore: quibus verbis Galenus proponit quid agendum & quando agendum, volo vt exacte Galenum intelligatis, quid agendum dum proponitur à parte calida morbo frigido affecta indicari magis calidũ hoc eſt quid agendum, à calida autem affecta morbo calido, indicari minus calidum. Ratio eſt quia in parte calida vt morbo frigido affecta eſt maior receſſus, & ideo indicatur remedium magis alterans, cuius intenſionis, cuius receſſus à naturali ſtatu, cuius gradus ſignum eſt temperatura partis, quare id quod indicat eſt morbus partis, temperatura autem eſt ſignum gradus morbi, proponit quando agendum, dum proponit in parte calida, ſi morbo frigido afficiatur, longiori tempore eſſe vtendum medicamento, longiori tempore igitur proponit quando agendum, quod ſumitur à præſentia morbi frigidi, qui diutius durat, perſeuerat, dum eſt maior receſſus, quam durationem quam perſeuerantiam, nobis ſignificat temperatura, vt temperatura non indicet quãdo agendum, ſed ſit ſignum præſentiæ Indicãtis quando agendum. quo vero ad partem vt eſt præ-

ſtans, dicit Galenus loco citato ſi intemperies fuerit ſine materia, pars nihil confert nihil indicat, nam pars dicit Galenus & præſtans & ignobilis alteranda eſt, vt morbus requirit, in intemperie autem cum materia ratione eius indicatur vacuãs, ſi pars ſit ignobilis dicit Galenus vacuare oportet vt affectus indicat, ſed tunc etiam ſis virtuti attentus, Si autem pars dicit Galenus ſit præſtans, perpendenda virtus, ne magna vacuatione diſſoluatur. Ego libentiſſime intelligerem, quomodo eſt intelligenda hæc authoritas, quomodo poſſit conciliari Galenus cum Auicenna.

DISCORDIA INTER AVIcennam & Galenum.

NAmque Auicenna in quarto primi expreſſe aſſerit ſiue alterare ſiue vacuare volueris, opus eſſe reſpicere ad partem, non modo ſi vacuare verum etiam ſi alterare dicit Auicenna. Galenus autem vt audiuiſtis ait ſi alterare volueris ſiue pars ſit nobilis ſiue ignobilis non perpendenda eſt, tantum alteranda quantum indicat morbus, Spero quod facile hanc concordiam intelligetis, & forte in præſentia intelligitis cum expoſitionem audiueritis, Auicenna in quarto primi, breuiter tamen dico Galenũ hoc loco proponere quantum agendum id eſt an licet vti alterante, vel vacuante in magna doſi, non

Concordia.

non proponit quid agendum ſed quãtum agendum, & hoc perſuadere licet, nam quo ad medicamentum vacuans dicit Galenus loco citato partem non ſemper vacuandã magna ſemel vacuatione, hoc eſt medicamento in ſumma doſi, vt cõfertim fiat euacuatio totius materiæ. Propterea ſi verbi gratia redũdat bilis ad libram, libra bilis tota eſt euacuanda, ſiue pars ſit nobilis ſiue ignobilis, Differentia eſt quia in parte nobili non confertim licet euacuare non licet medicamentum exhibere in ſumma doſi. Idem patet eſſe dicendum de alterante vt in manifeſtis non ſit tempus conterendum, patet igitur Galenum verſari circa quantum agendum, hoc ſuppoſito quo ad alterans, dicit Galenus à parte nullam ſumi indicationem merito alterationis, & ratio, ſi verbi gratia pars ſi nobilis ſiue ignobilis permittit alterans validum, vehemens permittit ſummam doſin. Quod non eſt dicendũ ſi verſemur circa quid agendum. & hoc notetis, namque alterãs validum indicatur à morbo vehementi, at non permittitur à parte præſtante, quod præſtans non permittit validiora alterantia, Et ob id ad hoc reſpiciens Auicenna, hoc eſt non ad quantum agendum, ad quod reſpexit Galenus, ſed ad quid agendum, dicit ſiue vacuare, ſiue alterare volueris oportet reſpicere ad virtutem, Ideo facile tollitur cõtradictio, quia Auicenna reſpicit quid agendum, Galenus ad quantum. Igitur quo ad

quan-

quantum agendum, si actio indicantis sit valida permittitur à parte, quæcunque sit pars permittit summam dosin, sermo est de medicamento alterante. Quo ad vacuans, si pars sit ignobilis dicit Galenus audacter vacuans, vt affectus vt materia indicat, vt indicat actio materiæ, quia partis ignobilitas significat virtutem permittentem, & addit Gàlenus ratione partis permittentis, attamen etiam in parte ignobili virtuti sis attentus, ita est intelligendus Galenus, vt si verbi gratia peccat libra puris, tota hæc libra euacuanda, & pars ignobilis permittit, dum verò addit virtuti sis attentus, per virtutem intelligit quæ quandoque potest prohibere. Quomodo prohibet virtus in parte ignobili? prohibet virtus in parte ignobili vtpote virtus partis ignobilis imbecilli ascititie reddita, namque virtus natiua permittit.

Nota.

Do exemplum propter iuniores, verbi gratia abscessus sit in brachio, quare est in parte ignobili. Sed oportet respicere ad virtutem, inprimis si brachium sit emaciatum, ecce est imbecillitas ascititia, Propterea oportet dum malum est in parte ignobili, & institutum est euacuare, perpendere cum Galeno virtutem, hoc est virtutem totius, quæ virtus potest prohibere, vt verbi gratia si pars affecta sit ignobilis virtus vel ratione ætatis vel ratione morbi vel ratione vigiliarum & similium, virtus inquam potest prohibere, pars autem vt præstans prohibet

per summam dosin vacuantis medicamenti, ut pars vt præstans sit signum virtutis & permittentis & prohibentis, per actionem & vsum, propterea quod virtus pars ignobilis est signum virtutis permittentis, pars præstans est signum virtutis prohibentis.

In sequenti explicabimus Galenum, quo ad Indicationes, quas sumit à figura &c.

LECTIO TRICESIMATERTIA.

QVomodo intelligēdus septimo methodi vltimo, quantum ad Indicationem quæ sumitur à partis temperatura & præstantia diximus, quantum ad indicationem quæ sumitur à natura partis, inquit Galenus ab hac indicari modum vacuationis, vt ventriculus vomitu & deiectione inaniatur id est intestina deiectione tantum, sicut & iecoris caua. Renes autem subdit & vesica, & iecoris gibba, si copiosus succus vitiosus fuerit, per deiectiones; si non copiosus, per vrinas: Cerebrum autem inquit Galenus, per palatum, aures, & nares. Pectus & pulmones per tracheam: pro quorum verborum intelligentia duo sunt explicanda. Primum quid per hæc verba intelligat Galenus. Secundum quomodo partis figura concurrat ad indicandum.

Quantum ad primū proponit quid agendum id est remedium vacuans quod Galenus vocat

vocat modum agendi vacuandi, eſt tamen quid agendum, non quomodo agendum, appellat modum vacuandi, id eſt vacuans determinatum, id eſt, vomitorium, deiectorium, diureticum, quæ ſunt remedia vacuantia, ſed determinata, quorum remediorum plures reperiuntur materiæ.

Quo vero ad ſecundum quod erat explicare quomodo figura partis conferat ad inuenienda hæc remedia, vacuantia determinata. Sciatis remedium vacuans determinatum, de quo loquitur Galenus indicari à materia morbifica, vt lædit partem determinatã cum tali figura, vt figura non ſit indicans quia impoſſibile eſt, ſed ſignum determinatæ læſionis materiæ.

DVBITATIO.

Sed notandum propter iuniores, & præſertim quia hæc Galeni verba ſunt ſatis difficilia. Notandum inquam ex Galeno loco citato, renes, veſicam, iecinoris gibbam indicare deiectorium & diureticum remedium, indicatur autem à Galeno deiectoriũ ſi ſuccus vitioſus ſit copioſus, ſi verò ſit mediocris indicatur diureticum. Satis difficile eſt intelligere quomodo his partibus læſis cauſa ſucci copioſi liceat vti deiectorio, cauſa ſucci non copioſi diuretico.

SOLVTIO.

Dicerem ego vtrunq;, id eſt deiectoriũ & diureticũ indicari à materia vt lędit partẽ determinatã, at diureticum ꝓhiberi à loci angu-

angustia, vt locus latior vtpote intestina permittāt, quia sunt ductus ampliores, pmittunt deiectorium, transitū succi vitiosi, etiā copiosi, vt materiæ copia non sit indicans, quia copiosa materia indicat minuens, non deiectorium aut diureticum, quare hoc loco materia copiosa non est indicans, sed signum ductus permittentis, & prohibentis, vt si ductus sit angustus, copia significet hunc ductū prohibere transitū copiosę materię: Si vero ductus sit amplior est signū materiæ copiosæ ductus permittentis, ex anatome aūt habetis qui ductus ampli sint & qui angusti, sed qui prohibeant, q permittant habetis à copia materię.

DVBITATIO.

SEd hoc loco propter iuniores dubitare liceat vt Methodum assequantur. Dubitatio est, si diureticū & deiectorium indicatur à materia vt lædit partē determinatam, ergo duo remedia duo indicata ab vno indicabuntur, quod est contra fundamenta Methodi, fateor hanc dubitationem esse arduam.

SOLVTIO.

EGo tamen dicerem remedium diureticum indicari à materia vt lædit corpus secundum partes vltra sima iecoris, cum autem prohibetur, prohibetur à viarum angustia, quam angustiam significat copiosa materia.

Deiectorium autem indicatur à materia, vt quiescit, quare indicat cōmouēs qa peccatum est in quiete, indicat autem commouens

non

non impellens, ſed attrahens, cuius materia in ſucco verbi gratia bilioſo eſt Rhabarbarũ. Rhabarbarum eſt materia auxilij indicati à materia quieſcente, vltra ſima iecoris, vt quãuis ſit copioſa, non prohibeatur tamen deiectorium, quia ductus ſunt latiores. Galenus

7.M.vlt. præterea 7.M.vlt. capiens indicationes à ſitu

A Situ. partis determinatæ, à ſitu partis capi indicationem, tum ad ſolidorum tẽperamentum, tum ad ſuccorum vitium.

Declaro, & primo quantum ad ſolidorum temperamentum, & proinde quantum ad remedium alterãs, dicebat Galenus quæ partes in ſuperficie laborant intemperie egent medicamentis quæ intemperies indicat. Si autem pus fuerit nõ in ſuperficie propter interuallum, valentiora quam indicet temperies adminiſtranda, ita intelligatis Galenum, vt hoc loco nec vſum nec quid agẽdum proponat, nam ſi verbi gratia in parte profunda fuerit morbus frigidus vt duo, indicat calidũ vt duo, nã ſi vltra calefaciamus tolletur morbus frigidus, ſed introducetur morbus calidus, quare hæc Galeni dicta pertinent ad doctrinam de medicamentis, ſunt verba extra Methodum medendi, pertinent igitur ad doctrinam de medicamẽtis, ope cuius doctrinæ medicus ſcit eligere materiam, quæ vltra ſecundum gradum calefacit, ratione ſcilicet interualli, quia ſcilicet cognoſcet ratione interualli, materiam medicinalem calidam in ſecundo non per ſe morbum ſuperare.

Quo

Quo vero attinet ad vacuans inquit Galenus in euacuatione ſitus indiçat, dum docet ſocietatem huius partis cum aliis partibus, hac ratione inquit Galenus ſitus indicat. Namque vt cauo iecoris ſubiicitur ventriculus & ieiunum inteſtinum & ieiuno tenue, & huic ſubiiciuntur craſſa inteſtina, ita inquit Gal. oportet iecur per vomitum & aluum purgare, quamuis inquit Gal. euacuatio ſit per aluum commodior, nam inteſtina melius perferunt excrementa, at quomodo intelligendus Gal. quomodo ſitus indicat vomitoriũ, & deiectorium? quomodo vnum duo indicat, certe difficillimum hoc eſt, Galenus his verbis verſatur in Methodo medendi, proponit quid agendum in virtute Indicantis & permittentis, in virtute Indicantis, dum proponit deiectorium & vomitorium, quæ indicantur à materia morbifica, vt quæ lædit iecur nõ ſimpliciter, ſed iecur vt habet talem poſitionem, vt iecinoris cauo ſubiicitur ventriculus, vt lædit partem determinatam per talem ſitum, vt ſitus ſit ſignum determinatæ læſionis materiæ vt vomitorium indicatum a materia, vt lædit iecur non ſimpliciter, ſed iecur vt habet talem poſitionem, vt iecoris cauo ſubiicitur ventriculus.

Deiectorium autem quod eſt aliud indicatum à vomitorio, Indicatur à materia morbifica, vt lædit iecur talem habet poſitionem, vt ſocietatem habet cum inteſtinis non cum ventriculo, quare ſunt duo indicantia, & me-

rito duo indicata, vomitorium & deiectorium, quæ duo indicata, tanquam à ſigno ſignificantur à ſitu, à proprietate iecoris.

Quo verò ad permittentia, hæc proponit Galenus, dum inquit commodius fieri euacuationem per aluum, quia virtus inteſtinorum facilius permittit vitioſorum excrementorũ tranſitum quàm virtus ventriculi. Tandem Gal. 9. M. vlt. loquens de ſenſu, dicit non eſſe perpendendam indicationem, quæ capitur à ſenſu, vt pars obtuſa ſenſus medicamentũ etiam mordens admittat. Si aũt fuerit acuti ſenſus vires præ nimio dolore diſſipantur, Facile eſt intelligere Gal. voluiſſe ſignificare ſenſum hebetem eſſe ſignum virtutis permittentis etiam vehemens remedium, ſummam etiam doſin, contra inſinuauit, ſenſum acutum eſſe ſignum virtutis prohibentis & validius medicamentum & ſummam doſin.

9 M. vlt.

De ſenſu permittente vel prohibente.

13. M. 7.

Præterea addebat Gal. 13. M. 7. (quia Galeni dicta facilia ego nolo proponere) inquit igitur ibi Gal. Indicationes ſumi à parte & ſimilari & diſſimilari, quæ indicatio capitur à ſimilarib. vt Gal. ait, modum alterandi, determinat, quæ autem capitur à diſſimilari determinat locum per quem euacuare oportet, determinat vacuationem, rationem, & inquit Gal. in vſu medicamentorum ſimilis ſpecie, pluris minoriſque modum, ſunt hæc difficillima. Quantum attinet ad partem vt eſt ſimilaris facile eſt Galenum intelligere, ſiquidem proponit quid agendum ſpecificum, alterum in tali

tali gradu, quod indicans potest esse curatorium, potest esse vitale. Si curatorium indicatur a morbi gradu, cuius signum est temperatura. Si vero capiatur remedium alterans vt vitale indicatur à virtute, cuius essentia est partis temperatura, vt indicatio vitalis desumpta à parte similari, sit desumpta à virtute, cuius essentia est temperatura, vt nunquam cogamur indicantia multiplicare vltra tria.

Quo vero ad partem dissimilarem Galen. proponit tria: in primis locum per quem euacuare oportet. Secundo euacuationis rationē. Tertium proponit in vsu medicamentorū similis specie pluris minorisq; modum. Hæc tria declaro. Quantum ad primum proponit quid agendum determinatum, vt vomitorium, quod indicatur à materia vt lædit partem ita compositam, conformatam, vt compositio non sit indicans, sed sit signum materiæ indicantis. Et si quis per hæc verba à Galeno proposita intelligere velit nō quid agendum sed vbi agendum, hoc etiam condonemus, & dicamus hoc vbi agendum indicari à materię subsistentia, cuius signum est situs compositus partis, vt verbi gratia, si pus est in inguine, inguini materia remedii est applicanda: quantum pertinet ad secundum Galenus inquit partem instrumentalem determinare vacuandi rationem. Vt hæc verba intelligatis, oportet duo sciatis. Primum quid voluerit per vacuationis rationem. II. quomodo pars instrumentalis indicet vacuationis rationem.

Quantum attinet ad primum proponit Gal. quid agendum, id eſt, vacuans ſpecificum vt reſpicit ſanguinem in parte inflammata retentum; vt ego ignorem, quomodo poſſibile ſit verba facere de inflammationibus citra hanc Methodum. Quare per vacuationis rationem intelligit remedium vacuans, deriuans, reprimens. Vacuans per partem inflammatam, per meatus ſiue ſenſibiles ſiue inſenſibiles, & ob id vos cognoſcitis quid intelligat per vacuationis rationem.

Quo ad ſecundum Galenus ſe ipſum explicat, in capite nono eiuſdem libri ait Indicationes inflammationum immutare curationem, proponit Indicationes, quæ ſumuntur à partis natura, à partis ſitu, à partis figura, Vnde iuniores recte intelligant, quid voluerit Gal. per indicationem mutantem curationem, proponit hanc Indicationem capi à parte. Dicerem ego Galenum per mutationem curationis, non intelligere contraria indicantia, hoc eſt calida frigida. Nam hoc loco proponit indicata, quæ omnia in vnica inflammatione abſoluuntur, Quare per mutationem curationis intelligit, opus eſſe vti pluribus ſed diuerſis temporibus, verbi gratia, in inflammatione vtemur modò reprimente modò deriuante materiam, modò vacuante modò per ſenſibiles modo per inſenſibiles meatus, ecce eſt mutatio in curatione, non indicantia ſint contraria, ſed quia nunc vno modo nunc alio vtimur, hanc autem curatio-

nis

nis mutationem ſignificat pars affecta, vt eſt ſignum materiæ Indicantis, Verbi gratia, temperatura calida ſignificat materiam attractã, tẽperatura frigida ſignificat materiam tranſmiſſam, & ſi pars ſit inſtrumentalis, inſtrumentalis, vt verbi gratia, iecur ſecundum ſimum ſignificat virtutem non perferentem ſectionem profundam, vt per inteſtina facienda ſit euacuatio. In alia Lectione, quomodo pars concurrat in vſu medicamentorum ſimilis ſpecie ſecundum pluris vel minoris modum agamus.

LECTIO TRICESIMA-QVARTA.

TErtium exponendum erat, quid voluerit Galenus quando dicit partem inſtrumentalem in vſu medicamenti ſimilis ſpeciei indicare pluris minoriſque modum. Sciendum igitur, Galenum proponere quid agendum, id eſt, cum indicetur remedium vel calidum vel tenue, opus eſſe ſcire an indicetur, vel magis vel minus calidum, magis vel minus tenue. Indicatur autem hoc à parte inſtrumentali, quemadmodum ſe ipſum explicare videtur Galenus 13.M.17. vbi habet iecur 13.M.17.
& lienem ſimilia medicamenta poſtulare ſiue genere ſiue ſpecie inquit Galenus ſimilia dicas. Eſt autem differentia inquit Galenus ex maiori & minori ratione accepta, hoc eſt, vt differentia eſt ſecundum magis & minus,

exempli gratia cum Galeno Scyrrosa materia vt crassa indicat attenuans, at lien scyrro affectus indicat magis tenue, iecur minus tenue, nam vt dicit Galenus, quale est iecinori absynthium, tale est lieni capparis cortex, rursus quale iecinori eupatorium, tale lieni scolopeudrien, vnde hoc loco id quod indicat est materia crassa, at lienis materia scyrrosa est crassior, quare indicat magis tenue, vnde subdit Galenus lienem tanto valentiora indicare quam iecur, quanto lien crassiori vtitur alimento, quare lienis actio, lienis conformatio, est signum materiei crassioris, à qua materia crassiore indicatur magis tenue, quam indicetur à materia scyrrosa in iecore, quare semper actio, conformatio, &c. sunt signa, non indicantia: vt non sit necessarium Indicantia multiplicare. Quare
14.M.5. Galenus libro decimoquarto Method. capite quinto ait, quoniam membrorum scyrro affectorum alia sunt rara alia densa, etiam vacuatio eorum diuersa specie remedia postulat, vnde ait Galenus, tum in tendinibus, tum in ligamentis, cum scyrrosa fuerit cum emollientibus indicantia sunt permiscenda. Difficile est intelligere quid velit Galenus per remedia specie diuersa. Sciatis Galenum non intelligere quid agendum, vt materia scyrri indicet emolliens & incidens, quæ specie differunt, namque conueniunt & mollientia & incidentia, siue pars sit rara siue densa, vnde
loco

loco citato Galenus probat acetum, probat incidens in densa, & rara parte, vt idem Galenus repetit in fine capitis, quare dicendum Galenum per remedia specie diuersa intelligere non remedia, sed materias remediorum, vnde ait Galenus, vacuationem postulare diuersa specie remedia, hoc est vacuationem, hanc indicationem perfici diuersis specie materiebus, vnde etiam vtitur aceto, proponit autem acetum in membro denso & raro, at vt dicit Galenus non æque tuto, vnde subdit in neruis si quis diutius aceto vtatur, substantiam neruorum dissipabit, at inquit Galenus in liene & musculis scyrro affectis tutus est aceti vsus, nam raræ hæ sunt partes, ecce proponit materiam remedii, id est, acetum, & respicit ad noxam, quam aliquando potest inferre, vt secundum hanc rationem pertineat ad doctrinam de medicamentis non ad methodum medendi, nisi ea ratione, qua causa aceti proponit quando agendum, quod in scyrro indicatur à præsentia crassæ materiæ, & prohibetur à duræ præsentia, quia oportet prius emollire, & si dura non prohibeat, vt facta sit emollitio, longum tempus agetur, prohibet virtus nerui, permittit virtus musculi, virtutis signum est raritas, est densitas partium, propter iuniores libet etiam extra librum de Methodo medendi aliquas proponere autoritates. Videatis Galenum secundo ad Glaucum secundo ait a parte qua-

Acetum.

te quatuor sumi indicationes hoc est à temperatura, formatione, situ, & virtute, ita eum locum intelligatis, loquitur Galenus de cura inflammationis, vnde quo ad temperaturam docet quousque est alteranda, vt temperatura sit signum gradus inflammationis, qui gradus est indicans. Quo ad formam respicit Galenus ad meatus & cauitates, vnde dicit Galenus quædam sunt partes quæ habent spaciositates intus tantùm, vt venæ & arteriæ in artubus, quędam extrinsecus tãtùm vt nerui intra peritonæum, quædam vtrinq; vt venæ & arteriæ intra peritonæum, quædam neutro modo vt nerui in extremis partibus, tandem addit Galenus, viscera fermè omnia intus & extra magnas habere spaciositates, & omni vtens diligentia Galenus, qua neglecta instar barbitonsores curabitis patientes, subdit Galenus quæ partes cauitates non habent aliquo modo sunt, quæ superfluum fluxum recipiunt, & istę partes sunt fortiter siccandæ, licet non fuerint natura sicciores, vt nerui in artubus, sunt verba Galeni, & ratio est, nam ex Galeno nerui propositi neutra ex parte habent spaciositates, quo loco notetur neruos & præcipue motorios inter siccas partes recenseri. quare Galenus ita intelligendus, vt cum dixerit licet nerui non sint natura sicciores, intelligit quandoq; fieri posse, vt nerui à principio generationis in aliquo indiuiduo producantur molles, oportet autem etiam in istis fortiter siccare,

ficcare, propter conformationem, quia neutra ex parte habent cauitates, quæ conformatio non est indicans, sed est signum materiæ pertinacis, materiæ quæ magis resistit euacuationi quoniam pars est destituta cauitate, ita igitur Galenum intelligatis, non secus.

Quo ad positum, positionem ait Galenus ex positu indicationem hauriri, quæ docet per quæ euacuare oportet, & quomodo proponit Galenus quid agendum specificum, & vbi, quid agendum specificum dum proponit commodum, qui modus, quod remedium specificum, indicatur à materia vt lædit partem talem situm obtinentem, vt verbi gratia materia vt lædit renes indicat diureticum, quare læsionis signum est situs, qui tamẽ non indicat.

Quo ad vbi indicatur à subsistentia cuius signum est situs vt alibi dictum est.

Quantum ad virtutem ex Galeno loco citato facile est colligere virtutem præstantem prohibere, ignobilem permittere.

Præterea Galenus in arte Medicinali cap. 89. inquit in intemperie cum materia in parte capi indicationem à partis temperamento & situ gratia scilicet intemperiei, causa autẽ materiæ vacuandæ ait Galenus indicationem capi à forma & situ simul, ita est intelligendus Galenus, quo ad intemperiem prout vehementior fuerit indicat remedium vehementius, hanc magnitudinem indicat vt signum complexio naturalis partis, quo ad situm si *Arte Med. cap. 89.*

pars fuerit profunda inuenire oportet remedium, id est, medicamentum cuius vis in itinere non resoluatur, sed hoc pertinet ad doctrinam de Medicamentis. Quo ad vacuationem ait Galenus à forma & situ simul indicationem sumi, Notetur autem, dicit Galenus loco citato, an pars habet effluxus meatus sensiles, vt ad alium locum ad aliam partem foramina ponat, an potius careat, non habeat. Si pars habet hos meatus, meatus deferuntur ad partem vel nobilem vel ignobilem, vnde expedit vt semper materia auertatur à parte nobili & impellatur ad ignobilem, vnde hoc loco curationem proponit Galenus, conformationem insimul cum situ vt signa virtutis vel permittentis vel prohibentis, vt facile ex alibi expositis sit Galenum hoc in loco intelligere.

Vltima autoritas fuit Hippocratis & Galeni 6. Epid. 2 37. habet Hippocrates transitus aperire vt nares & alia quibus opus est, & vt conuenit, & qualia, vbi, quando, quantum, vt sudores & alia plane omnia. Si diligenter legetis Galenum in commentarijs & ponderabitis doctrinam hactenus à nobis propositam, facile cognoscetis quemadmodum Hippocrates proponit in vacuatione quid agendum, quantum, quomodo, quando & vbi, quid agendum quidem proponit per illa verba (quibus opus est) qualia & quantum. Declaro quibus insinuat materiæ peccatum à qua sumitur quid agendum, per

qualia

qualia significat peccatum materiæ determinatæ, vt verbi gratia, materiæ biliosæ, aquosę, per quantum potest intelligere quid agendum specificum vt libra bilis, præterea per quantum potest etiam intelligere quantum agendum. Hic enim fuit Hippocratis mos breuitate vti, vt quando dicit (vt conuenit) insinuat modum agendi, quando, quomodo, vbi etiam notum est, vt ex his facile colligere licet, Hippocratem nihil aliud proponere quam quid agendum & vsum, hoc est rectam administrationem, hoc est, quantum, quomodo, quando & vbi, nec præter rationem, siquidem Methodus Medendi nihil aliud nobis potest præstare quam hæc duo, hoc est, quid agendum est vsum, & hæc omnia in virtute tantum trium Indicantium, quæ sunt: Curatoria, præseruatoria, & vitalia, vt siue sermo fiat de indicantibus, siue de permittentibus, siue de prohibentibus, vsque adeo breuis concisa est hæc Methodus, vt nihil aliud imaginari licet præter morbum, morbi causam, & materiam, in quibus nihil aliud debetis perpendere quam vel essentiam vel id quod consequitur essentiam, & ob id ad laudem Dei Optimi Maximi hæc dicta sint de Methodo Medendi. Cæterum vt hanc Methodum magis ac magis assequi valeatis, anno sequenti hanc doctrinam applicabimus doctrinæ de febribus, & doctrinæ similarium partium, quæ sunt subiectum febrium; At cum omne bonum à

num à

num à Deo pendeat, ille sit qui vos benignissimos auditores & me erga vos regere secundum corpus & animum non dedignetur.

FINIS.

IMPRESSVM FRANCOFVRTI AD MOENVM APVD IOANNEM FEYRABENDT.

Anno M. D. LXXXXIII.